

ΑΡΧΙΜ. ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΠΟΠΟΒΙΤΣ
ΟΣΙΟΥ ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΟΥ ΣΑΡΩΦ
ΒΙΟΣ

Οσίου Σεραφείμ του Σάρωφ βίος

Ο όσιος Σεραφείμ, ο σάρετς του Σάρωφ, γεννήθηκε στην πόλη Κουρσκ της Ρωσίας από θεοσεβείς και εύπορους γονείς, τον Ισίδωρο και την Αγάθη Μοσνίν, στις 19 Ιουλίου του 1759, και στο άγιο βάπτισμα πήρε το όνομα Πρόχορος. Ο πατέρας του ήταν έμπορος και είχε πολύ ζήλο για τον Οίκο του Θεού· η μητέρα του ξεπερνούσε τον σύζυγό της στην ευλάβεια και τις αγαθοεργίες. Σε ηλικία τριών ετών ο Πρόχορος έχασε τον πατέρα του. Μοναδική του παιδαγωγός απέμεινε η ευλαβής μητέρα του, η οποία του μετέδωσε την χριστιανική ευσέβεια και την αγάπη προς την λειτουργική ζωή.

Από την τρυφερή παιδική του ηλικία εκδηλωνόταν πάνω στον μακάριο εξαιρετική θεία επιστασία που προανήγγελλε τον εκλεκτό της χάριτος του Θεού. Κάποτε, όταν η μητέρα του επέβλεπε την αποπεράτωση κάποιου ναού που είχε αρχίσει να κτίζει ο σύζυγός της, πήρε μαζί της στην κορυφή του καμπαναριού τον επταετή Πρόχορο. Το παιδί από απροσεξία έπεσε από το καμπαναριό στο έδαφος. Η Αγάθη περίτρομη κατέβηκε τροχάδην, νομίζοντας ότι ο γιος της χτύπησε θανάσιμα. Με έκπληξη και χαρά όμως τον είδε να στέκεται όρθιος, σώος και αβλαβής. Εκπληρώθηκαν έτσι στο χαριτωμένο παιδί οι λόγοι της Αγίας Γραφής: οὐ προσελεύσεται πρὸς σὲ κακά, καὶ μάστιξ οὐκ ἔγγιει ἐν τῷ σκηνώματί σου. ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου· ἐπὶ χειρῶν ἀρουσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.¹

Σε ηλικία δέκα ετών άρχισε να μαθαίνει γράμματα και σύντομα κατανοούσε την εκκλησιαστική γλώσσα, φανερώνοντας έτσι φωτεινό μυαλό και μνήμη, ενώ ταυτοχρόνως στολιζόταν με πραότητα και ταπεινοφροσύνη. Απροσδόκητα όμως ασθένησε τόσο σοβαρά, ώστε οι οικείοι του πίστευαν ότι δεν θα θεραπευθεί. Σ' αυτή την δύσκολη περίσταση είδε στον ύπνο του την Υπεραγία Θεοτόκο, η οποία του υποσχέθηκε ότι θα τον επισκεφθεί και θα τον κάνει καλά. Οι λόγοι της Θεοτόκου σύντομα πραγματοποιήθηκαν, όταν έγινε στο Κουρσκ λιτανεία με επικεφαλής την θαυματουργό εικόνα της Θεοτόκου την λεγομένη Ζναμένσκα. Επειδή έβρεχε και είχε λάσπη, η λιτανεία για να συντομεύσει την πορεία της πέρασε μέσα από την αυλή του σπιτιού του Προχόρου. Η θεοσεβής Αγάθη έσπευσε να φέρει ενώπιον της θαυματουργού εικόνας της Θεομήτορος το άρρωστο παιδί της. Μετά απ' αυτό το αγόρι θεραπεύθηκε εντελώς.

Ο ευλαβής μικρός κοπίαζε στην μάθηση με μεγάλη φιλοπονία, μελετώντας την Αγία Γραφή και άλλα θεία και ψυχωφελή βιβλία και προσηλώνοντας όλον τον νου του στον Θεό, από του οποίου την αγάπη φλεγόταν η καθαρή του ψυχή. Άλλα ο μεγαλύτερος του αδελφός, που ήταν έμπορος, άρχισε σιγά-σιγά να τον μπει στο εμπόριο. Αυτό όμως δεν ανάπαυε την καρδιά του Προχόρου. Η ψυχή του ποθούσε να απόκτηση θησαυρό άφθαρτο και αδαπάνητο. Μη έχοντας δυνατότητα να λειτουργείται τις εργάσιμες ημέρες, δεν παρέλειψε ούτε μία σχεδόν ημέρα που να μη πάει στο ναό του Θεού ενωρίς το πρωί για την ακολουθία του όρθρου. Τις Κυριακές πάλι και τις εορτές αγαπούσε ιδιαίτερώς να μελετά πνευματικά βιβλία. Συχνά διάβαζε και εκφώνως στους συνομηλικούς του, αλλά κυρίως προτιμούσε να μελετά μόνος και σε ησυχία.

Δεν ήταν κρυφό από την μητέρα του, τι επιθυμεί η ψυχή του Προχόρου· η ίδια καθόλου δεν ήταν αντίθετη σ' αυτή του την επιθυμία. Και όταν ο ευλαβής νέος συμπλήρωσε τα δεκαεπτά του, πήρε την σταθερή απόφαση να εγκαταλείψει τα εγκόσμια και να αφιερωθεί στην μοναχική ζωή, αφού πάρει την ευλογία της μητέρας του. Η μητέρα του ευλογώντας τον του χάρισε μεταλλικό σταυρό,

¹ Ψαλμ. 90, 10-12.

τον οποίο δεν αποχωρίστηκε ποτέ.

Αφού εγκατέλειψε τον κόσμο ο μακάριος νέος, ταξίδευσε πριν απ' όλα για προσκύνημα στην λαύρα του Κίεβο-Πετσέρσκυ. Εκεί ένας διορατικός έγκλειστος λεγόμενος Δοσίθεος, διαβλέποντας στον Πρόχορο τον καλό ασκητή του Χριστού, τον προέτρεψε να πάει στην έρημο του Σάρωφ² για να σωθεί. «Πήγαινε, τέκνο του Θεού, του είπε, και μείνε στην μονή του Σάρωφ· αυτός ο τόπος θα σου είναι εις σωτηρίαν· με την βοήθεια του Θεού εκεί θα τελειώσεις και την επί γης ξενητεία σου. Το Άγιο Πνεύμα, ο θησαυρός των αγαθών, θα σε οδηγήσει στην αγιότητα».

Υπακούοντας στην συμβουλή του προορατικού στάρετς, ο Πρόχορος ταξίδευσε στην έρημο του Σάρωφ. Εκεί τον δέχθηκε με αγάπη ο ηγούμενος π. Παχώμιος, ένας πρᾶος και ταπεινός μοναχός που ασκούσαν πολύ στη νηστεία και την προσευχή και αποτελούσε υπόδειγμα στους μοναχούς. Διαβλέποντας ο π. Παχώμιος τον ωραίο πόθο του Προχόρου, τον συγκατέλεξε μεταξύ των υποτακτικών και τον παρέδωσε στην καθοδήγηση του γέροντος ιερομόναχου Ιωσήφ, οικονόμου της μονής. Κάτω από την υπακοή του π. Ιωσήφ, ο Πρόχορος εκπλήρωνε με ζήλο όλους τους κανονισμούς και τα τυπικά, καθώς και διάφορα διακονήματα στο αρτοποιείο, στα πρόσφορα και στο ξυλουργείο. Έκτος αυτών είχε και το διακόνεμα του εκκλησιαστικού. Ποτέ δεν έμενε χωρίς εργασία, αλλά με την συνεχή απασχόληση κόπιαζε να προφυλάγει τον εαυτό του από την ακηδία, την οποία θεωρούσε ως τον πιο επικίνδυνο πειρασμό για τον μοναχό. «Η ασθένεια αυτή, έλεγε αργότερα βάσει της προσωπικής του πείρας, θεραπεύεται με την προσευχή, την αποχή από την αργολογία, το εργόχειρο, την μελέτη της Αγίας Γραφής και την υπομονή, επειδή ακριβώς η ακηδία γεννάται από την μικροψυχία, την αμέλεια και την αργολογία».

Στις ακολουθίες ο Πρόχορος ερχόταν πριν απ' όλους και έμενε ακίνητος όσο και αν διαρκούσε η ακολουθία. Όταν δεν ήταν στο ναό, του άρεσε ν' αποσύρεται στο κελί του. Ασχολούμενος με το εργόχειρο ή με οποιοδήποτε άλλο διακόνημα, κρατούσε ακατάπαυστα στο νου και την καρδιά την ευχή του Ιησού και με την δύναμη της κατανικούσε τους ποικίλους δαιμονικούς πειρασμούς. Μη βρίσκοντας αρκετή την ηρεμία και ησυχία της μονής του Σάρωφ και μιμούμενος μετρικούς γέροντες του κοινοβίου, οι οποίοι με την ευλογία του ηγουμένου έφευγαν από τα όρια της μονής στα βάθη του μοναστηριακών δασών ζητώντας ολοκληρωτική μόνωση, πήρε ευλογία από τον γέροντα του Ιωσήφ να αποσύρεται τις ελεύθερες ώρες στο πυκνό δάσος χάριν της ησυχαστικής προσευχής. Με την προσευχή είχε συνδυάσει την εγκράτεια και την νηστεία. Την Τετάρτη και την Παρασκευή δεν έτρωγε καθόλου, ενώ τις άλλες ημέρες από μία φορά.

Όλοι έτρεφαν σεβασμό και αγάπη προς τον ασυνήθιστο ασκητή, του οποίου τα ακατάπαυστα και εντυπωσιακά ασκητικά κατορθώματα δεν ήταν δυνατόν να κρύβουν παρά την βαθεία του ταπεινώση. Ιδιαίτερη αγάπη και εμπιστοσύνη του έδειχναν οι γέροντες Παχώμιος και Ιωσήφ, σαν να ήταν κατά σάρκα τέκνο τους. Η αγάπη αυτή και ο καθολικός σεβασμός των μοναχών του Σάρωφ προς τον νέον ασκητή του Χριστού εκδηλώθηκε ιδιαίτερος με το έξης περιστατικό. Το έτος 1780 ο Πρόχορος ασθένησε βαριά. Πρήσθηκε όλο του το σώμα, ώστε υπέφερε φρικτούς πόνους και έμεινε ακίνητος επάνω στο σκληρό του κρεβάτι. Ιατρός δεν υπήρχε και κανένα φάρμακο δεν τον βοηθούσε. Κατά τα φαινόμενα έπασχε από υδρωπικία που κράτησε τρία χρόνια, από τα οποία τον ενάμιση το πέρασε κατάκοιτος. Όλο αυτό το διάστημα δεν βγήκε από το στόμα του ούτε μία λέξι γογγυσμού· ολόκληρος, με την ψυχή και το σώμα, είχε παραδοθεί στον Κύριο και προσευχόταν αδιάλειπτα, ποτίζοντας την κοίτη του με τα δάκρυά του. Όσο ήταν άρρωστος, ο πνευματικός του πατέρας και οδηγός π. Ιωσήφ τον υπηρετούσε σαν κοινός υποτακτικός· ο ηγούμενος π. Παχώμιος

² Η Έρημος του Σάρωφ βρίσκεται στην επαρχία του Ταμπώφ, στον νομό Τεμνικόφσκι, σε απόσταση σαράντα χλμ. από την πόλη Τεμνικόφ, στην συμβολή των ποταμών Σαρόβκα και Σάτις. Το μέρος αυτό έγινε από ενωρίς γνωστό για την αυστηρή ασκητική ζωή των ερημιτών του. Υπήρχαν σ' αυτό επτά ναοί και αξιόλογο σκευοφυλάκιο.

δεν απομακρύνθηκε από κοντά του· ο π. Ησαΐας και άλλοι γέροντες και αδελφοί τον φρόντιζαν επίσης πολύ. Τελικά, φοβούμενος για την ίδια την ζωή του άρρωστου, ο ηγούμενος π. Παχώμιος πρότεινε αποφασιστικά στον ασθενή να καλέσουν ιατρό, αλλά ο μακάριος ακόμη αποφασιστικότερα αρνήθηκε την ιατρική βοήθεια. «Πατέρα άγιε, του είπε, εγώ αφιερώθηκα στον Κύριον ημών Ιησού Χριστό και την Άχραντη Μητέρα του· και αν η αγάπη σας ευαρεστείται, εφοδιάστε με το ουράνιο φάρμακο, την θεία Κοινωνία». Ο π. Ιωσήφ κατόπιν της παρακλήσεως του άρρωστου και επειδή και ο ίδιος πολύ το επιθυμούσε, έκανε ολονύκτια αγρυπνία και λειτουργία, όπου συγκεντρώθηκαν οι αδελφοί και προσευχήθηκαν για τον πάσχοντα. Μετά την θ. λειτουργία ο Πρόχορος, όπως ήταν κατάκοιτος, εξομολογήθηκε και κοινώνησε των Άχραντων του Χριστού Μυστηρίων. Και να, μετά την θεία Μετάληψη του εμφανίσθηκε η Υπεραγία Θεοτόκος μέσα σε άρρητο φως, συνοδευόμενη από τους αγίους αποστόλους Ιωάννη τον Θεολόγο και Πέτρο. Στρέφοντας το θείο πρόσωπο Της προς τον Ιωάννη έδειξε τον Πρόχορο και είπε: «αυτός είναι από το γένος μας». Κατόπιν ακούμπησε το δεξί Της χέρι στο κεφάλι του Προχόρου και αυτοστιγμεί το υγρό, το οποίο είχε γεμίσει το σώμα του, άρχισε να ρέει ποταμηδόν από ένα άνοιγμα που δημιουργήθηκε στον δεξιό του μηρό. Ο Πρόχορος σύντομα θεραπεύθηκε εντελώς, και μόνον το σημάδι της πληγής, από την οποία έτρεξε το υγρό, έμεινε στο σώμα του για πάντα.

Μετά το περιστατικό αυτό, στο σημείο όπου είχε εμφανισθεί η Θεοτόκος κτίσθηκε διώροφος ναός, και παραπλεύρως, στην θέση όπου υπήρχε το κελί του Προχόρου, κτίσθηκε νοσοκομείο. Ο Πρόχορος με εντολή του ηγουμένου συγκέντρωνε εισφορές για την οικοδόμηση και με τα ίδια του τα χέρια κατασκεύασε αγία τράπεζα από ξύλο κυπαρισσιού για τον κάτω ναό του νοσοκομείου. Επειδή το μέρος αυτό είχε αγιασθεί και δια του θαύματος, ο όσιος Σεραφεΐμ κοινωνούσε μέχρι τέλους της ζωής του σ' αυτό το ναό, για να θυμάται πάντοτε τη μεγάλη ευεργεσία του Θεού, η οποία του εκδηλώθηκε στο χώρο εκείνο.

Αφού έζησε οκτώ χρόνια ως υποτακτικός στην έρημο του Σάρωφ, ο Πρόχορος αξιώθηκε στις 18 Αυγούστου του 1786, στο εικοστό έβδομο έτος της ηλικίας του, να καρεί μοναχός και να λάβει το νέο όνομα Σεραφεΐμ. Το μοναχικό σχήμα και η ίδια η σημασία του νέου ονόματος³ υπενθύμιζαν σ' αυτόν την καθαρότητα και την πύρινη διακονία των Αγγέλων προς τον Θεό και ενίσχυαν μέσα του όλο και περισσότερο τον πόθο και τον ιερό ζήλο να διακονήσει τον Κύριο. Διπλασίασε τους κόπους και τους αγώνες, άρχισε να ζει ακόμη ησυχαστικώτερα και να βυθίζεται στην εσωτερική θεωρία.

Αφού πέρασε διάστημα περισσότερο του ενός έτους, ο όσιος χειροτονήθηκε ιεροδιάκονος⁴. Έκτοτε επί έξι περίπου έτη λειτουργούσε διαρκώς ως ιεροδιάκονος, αυξάνοντας τους μόχθους και τα παλαισμάτα, ζέων τῷ πνεύματι⁵ και φλεγόμενος από τον θείο έρωτα. Τις νύκτες, ξημερώνοντας Κυριακή ή εορτή, τις περνούσε άγρυπνος χωρίς ανάπαυση, προσευχόμενος θερμά μέχρι την ώρα της λειτουργίας. Μετά το πέρας της θ. λειτουργίας έμενε επί πολύ στο ναό τακτοποιώντας τα ιερά σκεύη και φροντίζοντας για την καθαριότητα του ιερού. Παρ' όλ' αυτά ο μακάριος Σεραφεΐμ σχεδόν δεν αισθανόταν τους κόπους, δεν αισθανόταν την ανάγκη αναπαύσεως και συχνά λησμονούσε την τροφή και το νερό. Και όταν αναπαυόταν, θλιβόταν, που ο άνθρωπος δεν μπορεί να υπηρετεί ακατάπαυστα τον Θεό, όπως οι Άγγελοι.

³ Η εβραϊκή λέξις «Σεραφεΐμ» σημαίνει «φλόγα», «πυρ». Έτσι αποκαλούνται τα ουράνια πνεύματα που αποτελούν το πρώτο αγγελικό τάγμα, το πλησιέστερο στον Θεό.

⁴ Αυτό συνέβη το Δεκέμβριο του 1787

⁵ Ρωμ. 12, 11.

Η ψυχή του Σεραφείμ ανέβαινε αλματωδώς την κλίμακα των αρετών και της θείας θεωρίας, και ο Κύριος, ωσάν ανταποκρινόμενος στον φλογερό και ιερό του ζήλο, τον παρηγορούσε και τον ενίσχυε στον αγώνα του με ουράνιες αποκαλύψεις. Εμβαθύνοντας σ' αυτές ο όσιος κατέστησε τον εαυτόν του ικανό, λόγω της καθαρότητας της ψυχής του, να εγκρατεύεται συνεχώς και να ανυψώνει σταθερά την ψυχή του προς τον Θεό. Έτσι, ορισμένες φορές, κατά την διάρκεια της ακολουθίας στον ναό, έβλεπε πως οι άγιοι Άγγελοι ως αστραπόμορφοι νέοι, φορώντας λευκές χρυσοκέντητες ενδυμασίες, συλλειτουργούν και συμπάλλουν με τους αδελφούς· και η ψαλμωδία τους ήταν αδύνατον να εκφρασθεί με λόγια ή να εξομοιωθεί με οποιαδήποτε επίγεια μελωδία. «Εγεννήθη η καρδιά μου ωσεί κηρός τηκόμενος⁶...», έλεγε ο ίδιος αργότερα με τα λόγια του ψαλμωδού, αναπολώντας αυτή την άρρητη χαρά που αισθανόταν κατά τις ουράνιες εκείνες εμφανίσεις. Και από τη χαρά του τίποτε άλλο δεν μπορούσε να θυμηθεί, παρά μόνον ότι είχε μπει και είχε βγει από την εκκλησία.

Ιδιαιτέρως κάποτε, την Μεγάλη Εβδομάδα και μάλιστα την Μεγάλη Πέμπτη, ο όσιος αξιώθηκε κατά την διάρκεια της θείας λειτουργίας να δει μία υπέροχη οπτασία. Λειτουργούσαν οι θεοσεβείς γέροντες Παχώμιος και Ιωσήφ μαζί με τον μακάριο Σεραφείμ, δεδομένου ότι ο Παχώμιος είχε βαθύτατα αγαπήσει τον νεαρό μεν, πλην όμως πνευματικώς έμπειρο μοναχό και σχεδόν πάντοτε λειτουργούσε μαζί του. Όταν ο Σεραφείμ, μετά την μικρά είσοδο εξεφώνησε το «Κύριε, σώσον τους ευσεβείς», και βγαίνοντας από την Ωραία Πύλη με τις λέξεις «...και εις τους αιώνας των αιώνων», ύψωσε το χέρι με το οράριο προς το εκκλησίασμα, φωτίσθηκε από ένα ασυνήθιστο φως, ωσάν από ηλιακές ακτίνες. Υψώνοντας τα μάτια προς την κατεύθυνση του φωτός, ο μακάριος Σεραφείμ είδε τον Κύριο Ιησού Χριστό με την μορφή του Υιού του Ανθρώπου, ο οποίος άστραπτε με φως ανέκφραστο και ήταν περικυκλωμένος, ωσάν από σμήνος μελισσών, από τις ουράνιες Δυνάμεις: τους αγγέλους, τους αρχαγγέλους, τα χερουβείμ και τα σεραφείμ. Ερχόταν από την δυτική πύλη του ναού, σταμάτησε εμπρός στον άμβωνα και, αφού ύψωσε τα χέρια Του, ευλόγησε τους λειτουργούντες και τον συμπροσευχόμενο λαό. Κατόπιν μπήκε μέσα στην εικόνα του τέμπλου δίπλα στην Ωραία Πύλη. Η καρδιά του μακαρίου πλημμύρισε από άρρητη χαρά μέσα σ' ένα αίσθημα γλυκείας, φλογεράς αγάπης προς τον Κύριο και περιεβλήθη από το θείο φως της χάριτος. Από το μυστικό αυτό δράμα η όψις του αλλοιώθηκε όλη, ώστε ούτε να κινηθεί ούτε να μιλήσει μπορούσε. Πολλοί το αντιλήφθηκαν αλλά κανείς δεν γνώριζε την αληθινή αιτία του συμβάντος. Τότε πλησίασαν τον Σεραφείμ δύο ιεροδιάκονοι και τον οδήγησαν στο ιερό, όπου στη συνέχεια έμεινε ακίνητος στην ίδια θέση επί δύο ώρες. Μόνο το πρόσωπό του μεταμορφωνόταν συνεχώς· άλλοτε ήταν λευκό σαν το χιόνι και άλλοτε απλωνόταν επάνω του ζωηρό ρόδινο χρώμα. Οι λειτουργούντες γέροντες Παχώμιος και Ιωσήφ πίστεψαν ότι του συνέβη κάποια οργανική ταλαιπωρία, πράγμα πολύ πιθανό να συμβεί κατά την Μεγάλη Πέμπτη κατόπιν μακράς νηστείας, ιδίως αν σκεφθεί κανείς τον ζήλο που ο μακάριος Σεραφείμ έτρεφε ανέκαθεν στην Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Γρήγορα όμως αντιλήφθηκαν ότι είδε όραμα και όταν ο Σεραφείμ συνήλθε, οι γέροντες τον ερώτησαν τι του συνέβη. Αυτός με πραότητα και παιδική εμπιστοσύνη διηγήθηκε την οπτασία του. Οι έμπειροι στην πνευματική ζωή γέροντες διατήρησαν στην καρδιά τους την διήγηση του και τον συμβούλευσαν να μη υπερηφανευθεί και να μη επιτρέψει να εισέλθει στην ψυχή του ο ολέθριος λογισμός για κάποια δική του δήθεν αξία ενώπιον του Θεού. Και κανείς έκτος από τους γέροντες αυτούς δεν έμαθε τότε την θαυμάσια επίσκεψη του Θεού που αξιώθηκε ο μακάριος Σεραφείμ.

Μετά την ουράνια αυτή οπτασία δεν κενοδόξεσε για κάποια προσωπικά πνευματικά του χαρίσματα, άλλα εδραιώθηκε ακόμη περισσότερο στην ταπεινοφροσύνη. Οχυρωμένος με βαθειά

⁶ Ψαλμ. 21, 15.

ταπεινώση ανερχόταν εκ *δυνάμεως εις δύναμιν*⁷, και ασκούμενος ακατάπαυστα στην αυτομεμφία ακολουθούσε πιστά και σταθερά τον Κύριο, *βαστάζων τον σταυρόν εαυτού*⁸. Έκτοτε άρχισε να αναζητά όλο και περισσότερο την ησυχία και ν' απομακρύνεται συχνότερα χάριν προσευχής στο δάσος του Σάρωφ, όπου υπήρχε γι' αυτόν ερημικό κελί. Τις ημέρες από το πρωί έως το βράδυ τις περνούσε στο μοναστήρι, συμμετέχοντας στις ακολουθίες και εκπληρώνοντας τους κανόνες και τα διακονήματα του κοινοβίου, ενώ το βράδυ αποσυρόταν στο ερημικό του κελί για να αγρυπνήσει προσευχόμενος.

Το 1793 ο όσιος Σεραφείμ, στο τριακοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του, χειροτονήθηκε ιερομόναχος. Ως ιερομόναχος, όπως μέχρι τότε, αλλά και με μεγαλύτερη ακόμη αγάπη συνέχισε να λειτουργεί καθημερινώς, μεταλαμβάνοντας με πιστή και φόβο τα άγια Μυστήρια.

Λίγο αργότερα ο όσιος Σεραφείμ ανέλαβε ακόμη μεγαλύτερη άσκηση και απομακρύνθηκε οικειοθελώς στην έρημο. Αυτό το έκανε μετά την κοίμηση του αγαπημένου του ηγουμένου, μακαρίου γέροντος Παχωμίου, ο οποίος προ του τέλους του, του έδωσε ευλογία γι' αυτή την άσκηση. Αφού συνόδευσε μέχρι τον τάφο, χύνοντας πικρά δάκρυα, το σκήνωμα του γέροντός του και αφού πήρε ευλογία γι' αυτή την νέα άσκηση και από τον πνευματικό του πατέρα και ηγούμενο, τον γέροντα Ησαΐα, ο Σεραφείμ εγκατέλειψε το κοινόβιο χάριν ησυχίας στην έρημο.

Το κελί του οσίου Σεραφείμ βρισκόταν σε δύσβατο δάσος πεύκων, στις όχθες του ποταμού Σαρόβκα σε ψηλό λόφο, έξι έως επτά χιλιόμετρα από την μονή. Αυτό ήταν ένα ξύλινο δωμάτιο με σόμπα. Δίπλα από το κελί ο όσιος φύτευσε μικρό κήπο και κατόπιν έκανε ένα μελισσώνα. Κοντά στον όσιο ζούσαν τον μονήρη βίο και άλλοι ερημίτες του Σάρωφ· ολόκληρη η γύρω περιοχή, που αποτελούνταν από διαφόρους λοφίσκους κατάσπαρτους από δάση, θάμνους και κελιά ερημιτών, θύμιζε κατά κάποιον τρόπο το Άγιον Όρος του Άθω. Γι' αυτό ο όσιος αποκαλούσε την νέα του κατοικία Άγιον Όρος· σε άλλα ερημικότερα μέρη του δάσους έδωσε επίσης διάφορες ονομασίες των Αγίων Τόπων: Ιερουσαλήμ, Βηθλεέμ, Ιορδάνης, Χείμαρρος των Κέδρων, Γολγοθάς, Όρος Ελαιών και Θαβώρ, για να αισθάνεται όσο το δυνατόν ζωηρότερα τα ιερά γεγονότα της επί γης ζωής του Σωτήρος, στον όποιο είχε παραδώσει οριστικά όλο το θέλημά του και όλη την ζωή του.

Ασκούμενος ακατάπαυστα στην ανάγνωση του αγίου Ευαγγελίου, του άρεσε ιδιαιτέρως να διαβάξει τα διάφορα ευαγγελικά γεγονότα στους τόπους στους οποίους είχε δώσει τις αντίστοιχες επωνυμίες. Στον κήπο της Βηθλεέμ έψαλλε την αγγελική δοξολογία: *Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη, εν ανθρώποις ευδοκία*⁹. Στην όχθη του ποταμού, σαν να ήταν στις όχθες του Ιορδανού, ζούσε με την μνήμη του το κήρυγμα του αγίου Ιωάννου του βαπτιστού και το βάπτισμα του Σωτήρος. Την επί του Όρους Ομιλία του Σωτήρος με τους μακαρισμούς την διάβαζε σ' ένα βουναλάκι δίπλα στον ποταμό· και σε άλλο ύψωμα που το αποκαλούσε Όρος της Μεταμορφώσεως, φανταζόμενος τους αγίους Αποστόλους ως παρόντες, θεωρούσε την δόξα του μεταμορφωθέντος Κυρίου. Εισχωρούσε στο πιο πυκνό και άβατο δάσος για να θυμάται την προσευχή του Κυρίου στον κήπο της Γεθσημανή, και συγκλονισμένος μέχρι τα ένκατα της ψυχής του από την κατώδυνη αγωνία Εκείνου, προσευχόταν με δάκρυα για τη σωτηρία του. Στο λεγόμενο Όρος των Ελαιών θεωρούσε την δόξα της Αναλήψεως του Χριστού και της εκ δεξιών του Πατρός καθέδρας Του.

⁷ Ψαλμ. 83, 8

⁸ Πρβλ. Λουκ, 14, 27

⁹ Λουκ. 2, 14

Ο όσιος φορούσε συνεχώς την ίδια απλή και ευτελή ενδυμασία· στο κεφάλι ένα φθαρμένο καλυμαύχι, στο σώμα παλαιωμένο λευκό ζωστικό, στα χέρια δερμάτινα γάντια και στα πόδια δερμάτινες κάλτσες και τσαρούχια. Επάνω από το κοντόρασο, στο λαιμό του, κρεμόταν ο σταυρός με τον όποιο τον είχε ευλογήσει η μητέρα του προπέμποντάς τον από το σπίτι στο κοινόβιο. Στους ώμους του έφερε δισάκι, όπου απαραίτητως είχε το άγιο Ευαγγέλιο που του υπενθύμιζε ότι πρέπει να βαστάζει τον σωτήριο *χρηστό ζυγό και το ελαφρύ φορτίο*¹⁰ του Χριστού. Ο ένθερμος ασκητής του Κυρίου περνούσε τον χρόνο του σε αδιάλειπτη προσευχή και υμνωδία, σε ανάγνωση των ιερών βιβλίων και σε σωματικούς κόπους.

Τις παγερές ημέρες ο όσιος έκοβε με το τσεκούρι του κλαδιά και συγκέντρωνε χλωρά και ξηρά ξύλα για να ζεσταίνει το πτωχό του κελί. Το καλοκαίρι εργαζόταν στον μικρό του κήπο, τον όποιο καλλιεργούσε ο ίδιος, και τρεφόταν κυρίως από τα λαχανικά του. Τις ζεστές καλοκαιρινές ημέρες πήγαινε σε ελώδεις περιοχές για να συλλέξει κάποιο χόρτο που χρησιμοποιούσε ως λίπασμα για τον κήπο του. Σ' αυτά τα έλη εισχωρούσε γυμνός, περισωσμένος μόνο γύρω από την οσφύ. Κουνούπια και άλλα έντομα, που υπήρχαν άφθονα εκεί, τον κατάτρωναν τόσο ώστε συχνά το σώμα του όχι μόνο πρηζόταν και μελάνιαζε αλλά και μάτωνε. Ο ασκητής όμως του Θεού υπέμενε εκουσίως τις βασανιστικές αυτές πληγές χάριν του Κυρίου και μάλιστα χαιρόταν, διότι, όπως ο ίδιος έλεγε αργότερα, «τα πάθη εκριζώνονται με κόπους και δεινοπαθήματα, είτε εκούσια είτε στελλόμενα από την Θεία Πρόνοια». Γι' αυτό και ο ίδιος για την ασφαλή και ολοκληρωτική κάθαρση της ψυχής υπέμενε εκούσια δεινοπαθήματα. Αφού μάζευε αυτό το ειδικό χόρτο, λίπαινε μ' αυτό τον κήπο, τον έσπερνε, τον πότιζε, τον καθάριζε από τα ζιζάνια και μάζευε τα λαχανικά, δοξολογώντας ακατάπαυστα τον Θεό και εκφράζοντας την αγία του χαρά με ψαλμωδίες ιερών ύμνων.

Με τους ύμνους αυτούς δρόσιζε και κατάρτιζε το πνεύμα του εν μέσω των μονότονων σωματικών κόπων. Διαθέτοντας λαμπρή μνήμη και προσέχοντας με ευλάβεια από παιδί τις ιερές ακολουθίες, ο Σεραφεΐμ γνώριζε από μνήμης πλήθος εκκλησιαστικών ύμνων, που του άρεσε να τους ψάλλει εργαζόμενος στην ησυχία της ερήμου του. Μερικοί άνθρωποι, οι πλησιέστεροι στον όσιο, παρατηρούσαν ότι πολλοί από τους ύμνους αυτούς αντιστοιχούσαν στον τόπο και το τρόπο της ασκήσεώς του. Ιδιαίτέρως π.χ. του άρεσε να ψάλλει συχνά: «την παγκόσμιον δόξαν¹¹» προς τιμήν της Θεοτόκου, την οποία θεωρούσε προστάτιδα της ερήμου του· «τοις ερημικοίς άπαυστος ο θείος πόθος εγγίνεται, κόσμου ούσι του μάταιου εκτός»¹², αντίφωνο που διαζωγραφεί την ζωή του ερημίτη και αναπτερώνει την ψυχή του προς τα θεία· επίσης ύμνους, οι οποίοι ανάγουν την ψυχή του ανθρώπου στο μεγάλο έργο της αγάπης του Θεού και στην δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου, όπως: «ο εξ ουκ όντων τα πάντα παραγαγών, τα τω Λόγω κτιζόμενα, Πνεύματι δε τελειούμενα»¹³ ή «ο πήξας επί του μηδενός την γην τη προστάξει σου»¹⁴.

Έτσι λοιπόν, με πολύ κόπο και προσευχή, εργαζόταν στον κήπο, στις μέλισσες, στο δάσος, και

¹⁰ Ματθ. 11, 30

¹¹ Θεοτόκιον α' ήχου το εσπέρας του Σαββάτου.

¹² Α' αντίφωνον των αναβαθμών του α' ήχου.

¹³ Ειρμός γ' ωδής του αναστάσιμου κανόνος του γ' ήχου.

¹⁴ Ειρμός γ' ωδής του αναστάσιμου κανόνος του πλ. α' ήχου.

βυθιζόταν σε τόσο υψηλή θεωρία των πνευματικών μυστηρίων, ώστε χωρίς να το αντιλαμβάνεται ο ίδιος, διέκοπτε την εργασία, τα εργαλεία του έπεφταν από τα χέρια και το βλέμμα του έδινε στην μορφή του μία ιδιαίτερη χαρισματική έκφραση περισυλλογής. Ο όσιος κατέβαινε στα βάθη της ψυχής του και με το νου του ανέβαινε στον ουρανό και μετεωριζόταν στην θεωρία του Θεού. Και αν συνέβαινε τις στιγμές αυτές να βρεθεί κάποιος κοντά του ή να περάσει δίπλα του, δεν τολμούσε να του διακόψει την ευλογημένη του ησυχία και ηρεμία, άλλα τον προσπερνούσε αθόρυβα.

Σε κάθε αντικείμενο, σε κάθε έργο ο όσιος έβλεπε την κεκαλυμμένη σχέση τους προς την πνευματική ζωή· απ' αυτά διδασκόταν και έστρεφε προς τα άνω τους νοητούς οφθαλμούς. Έτσι, όταν έκοβε ξύλα, κόβοντας ένα ή τρία εμβάθυνε στην θεωρία του μεγάλου μυστηρίου του Ενός εν Τριάδι δοξαζομένου Θεού. Έκτος των σωματικών κόπων ο όσιος Σεραφείμ, για να προκόψει όσο το δυνατόν περισσότερο στην πνευματική τελειοποίηση, παραδινόταν στις υψηλές εργασίες του νου και της καρδιάς και μελετούσε πολλά βιβλία, ιδίως την Αγία Γραφή, τα έργα των αγίων Πατέρων και τα λειτουργικά βιβλία. Γι' αυτόν το σημαντικότερο βιβλίο ήταν το άγιο Ευαγγέλιο το οποίο ποτέ δεν αποχωριζόταν. Η ασκητική ζωή, η καθαρότητα της καρδιάς, η κατά την προσευχή συνομιλία με τον Θεό, η πνευματική περισυλλογή και η εξαιρετική κατάρτισή του στην Αγία Γραφή και τα πνευματικά βιβλία περιέλαμπαν το νου του με τέτοιο φως, ώστε αντιλαμβανόταν καθαρά και με όλη την ψυχή του εισχωρούσε στο νόημα των λόγων του Θεού.

Στην έρημο έβαλε διαρκή κανόνα στον εαυτό του να μελετά καθημερινά και να ερμηνεύει μερικές περικοπές από το Ευαγγέλιο και τον Απόστολο. «Την ψυχή πρέπει να την εφοδιάζομε με τον λόγο του Θεού, έλεγε αργότερα, διότι ο λόγος του Θεού είναι αγγελικός άρτος, με τον όποιο τρέφονται οι ψυχές που πεινούν τον Θεό. Πάνω από όλα πρέπει να μελετά κανείς την Καινή Διαθήκη και τους Ψαλμούς. Από την ανάγνωση της Αγίας Γραφής φωτίζεται η διάνοια και υφίσταται θείαν αλλοίωση. Πρέπει να καταρτίσομε τον εαυτό μας έτσι ώστε κυριολεκτικά να κολυμπά στον νόμο του Κυρίου, με την καθοδήγηση του οποίου πρέπει να ρυθμίζομε όλη μας την ζωή. Είναι ωφελιμότητα να μελετά κανείς τον λόγο του Θεού και να εμβαθύνει σε όλη την Βίβλο. Για μία τέτοια προσπάθεια, συνδυασμένη και με τα άλλα καλά έργα, ο Κύριος, κατά το μέγα Του έλεος, δεν θα εγκαταλείψει τον άνθρωπο, άλλα θα του δώσει το χάρισμα της κατανοήσεως των γραφών».

Και ο όσιος από την ακατάπαυστη εξάσκηση στην ανάγνωση του λόγου του Θεού απέκτησε αυτό το χάρισμα της κατανοήσεως και παράλληλα την ειρήνη της ψυχής και το υψηλό χάρισμα της καρδιακής κατανύξεως. Στην Αγία Γραφή δεν ζητούσε μόνο την αλήθεια, άλλα και την θερμότητα του πνεύματος και συχνά, όταν διάβαζε τα ιερά βιβλία, έτρεχαν από τα μάτια του δάκρυα κατανύξεως. Από τα δάκρυα αυτά, όπως ομολογούσε ο ίδιος, θερμαίνεται ο άνθρωπος και αξιώνεται πνευματικών δωρεών, οι οποίες γλυκαίνουν τον νου και την καρδιά.

Ο όσιος διάβαζε καθημερινά το ψαλτήρι, τον δε μοναχικό κανόνα προσευχής τον έκανε κατά την διάταξη των αρχαιότερων χριστιανών ερημιτών. Τις διατεταγμένες ώρες διάβαζε και έψαλλε την Πρώτη, Τρίτη, Έκτη και Ένατη ώρα, τον εσπερινό, το μικρό απόδειπνο, τις προσευχές προ του ύπνου, το μεσονυκτικό και άλλες ακολουθίες. Επίσης αντί του εσπερινού κανόνος έκανε χίλιες μετάνοιες. Αφού εξάσκησε όλες τις μορφές και τις βαθμίδες της προσευχής, κατόρθωσε όχι μόνο τη νοερά προσευχή, άλλα και την υψηλότερη επί γης κορυφή της θεωρίας, όταν νους και καρδιά ενώνονται στην προσευχή, οι λογισμοί δεν διασκορπίζονται και η καρδιά πυρπολείται από πνευματική θερμότητα, μέσα από την οποία εκλάμπει το φως του Χριστού πληρώνοντας με ειρήνη και χαρά όλον τον έσω άνθρωπο.

Αγωνιζόμενος στην έρημο κατά την διάρκεια της εβδομάδος ο όσιος Σεραφείμ ερχόταν παραμονές Κυριακών ή εορτών στο κοινόβιο του Σάρωφ, παρακολουθούσε τον εσπερινό, την αγρυπνία ή τον όρθρο, και στην πρωινή λειτουργία κοινωνούσε των Αχράντων Μυστηρίων. Στη συνέχεια, μέχρι τον εσπερινό, δεχόταν τους αδελφούς που έρχονταν σ' αυτόν με διάφορα προβλήματα και κατόπιν,

αφού έπαιρνε μαζί του ψωμί για μία εβδομάδα, επέστρεφε στο ερημικό του κελί. Ολόκληρη την πρώτη εβδομάδα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής την περνούσε στην μονή, όπου ετοιμαζόταν για την θεία Μετάληψη, εξομολογούνταν και κοινωνούσε.

Τις ανατάσεις της προσευχής ο μακάριος ασκητής συνδύαζε με μεγάλη εγκράτεια και νηστεία. Στην αρχή της ερημικής, αναχωρητικής ζωής του τρεφόταν με σκληρό και ξηρό ψωμί που το έπαιρνε από το μοναστήρι κάθε Κυριακή για ολόκληρη την εβδομάδα. Αλλά και από αυτή την ποσότητα ξεχώριζε αρκετό για τα ζώα και τα πουλιά της ερήμου, τα όποια τον υπεραγαπούσαν και συχνά επισκέπτονταν τον τόπο, όπου προσευχόταν και ασκήτευε. Ακόμη και στα άγρια θηρία ενέπνεε ο όσιος το δέος. Συχνά τον πλησίαζε μια πελώρια αρκούδα, στην οποία έδινε τροφή· κάποτε, μάλιστα, άφηνε και τους επισκέπτες του να της δώσουν. Μ' ένα λόγο του, η αρκούδα έφευγε στο δάσος, και ερχόταν πάλι άλλη φορά.

Αργότερα ο όσιος ενέτεινε ακόμη περισσότερο την νηστεία του. Κατάργησε το ψωμί και συνήθισε σε τέτοια εγκράτεια, ώστε τρεφόταν με λαχανικά του κήπου του, εργαζόμενος ταίς ιδίαις χερσί¹⁵ κατά τον Απόστολο. Την πρώτη πάλι εβδομάδα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής δε γευόταν καθόλου τροφή μέχρι το Σάββατο, οπότε κοινωνούσε των Αγίων Μυστηρίων.

Αφού έπαυσε εντελώς το ψωμί, ζούσε επί δυόμιση χρόνια χωρίς να παίρνει καθόλου τρόφιμα από το μοναστήρι. Οι αδελφοί απορούσαν με τι τρεφόταν ο γέροντας όλο αυτό το διάστημα, όχι μόνο το καλοκαίρι, αλλά και τον χειμώνα. Μόλις, λίγο προ του θανάτου του διηγήθηκε ο όσιος σε κάποια προσφιλή του πρόσωπα, ότι τρία περίπου χρόνια τρεφόταν με το ζυμό του χόρτου σνιτς¹⁶ που το μάζευε το καλοκαίρι και το ξέρινε για τον χειμώνα.

Στο μεταξύ, πολλοί άρχισαν να παραβιάζουν την ησυχία του μακαρίου ερημίτη με το να τον επισκέπτονται χάριν πνευματικών διδαχών και παρηγοριάς. Πολλοί από την αδελφότητα του Σάρωφ έρχονταν σ' αυτόν για συμβουλές και διδαχές ή μόνο για να τον δουν. Ο όσιος ήταν σε θέση να γνωρίζει και να διακρίνει τους ανθρώπους και γι' αυτό απέφευγε μερικούς τηρώντας σιγή. Άλλους πάλι που είχαν πράγματι ανάγκη από την πνευματική του βοήθεια, τους δεχόταν πρόθυμα και με αγάπη τους καθοδηγούσε με συμβουλές, παραινέσεις και πνευματική συζήτηση. Ανάμεσα σ' αυτούς ήταν οι τακτικοί του επισκέπτες, ο μεγαλόσχημος μοναχός Μάρκος και ο ιεροδιάκονος Αλέξανδρος¹⁷. Αλλά και αυτοί, όταν εύρισκαν τον γέροντα καταβυθισμένο στην θεωρία του Θεού, δεν τολμούσαν να τον ανησυχίσουν, αλλά ή περίμεναν να τελειώσει την προσευχή του ή απομακρύνονταν αθόρυβα.

Ο όσιος είχε και ξένους επισκέπτες. Όσες φορές συναντούσε απροσδόκητα κάποιον μέσα στο δάσος, συνήθως δεν μιλούσε μαζί του αλλά του έβαζε ταπεινά μετάνοια και απομακρυνόταν. Διότι, όπως έλεγε αργότερα στις διδαχές του, ποτέ δεν μεταμελήθηκε για την σιωπή του. Συνήθως όμως οι επισκέπτες του τον δυσκόλευαν, διότι του παραβίαζαν την ησυχία.

Δυσκολευόταν ιδιαιτέρως όταν έρχονταν σ' αυτόν γυναίκες· άλλα δεν μπορούσε να μη τις συμβουλευσει, διότι πίστευε ότι τέτοια ενέργεια δεν ήταν θεάρεστη. Επειδή όμως στο γυναικείο

¹⁵ Α' Κορ. 4, 12.

¹⁶ Το χόρτο σνιτς είναι πολύ διαδεδομένο στη Ρωσία. Ο λαός το χρησιμοποιεί ως φάρμακο ορισμένων ασθενειών. Τα τρυφερά φύλλα του γίνονται σούπα.

¹⁷ Ο Μάρκος επισκεπτόταν τον όσιο δύο φορές τον μήνα και ο Αλέξανδρος μία. Μαζί τους αυτός συζητούσε ευχαρίστως πνευματικά θέματα.

γένος ήταν απαγορευμένη η είσοδος στο Άγιον Όρος του Άθω, ο όσιος αποφάσισε να επεκτείνει την απαγόρευση και στο δικό του όρος, στο οποίο είχε δώσει την ίδια επωνυμία. Και κάποτε, όταν ήλθε στο μοναστήρι για να λειτουργηθεί, ζήτησε γι' αυτό ευλογία από τον ηγούμενο του Σάρωφ π. Ησαΐα. Αυτός, μετά από κάποιο δισταγμό¹⁸, του έδωσε ευλογία σταυρώνοντάς τον με την εικόνα της Θεοτόκου.

Παράλληλα ο όσιος με πύρινη παράκληση απευθύνθηκε στον Θεό και την Υπεραγία Θεοτόκο να του εκπληρώσουν την επιθυμία και να απαγορευθεί στις γυναίκες η είσοδος στο ερημικό ασκητήριό του, για να μη γίνεται η προσέλευσης αυτών αφορμή σκανδαλισμού για μερικούς από τους αδελφούς και ακόμη περισσότερο για τους λαϊκούς. Ως απόδειξη της συναιδέσεως του Θεού σ' αυτή την παράκληση, ο όσιος ζήτησε από τον Θεό το εξής σημείο: να λυγίσουν τα κλαδιά των δένδρων στο μονοπάτι από το οποίο έπρεπε να περάσει, επιστρέφοντας μετά τις εορτές των Χριστουγέννων από το Σάρωφ στο κελί του.

Πράγματι, όταν ο όσιος την νύκτα προς την 26η Δεκεμβρίου ξεκίνησε για το Σάρωφ για την θεία λειτουργία και έφθασε στο μέρος, όπου το έδαφος κατηφόριζε απότομα, είδε ότι και από τις δύο πλευρές της διαδρομής πελώριοι κλάδοι αιωνόβιων πεύκων κάλυπταν το μονοπάτι και εμπόδιζαν το πέρασμα προς το κελί του· την προηγούμενη δεν υπήρχε ούτε ίχνος από το φαινόμενο αυτό. Τότε ο άγιος γέροντας πλήρης ευγνωμοσύνης ευχαρίστησε τον Θεό, πεισθείς από το γεγονός αυτό, ότι η επιθυμία του ήταν αρεστή στον Κύριο. Ο ίδιος έσπευσε να συσσωρεύσει επάνω στο μονοπάτι κορμούς, ώστε έκτοτε η πρόσβαση προς αυτόν ήταν παντελώς κλειστή όχι μόνο στις γυναίκες αλλά και σε όλους τους ξένους.

Βλέποντας τους αγώνες του ο εχθρός του ανθρωπίνου γένους, τον αντιπολέμησε με παντοειδείς πειρασμούς και παγίδες. Άρχισε να εξαπολύει κατά του οσίου διάφορα φόβητρα: άλλοτε ακουγόταν έξω από το κελί του ουρλιαχτό, ωσάν από κάποιο άγριο θηρίο· άλλοτε φαινόταν ότι πλήθος λαού σπάει με ορμή την πόρτα του κελιού του, ότι εκτοξεύονται ξύλα εναντίον του και άλλα παρόμοια· κάπου-κάπου την ημέρα, αλλά ιδίως την νύκτα, όταν ο όσιος Σεραφεΐμ αγρυπνούσε προσευχόμενος, του φαινόταν ξαφνικά ότι γκρεμίζεται το κελί του και ότι από παντού εισορμούν εναντίον του με μανιώδες ουρλιαχτό φοβερά θηρία. Άλλοτε, πάλι, παρουσιάζονταν ξαφνικά εμπρός του ανοικτά μνημεία απ' όπου σηκώνονταν νεκροί.

Όταν, αργότερα, ένας λαϊκός με απλότητα τον ερώτησε: «Πατερούλη έχεις δει τα πονηρά πνεύματα;», αυτός του απάντησε μειδώντας: «Αυτά είναι βδελυρά. Όπως είναι αδύνατον στον αμαρτωλό να κοιτάξει το φως των αγγέλων, έτσι είναι φρικιαστικό να δεις τους δαίμονες, διότι είναι ειδεχθείς».

Όλα όμως αυτά τα φοβερά οράματα και τους φρικτούς πειρασμούς, οι οποίοι κάποτε συνοδεύονταν και από σωματικές κακώσεις, ο χαριτωμένος ασκητής τα υπερνικούσε με την καρδιακή προσευχή και τα κατατρόπωνε με την δύναμη του τιμίου και ζωοποιού Σταυρού του Κυρίου. Όχι λίγες φορές δοκιμάσθηκε και από το πνεύμα της φιλοδοξίας διότι εξελέγη ως ηγούμενος και αρχιμανδρίτης διαφόρων μονών. Αλλά σ' αυτές τις περιπτώσεις με ασάλευτη πάντοτε αποφασιστικότητα, εμφορούμενος από βαθειά ταπείνωση, δεν δεχόταν τις θέσεις αυτές, επιδιώκοντας την αληθινή άσκηση και ζητώντας στην μοναχική ζωή μόνο την σωτηρία της ψυχής

¹⁸ Δίνοντας την ευλογία του στον όσιο Σεραφεΐμ ο π. Ησαΐας παρατήρησε με απορία: «Και πώς μπορώ εγώ από πέντε χιλιόμετρα μακριά να προσέχω να μη πλησιάζουν εκεί γυναίκες;» Αυτός απάντησε με πίστη: «Εσείς μόνο δώστε ευλογία γι' αυτό και καμία από αυτές δεν θα εισέλθει στο Όρος μου».

του και των πλησίων του.

Βλέποντας την ταπεινοφροσύνη του οσίου ο διάβολος κατάφερε εναντίον του ισχυρό πόλεμο λογισμών. Από παρόμοιο πόλεμο είχαν πέσει παλαιότερα και μερικοί από τους μεγαλύτερους αγωνιστές. Τότε ο όσιος Σεραφείμ, στην δυσβάστακτη αυτή ψυχική δοκιμασία, απευθύνθηκε με καρδιακή προσευχή στον αγωνοθέτη της σωτηρίας μας Κύριο Ιησού Χριστό και την Άχραντη Θεοτόκο. Και ταυτοχρόνως, για να απομακρύνει και να εξολοθρεύσει τις παγίδες των δαιμόνων, αποφάσισε ν' αναλάβει νέο, μεγαλύτερο αγώνα προσευχής, μιμούμενος τους αρχαίους στυλίτες του Χριστιανισμού. Στο βάθος του αδιαπέραστου δάσους, την νύκτα, εντελώς αθέατος, ανέβαινε σε υψηλό γρανιτένιο βράχο για να εντείνει την προσευχή, και όρθιος ή γονατιστός προσευχόταν επί πολύ, κρίζοντας από τα βάθη της ψυχής του την προσευχή του τελώνου: *ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.*¹⁹

Ο νέος αυτός στυλίτης τοποθέτησε και στο κελί του πέτρα μετρίου μεγέθους όπου προσευχόταν από το πρωί μέχρι τη νύκτα. Από την πέτρα αυτή κατέβαινε μόνο για ν' αναπαυθεί από την άκρα εξάντληση ή για να τονωθεί λίγο με πενιχρή τροφή. Σ' αυτή την μεγάλη άσκηση πέρασε χίλιες ημέρες και χίλιες νύκτες. Ο διάβολος νικήθηκε οριστικά και ο πόλεμος των λογισμών έπαυσε. Αλλά από τον ασυνήθιστο αυτό αγώνα προσευχής και την ορθοστασία καταβλήθηκε στο έπακρο και απόκτησε φοβερές πληγές στα πόδια οι οποίες δεν θεραπεύθηκαν ποτέ.

Όσο ζούσε ο όσιος, κανένας δεν γνώριζε την ασυνήθιστη αυτή άθληση· είχε κατορθώσει να την αποκρύψει από το περίεργο ανθρώπινο βλέμμα. Ο επίσκοπος του Ταμπώβ απηύθυνε στον ηγούμενο π. Νήφωνα, τον διάδοχο του π. Ησαΐα, εμπιστευτικό έγγραφο ερώτημα περί του οσίου Σεραφείμ, στο οποίο ο ηγούμενος απάντησε: «Γνωρίζουμε τους αγώνες και την πολιτεία του πατρός Σεραφείμ· ποτέ όμως κανένας δεν έμαθε για μερικές μυστικές εργασίες του, καθώς και για την στάση του επάνω στον βράχο επί χίλιες ημέρες και χίλιες νύκτες». Μόνο λίγο πριν την μακάρια τελευτή του ο όσιος, μιμούμενος πολλούς άλλους ασκητές, διηγήθηκε σε μερικούς από τους αδελφούς του Σάρωφ μεταξύ των άλλων και γι' αυτό το εξάισιο αγώνισμα. Ένας από τους παρόντες παρατήρησε τότε ότι το άθλημα αυτό ξεπερνά τις ανθρώπινες δυνάμεις και ο όσιος απάντησε με την ταπείνωση που απορρέει από την πίστη: «Ο άγιος Συμεών ο στυλίτης ορθοστατούσε στο στύλο σαράντα χρόνια· άραγε οι δικοί μου κόποι είναι παρόμοιοι με την δική του άσκηση;» Και όταν ο συνομιλητής παρατήρησε ότι ο γέροντας την περίοδο εκείνη θα αισθανόταν πιθανότατα την βοήθεια της θείας Χάριτος να τον ενισχύει, ο όσιος αποκρίθηκε: «Ναι, διαφορετικά οι ανθρώπινες δυνάμεις δεν θα αρκούσαν... Μέσα μου αισθανόμουν ενίσχυση και παρηγοριά, αυτό το ουράνιο δώρημα, *το καταβαίνον άνωθεν από του Πατρός των Φώτων*»²⁰. Έπειτα, αφού σώπασε για λίγο, πρόσθεσε: «Όταν η καρδιά μας κατανύσσεται, τότε είναι ο Θεός μαζί μας».

Κατησχυμένος ο διάβολος άρχισε να πλέκει νέες πλεκτάνες εναντίον του οσίου για να τον εκδιώξει από την έρημο. Έστειλε εναντίον του ανθρώπους πονηρούς. Αυτοί τον συνάντησαν στο δάσος και άρχισαν να του ζητούν χρήματα, τα οποία δέχεται τάχα από τους λαϊκούς επισκέπτες του. Αυτός απάντησε ότι δεν παίρνει από κανένα χρήματα. Δεν τον πίστεψαν και ένας από τους κακοποιούς όρμησε κατ' επάνω του, άλλα έπεσε ο ίδιος στο έδαφος. Ο όσιος Σεραφείμ διέθετε δύναμη σωματική ώστε μπορούσε και με την βοήθεια μάλιστα του τσεκουριού που κρατούσε να υπερασπισθεί τον εαυτόν του από τους τρεις ληστές. Θυμήθηκε όμως τους λόγους του Σωτήρος: *πάντες γάρ οί λαβόντες μάχαιραν έν μαχαίρα άποθανούνται*²¹. Ένας από τους κακοποιούς, αφού

¹⁹ Λουκ. 18, 13.

²⁰ Ιακ. 1, 17.

²¹ Ματθ. 26, 52.

άρπαξε το τσεκούρι, κτύπησε δυνατά τον γέροντα στο κεφάλι με την πίσω πλευρά του τσεκουριού, ώστε το αίμα έτρεξε ακράτητα από το στόμα του και τα αυτιά του και έπεσε λιπόθυμος. Οι κακοποιοί συνέχισαν μαινόμενοι να τον κτυπούν με την πίσω πλευρά του τσεκουριού, με ξύλα, με χέρια και με πόδια. Τελικά, παρατηρώντας ότι δεν αναπνέει και νομίζοντας ότι πέθανε, του έδεσαν με σχοινιά τα χέρια και τα πόδια, με σκοπό να τον πετάξουν στον ποταμό για να κρύψουν το έγκλημά τους, και έτρεξαν στο κελί του για την λεία που είχαν φαντασθεί. Αλλά, αφού ερεύνησαν προσεκτικά, αναποδογύρισαν και έσπασαν ότι υπήρχε στο κελί, δεν βρήκαν τίποτε εκτός από άγιες εικόνες και μερικές πατάτες. Τότε φοβήθηκαν και μεταμελήθηκαν που, χωρίς να κερδίσουν τίποτε, φόνευσαν τον άγιο και πτωχό άνθρωπο του Θεού και γι' αυτό τράπηκαν σε φυγή.

Στο μεταξύ ο όσιος Σεραφείμ, αφού συνήλθε και αποδέσμευσε τα χέρια του, προσευχήθηκε στον Θεό να συγχωρήσει αυτούς που αποπειράθηκαν να τον σκοτώσουν και συρόμενος ήλθε μέχρι το κελί του, όπου πέρασε την νύκτα με φοβερούς πόνους²². Την επομένη, ο όσιος συρόμενος με τα τέσσερα έφθασε με μεγάλη προσπάθεια στην μονή, την ώρα της θείας λειτουργίας. Η όψη του ήταν φοβερή, το κεφάλι αιμόφυρτο, τα μαλλιά ανακατωμένα και γεμάτα σκόνη και λάσπη· το πρόσωπο και τα χέρια γδαρμένα· τα αυτιά και το στόμα γεμάτα από ξηρό αίμα· μερικά δόντια βγαλμένα. Οι αδελφοί άναυδοι τον ερώτησαν τι είχε συμβεί αλλά αυτός σιωπούσε· παρακάλεσε μόνο να φωνάξουν τον ηγούμενο π. Ησαΐα και τον πνευματικό της μονής και σ' αυτούς τους δύο διηγήθηκε τι είχε συμβεί.

Και έτσι, προς χαράν του χαιρέκακου διαβόλου, ο όσιος Σεραφείμ ήταν αναγκασμένος να μείνει στο μοναστήρι. Έμεινε στο κρεβάτι με αφόρητους πόνους· μόλις ανάπνεε χωρίς να μπορεί καθόλου να φάει. Σ' αυτή την κατάσταση πέρασε οκτώ ημέρες. Τότε, φοβούμενοι για την ζωή του κάλεσαν ιατρούς· αυτοί εξέτασαν τον όσιο και διέγνωσαν ότι το κεφάλι του ήταν ραγισμένο, Οι πλευρές σπασμένες, το στήθος ποδοπατημένο, και ολόκληρο το σώμα γεμάτο πληγές· γι' αυτό απορούσαν πώς μπορούσε να ζει μετά από τόσα κτυπήματα. Οι αδελφοί συγκεντρώθηκαν στο κελί του οσίου για να συσκεφθούν τι πρέπει να κάνουν για να τον βοηθήσουν. Κάλεσαν και τον ηγούμενο. Και ακριβώς την ώρα που ερχόταν ο ηγούμενος, ο όσιος Σεραφείμ σάλεψε και κοιμήθηκε με λεπτό, ελαφρό, αναπαυτικό ύπνο. Είδε τότε ένα εξάισιο όραμα, παρόμοιο μ' εκείνο που είχε δει παλαιότερα Ως υποτακτικός, όταν ήταν βαριά άρρωστος. Τον πλησίασε η Υπεραγία Θεοτόκος ντυμένη με βασιλική πορφύρα και περικυκλωμένη από ουράνια δόξα· πίσω της ακολουθούσαν οι απόστολοι Πέτρος και Ιωάννης ο Θεολόγος. Στάθηκαν στην άκρη του κρεβατιού· η Παναγία Παρθένος έδειξε προς το μέρος του αρρώστου με το δεξί Της χέρι και στρέφοντας το πανακήρατο πρόσωπό Της προς τους ιατρούς είπε: «Γιατί βασανίζεσθε;» Κατόπιν στράφηκε προς τον π. Σεραφείμ και είπε: «Αυτός εδώ είναι από το γένος μου!».

Μετά τους λόγους αυτούς, το δράμα, το οποίο ούτε καν υποπτεύθηκαν οι παρευρισκόμενοι, έλαβε τέλος. Και όταν ο ηγούμενος μπήκε στο κελί ο άρρωστος είχε ήδη συνέλθει. Ο π. Ησαΐας άρχισε να του μιλά με αγάπη και επιμονή προσπαθώντας να τον πείσει να επωφεληθεί τις συμβουλές και την βοήθεια των ιατρών. Άλλα ο ασθενής, παρά την απελπιστική του κατάσταση, απάντησε αποφασιστικά ότι τώρα δεν επιθυμεί κανενός είδους βοήθεια από τους ανθρώπους, και παρακάλεσε τον ηγούμενο να του επιτρέψει να εμπιστευθεί την ζωή του στον Θεό και την Υπεραγία Θεοτόκο. Ο ηγούμενος αναγκάστηκε να εκπληρώσει την επιθυμία του οσίου, ο οποίος λόγω της θαυμαστής θείας επισκέψεως βρισκόταν για μερικές ώρες μέσα σε άρρητη ουράνια χαρά. Κατόπιν ειρήνευσε, οι πόνοι υποχώρησαν και οι δυνάμεις του επανέρχονταν βαθμιαίως. Σύντομα σηκώθηκε από το κρεβάτι, έκανε μερικά βήματα στο κελί και το βράδυ τονώθηκε λίγο με τροφή. Από την ίδια

²² Αυτό συνέβη το 1804.

κιάλας ημέρα άρχισε πάλι να επιδίδεται βαθμιαίως σε πνευματικούς αγώνες.

Από την ημέρα που κτυπήθηκε, ο όσιος πέρασε περίπου πέντε μήνες στο μοναστήρι. Η ασθένεια τον καμπούριασε. Βέβαια και ενωρίτερα παρατηρούσε κανείς κάποια κύρτωση σ' αυτόν, διότι τον πλάκωσε ένα δένδρο που έκοβε κάποια μέρα. Αλλά, όταν ο π. Σεραφείμ αισθάνθηκε εκ νέου δυνάμεις για ερημική ζωή απευθύνθηκε στον ηγούμενο με την παράκληση να του επιτρέψει να φύγει στην έρημο. Ο π. Ησαΐας και οι αδελφοί τον παρακαλούσαν να μείνει για πάντα στο μοναστήρι. Άλλα ο όσιος απάντησε αποφασιστικά ότι δεν υπολογίζει καθόλου επιθέσεις παρόμοιες μ' εκείνη που του συνέβη και ότι είναι έτοιμος με αντίτιμο την ζωή του να υποστεί όλες τις θλίψεις που θα συναντήσει. Ο π. Ησαΐας τότε έδωσε την ευλογία του και ο όσιος επέστρεψε στο ερημητήριό του.

Σύντομα μετά το περιστατικό αυτό, οι ληστές που είχαν κτυπήσει τον όσιο ανακαλύφθηκαν. Ήσαν άνθρωποι του ντόπιου γαιοκτήμονα Τάτιστσεβ. Ο όσιος Σεραφείμ τους συγχώρεσε με αγάπη και παρακάλεσε τον ηγούμενο και τον γαιοκτήμονα να μη τους τιμωρήσουν, δηλώνοντας ότι διαφορετικά θα εγκατέλειπε το κοινόβιο του Σάρωφ και θα έφευγε κρυφά σε άλλα μακρινά αγιασμένα μέρη. Κατά την παράκληση του συχώρησαν τους ληστές, τους οποίους όμως σύντομα τιμώρησε ο Θεός: ισχυρή πυρκαγιά κατέκαυσε τα σπίτια τους. Οι ληστές μετά απ' αυτό ήλθαν σε μετάνοια και ζητούσαν παρακλητικά και με δάκρυα από τον όσιο Σεραφείμ την συγχώρηση και τις άγιες προσευχές του. Και με την ευλογία του επέστρεψαν στο δρόμο της ενάρετης ζωής.

Για τους υψηλούς του αγώνες και την θεάρεστη ζωή του ο όσιος αξιώθηκε να λάβει από τον Θεό το χάρισμα της διορατικότητας. Αλλά εκείνος ακόμη περισσότερο απέφευγε την δόξα των ανθρώπων και στρεφόταν προς την ησυχαστική ζωή και την άσκηση. Το 1806 ο ηγούμενος της μονής του Σάρωφ π. Ησαΐας παραιτήθηκε λόγω ασθενείας και γήρατος και η αδελφότητα εξέλεξε ομόψυχα και ομόφωνα τον όσιο Σεραφείμ. Αυτός όμως το αρνήθηκε τόσο λόγω της βαθείας του ταπεινοφροσύνης όσο και για την άκρα αγάπη του προς την έρημο και την ησυχία. Για ηγούμενο τότε εξέλεξαν τον π. Νήφωνα, γνωστό από παιδί στον όσιο Σεραφείμ. Ο π. Ησαΐας, λόγω της ασθενείας και της πλήρους αδυναμίας του, δεν ήταν εις θέσιν να διανύσει δρόμο έξι χιλιομέτρων μέχρι την έρημο του οσίου Σεραφείμ για να παρηγορηθεί συνομιλώντας μαζί του και θλιβόταν γι' αυτό υπερβολικά. Οι αδελφοί με αγάπη έφερναν τον υπερήλικα π. Ησαΐα στον όσιο Σεραφείμ, αφού και οι δύο ήσαν σωματικά ανήμποροι. Σύντομα όμως και αυτός ο τελευταίος από τους πιο αγαπημένους συνοδοιπόρους του οσίου Σεραφείμ στην πνευματική ζωή εξεδήμησε προς Κύριον. Η απώλεια αυτή έθλιψε βαθειά τον όσιο Σεραφείμ και έκτοτε άρχισε να στοχάζεται περισσότερο και συχνότερα το φθαρτό της πρόσκαιρης αυτής ζωής, την μέλλουσα ζωή και την φοβερή κρίση του Χριστού. Παράλληλα, άρχισε να προσεύχεται με ιδιαίτερο ζήλο υπέρ αναπαύσεως των προσφιλών του ψυχών των μακαριστών Παχωμίου, Ιωσήφ και Ησαΐα. Όσες φορές περνούσε από το κοιμητήριο της μονής, ανέπεμπε φλογερές δεήσεις προς τον Ύψιστο υπέρ αυτών και των λοιπών γερόντων και ασκητών του Σάρωφ, τους οποίους, λόγω των φλογερών και ευπρόσδεκτων προσευχών τους αποκαλούσε «ουρανομήκεις στύλους πυρός». Ανέθετε και σε άλλους να τους μνημονεύουν συχνά στις προσευχές τους. Σε μια γνωστή π.χ. μοναχή, η οποία σύχναζε στο Σάρωφ και τον επισκεπτόταν, έδωσε την εξής εντολή: «Όταν έρχεσαι σε μένα, στρέψου προς τα μνήματα, κάνε τρεις μετάνοιες και παρακάλεσε τον Θεό να αναπαύσει τις ψυχές των δούλων Αυτού, Ησαΐα, Παχωμίου, Ιωσήφ, Μάρκου και των λοιπών· κατόπιν λέγε για τον εαυτόν σου: συγχωρήσατε, πατέρες άγιοι και πρεσβεύσατε υπέρ εμού».

Μετά τον θάνατο του π. Ησαΐα (1807), ο όσιος Σεραφείμ δεν μετέβαλε τρόπο αναχωρητικής ζωής άλλα πρόσθεσε νέα ιδιότητα στην άσκησή του αναλαμβάνοντας τον αγώνα της σιωπής. Σ' αυτούς που τον επισκέπτονταν στην έρημο δεν παρουσιαζόταν. Αν συνέβαινε να συναντήσει κάποιον στο δάσος, έπεφτε κάτω με το πρόσωπο στη γη και δεν σήκωνε τα μάτια του μέχρις ότου ν' απομακρυνθεί ο διαβάτης. Μέσα σε τέτοια σιωπή πέρασε τρία χρόνια. Λίγο νωρίτερα είχε παύσει

να επισκέπτεται το κοινόβιο του Σάρωφ τις Κυριακές ή τις εορτές. Μία φορά την εβδομάδα, κατά την Κυριακή, ένας αδελφός του έφερε τροφή στο ερημητήριό του, ιδίως τον χειμώνα, όταν ο όσιος δεν είχε τα λαχανικά του. Όταν ο αδελφός έμπαινε στον προθάλαμο, ο γέροντας λέγοντας μέσα του «αμήν» άνοιγε την πόρτα με το κεφάλι σκυμμένο προς την γη. Και μόλις έμελλε να αναχωρήσει ο αδελφός, ο όσιος έβαζε μέσα στο σκεύος, που ήταν επάνω στο τραπέζι, ένα κομματάκι ψωμί ή λίγο ξυνολάχανο και έτσι γνωστοποιούσε στον αδελφό τι ήθελε να του φέρει την επόμενη εβδομάδα.

Όλα αυτά όμως ήσαν εξωτερικά τεκμήρια της σιγής του. Την ουσία της πολύμοχθης ασκήσεως του οσίου συνιστούσε, όχι η εξωτερική αποχή από την επικοινωνία, αλλά η ησυχία του νου, η αποταγή κάθε βιοτικού λογισμού χάριν της καθαρότητας και τελειότητας αφιερώσεώς του στον Θεό. Πολλοί αδελφοί θλίβονταν υπερβολικά λόγω της απομακρύνσεως αυτής του οσίου από την άμεση επικοινωνία μαζί τους και λόγω της επιδόσεώς του στον αγώνα της σιγής. Μερικοί μάλιστα ακόμη και τον κατηγορούσαν που αποσύρθηκε στην απομόνωση, ενώ σε κοινωνία με την αδελφότητα θα την οικοδομούσε με λόγους και έργα, χωρίς να παραβλάπτεται η ευλογημένη πορεία της δικής του ψυχής. Αλλά σ' όλες αυτές τις μομφές, ο όσιος απαντούσε με τους λόγους του αγίου Ισαάκ του Σύρου: «Αγάπησε την ησυχία, διότι αυτή αξίζει πολύ περισσότερο από το να διατρέφεις τους πεινασμένους του κόσμου»· επίσης με τους λόγους του αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου: «Είναι θαυμάσιο το να θεολογείς χάριν του Θεού, περισσότερο όμως συμφέρει να καθαρίσεις τον εαυτόν σου χάριν Εκείνου».

Με την πολύμοχθη άσκηση της σιωπής ο όσιος Σεραφεΐμ καθάριζε κατά τον τελειότερο τρόπο και φώτιζε την δικαία του ψυχή οδηγώντας την όλο και περισσότερο στο μυστήριο της θείας θεωρίας, αφού αφόπλισε παντελώς τον πολέμιό του. Τι πνευματικούς καρπούς έφερε η άσκηση αυτή στον μακάριο Σεραφεΐμ το βλέπει κανείς καθαρά στις διδαχές του περί ησυχίας, οι οποίες βασίζονταν αναμφιβόλως και επί της προσωπικής του πείρας.

«Όταν παραμένομε σε σιγή, έλεγε αργότερα, ο διάβολος δεν επιτυγχάνει τίποτε κατά του *κρυπτού ανθρώπου της καρδιάς*.²³ εννοείται βέβαια η σιγή του νου. Η σιγή γεννά στην ψυχή του ησυχαστή διαφόρους καρπούς του Πνεύματος. Από την μόνωση και την σιγή γεννώνται η κατάνυξης και η πραότητα. Ενωμένη με άλλες πνευματικές εργασίες, η προσευχητική σιγή ανυψώνει τον άνθρωπο προς την ευσέβεια, τον φέρει κοντά στον Θεό και τον κάνει επίγειο άγγελο. Συ μόνο κάθησε στο κελί σου με νήψη και σιγή· κοπίαζε με κάθε δυνατό τρόπο να πλησιάσεις τον Κύριο και Εκείνος είναι έτοιμος από άνθρωπο να σε κάνει άγγελο: *καὶ ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους μου;*²⁴ Εκτός των άλλων πνευματικών αποκτημάτων, καρπός της σιγής είναι η ειρήνη της ψυχής. Η σιγή διδάσκει την ησυχία και την αδιάλειπτη προσευχή, ενώ η εγκράτεια κάνει τον λογισμό αρρέμβαστο. Αυτόν που κατορθώνει την σιγή, τον αναμένει ειρηνική διάθεση».

Έτσι ο όσιος Σεραφεΐμ προχωρώντας στην άσκηση της σιγής απέκτησε τα ανώτερα πνευματικά χαρίσματα, παρηγορούμενος από την θεία χάρη και αισθανόμενος στην καρδιά *άρρητη χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ*.²⁵ Ανερχόμενος συνεχώς την κλίμακα των αρετών και της μοναχικής ασκήσεως, ανέλαβε ο όσιος τον ακόμη υψηλότερο αγώνα του εγκλείστου βίου. Αυτό συνέβη ως εξής: Την

²³ Α' Πέτρ. 3, 4.

²⁴ Ησ. 66, 2.

²⁵ Ρωμ. 14, 17.

εποχή αυτή, για την οποία γίνεται λόγος, ηγούμενος του Σάρωφ ήταν ο π. Νήφων, άνθρωπος θεοφοβούμενος, ενάρετος, φιλάδελφος και ζηλωτής του τυπικού και των ακολουθιών της εκκλησίας. Ο όσιος Σεραφείμ, από τον θάνατο του γέροντός του Ησαΐα, αφού έδωσε υπόσχεση σιγής, ζούσε στην έρημό του έγκλειστος, ωσάν σε φυλακή. Παλαιότερα, τις Κυριακές και τις εορτές πήγαινε στο μοναστήρι για να μεταλάβει. Τώρα όμως μετά την παρατεταμένη εκείνη προσευχή επάνω στον βράχο τον πονούσαν τα πόδια και δεν μπορούσε να περπατεί. Πολλοί μοναχοί σκανδαλίζονταν και απορούσαν ποιος κοινωνεί των Αχράντων Μυστηρίων τον όσιο Σεραφείμ. Για τον λόγο αυτό ο ηγούμενος συνεκάλεσε σύναξη των γερόντων της μονής και έφερε ενώπιόν τους το θέμα σχετικά με την Μετάληψη του π. Σεραφείμ. Αυτοί μετά από συμβούλιο αποφάσισαν να προτείνουν στον π. Σεραφείμ να έρχεται, όπως και ενωρίτερα, στο μοναστήρι για να μεταλαμβάνει των Αχράντων Μυστηρίων, αν βέβαια τον υπακούουν τα πόδια του· διαφορετικά, να έλθει και να μείνει μονίμως στο μοναστήρι. Όρισαν να διαβιβασθεί αυτή η απόφαση στον π. Σεραφείμ με τον αδελφό που του πήγαινε την τροφή κατά τις Κυριακές και ας διαλέξει ότι προτιμά.

Έτσι και έγινε, άλλα για πρώτη φορά ο όσιος δεν απάντησε ούτε λέξη. Ανέθεσαν λοιπόν στον αδελφό και την επομένη Κυριακή να μεταβιβάσει για δεύτερη φορά στον π. Σεραφείμ την πρόταση της συνάξεως. Τότε ο όσιος ευλόγησε τον αδελφό και ξεκίνησε μαζί του πεζή για το μοναστήρι. Αποδέχθηκε την δεύτερη πρόταση της συνάξεως της μονής και έδειξε ότι λόγω ασθενείας δεν μπορούσε να έρχεται στην μονή τις Κυριακές και τις εορτές, όπως έκανε ενωρίτερα. Αυτό συνέβη στις οκτώ Μαΐου του 1810, όταν ο όσιος Σεραφείμ ήταν πενήντα ετών.

Όταν επέστρεψε στο μοναστήρι, μετά από δεκαπενταετή αγώνα στην έρημο, ο όσιος Σεραφείμ δεν πήγε στο κελί του, αλλά στο νοσοκομείο. Αυτό έγινε την ημέρα εκείνη, λίγο πριν να αρχίσει η αγρυπνία. Όταν κύπησαν οι καμπάνες για την αγρυπνία, ο όσιος παρουσιάσθηκε στον ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Όλοι οι αδελφοί εξεπλάγησαν, όταν αστραπιαία διαδόθηκε μεταξύ τους η είδηση ότι ο π. Σεραφείμ αποφάσισε να εγκατασταθεί στο μοναστήρι. Την επομένη, στις εννέα Μαΐου, εορτή της μετακομιδής των λειψάνων του αγίου Νικολάου του θαυματουργού στο Μπάρι της Κάτω Ιταλίας, ο όσιος Σεραφείμ ήλθε, όπως συνήθιζε, στην πρωινή λειτουργία στην εκκλησία του νοσοκομείου και μετέλαβε των Αγίων του Χριστού Μυστηρίων. Από τον ναό πήγε στο κελί του ηγουμένου π. Νήφωνος, πήρε την ευλογία του και κατόπιν εγκαταστάθηκε στο πρότερό του κελί. Εκεί δεν δεχόταν κανένα, δεν πήγαινε πουθενά και δεν συνομιλούσε με κανένα· ανέλαβε δηλαδή νέο δυσκολότατο αγώνισμα, τον έγκλειστο βίο.

Για τους αγώνες του οσίου Σεραφείμ κατά την περίοδο του εγκλείστου βίου του πολύ λίγα είναι γνωστά, διότι δεν δεχόταν ούτε συνομιλούσε με κανένα. Στο κελί του δεν είχε τίποτε, ούτε και τα πιο απαραίτητα πράγματα. Η εικόνα της Θεοτόκου, ενώπιον της οποίας έκαμε πάντοτε κανδήλα και ένα κούτσουρο που χρησίμευε ως κάθισμα, αυτά ήσαν όλα κι όλα. Ο αυστηρός αγωνιστής ούτε καν χρησιμοποιούσε φωτιά. Τη περίοδο αυτή φορούσε στο λαιμό του, κάτω από το ζωστικό, μεγάλο σιδερένιο σταυρό εις ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῆ.²⁶ Αλυσίδες όμως ή προβεία δεν φορούσε ποτέ, ούτε συμβούλευε άλλους να τα φορούν. «Αν κάποιος μας προσβάλλει με λόγο η έργο, έλεγε ο όσιος, και εμείς υπομείνομε ευαγγελικώς τη προσβολή, να οι αλυσίδες μας, να και η προβεία! Αυτές οι πνευματικές αλυσίδες είναι ανώτερες από τις σιδερένιες, και η πνευματική αυτή προβεία ανώτερη από την υλική». Φορούσε την ίδια ενδυμασία που είχε και στην έρημο. Το μοναδικό του ποτό ήταν το νερό και η μοναδική του τροφή κριθάρι κοπανισμένο και λευκό ξυνολάχανο. Το νερό και την τροφή του τα έφερε ο μοναχός Παύλος, που έμενε στο γειτονικό κελί, και λέγοντας το «Δι' ευχών» τα άφηνε μπροστά στη πόρτα του οσίου. Και ο έγκλειστος, για να μη

²⁶ Α' Κορ. 5, 5.

τον δει κανένας, σκεπαζόταν μ' ένα μεγάλο ύφασμα και, αφού έπαιρνε γονατιστός το σκεύος, το έφερε στο κελί του, ωσάν να το δεχόταν από το χέρι του Θεού. Κατόπιν, αφού έτρωγε λίγο, άφηνε το σκεύος στην προτέρα του θέση έχοντας πάλι καλυμμένο το πρόσωπό του με ύφασμα, μιμούμενος τους αρχαίους ερημίτες, οι οποίοι κάλυπταν το πρόσωπό τους με το κουκούλι.

Η άθλησης του οσίου Σεραφείμ στην προσευχή, όλο το διάστημα του εγκλείστου βίου του, ήταν πολύ δύσκολη και ποικιλόμορφη. Και εδώ, όπως και στην έρημο, έκανε τον κανόνα του και τις καθημερινές ακολουθίες, εκτός της θείας λειτουργίας. Επί πλέον δόθηκε στην άσκηση της νοεράς προσευχής λέγοντας στην καρδιά του εκ περιτροπής την ευχή του Ιησού και την ευχή προς την Θεοτόκο. Κατά καιρούς, προσευχόμενος βυθιζόταν στην παρατεταμένη θεωρία του Θεού. Στεκόταν ενώπιον της αγίας εικόνας και, χωρίς να λέγει καμιά προσευχή ή να κάνη μετάνοιες, θεωρούσε νοερά τον Κύριο μέσα στην καρδιά του.

Κατά την διάρκεια της εβδομάδος, ο όσιος Σεραφείμ μελετούσε όλη την Καινή Διαθήκη με την εξής σειρά: Την Δευτέρα το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο, την Τρίτη το κατά Μάρκον, την Τετάρτη το κατά Λουκάν, την Πέμπτη το κατά Ιωάννην, τις υπόλοιπες ημέρες τις Πράξεις και τις επιστολές των αγίων Αποστόλων. Καμιά φορά ακουγόταν από την πόρτα η φωνή του, καθώς, διαβάζοντας δυνατά, ερμήνευε στον εαυτό του το Ευαγγέλιο και τις Πράξεις των αγίων Αποστόλων· σ' αυτό αφιέρωνε αρκετό χρόνο. Πολλοί έρχονταν και άκουαν τους λόγους του με ευχαρίστηση, εντρυφούσαν σ' αυτούς, παρηγορούνταν και ωφελούνταν πνευματικά. Κάποτε σταματούσε να γυρίζει τα φύλλα του βιβλίου και βυθιζόταν ολόκληρος στην θεωρία των καθαρών, υψηλών νοημάτων του Αγίου Πνεύματος. Δεν κινούσε ούτε ένα μέλος του σώματός του· τα μάτια του ήταν ατενώς στραμμένα σ' ένα αντικείμενο. Η ολοκληρωτική αυτή περισυλλογή του οσίου Σεραφείμ στις Ευαγγελικές αλήθειες δεν έμεινε χωρίς χάριν από τον Θεό. Η σπουδαιότερη μαρτυρία αυτού είναι το ότι αξιώθηκε ασύλληπτων αρπαγών στις ουράνιες μονές, όπως ο απόστολος Παύλος, ο άγιος Ανδρέας ο διά Χριστόν Σαλός και ο όσιος Βαρσανούφιος, οι οποίοι *ηρπάγησαν έως τρίτου ουρανού*.²⁷

Σχετικά μ' ένα τέτοιο ακατανόητο στην ανθρώπινη λογική όραμα, ο δόκιμος Ιωάννης Τύχωνωφ (μετέπειτα ιερομόναχος Ιωάσαφ) διηγήθηκε τα έξης: «Κάποτε, όταν ο π. Σεραφείμ είχε τελειώσει την έγκλειστη πολιτεία του, με επισκέφθηκε ένας φιλόθεος αδελφός, με τον οποίο μοιραζόμουν συνήθως κάθε χαρά και κάθε παρήγορο λόγο, που είχε πει ο π. Σεραφείμ. Ενώ συνομιλούσαμε, με ερώτησε ξαφνικά ο π. Σεραφείμ μου είχε αποκαλύψει το μέγα μυστήριο της αρπαγής του στα ουράνια σκηνώματα. Εγώ του απάντησα ότι τίποτε δεν άκουσα γι' αυτό το μέγα έλεος του Θεού και άρχισα να τον παρακαλώ να μου πει όσο το δυνατόν περισσότερα σχετικά μ' αυτό· εκείνος όμως, παρά την επιθυμία του δεν μπορούσε να μου πει τίποτε με σαφήνεια. Αφού κατευόδωσα τον αδελφό, περίμενα με ανυπομονησία να βραδιάσει, για να πάω στον π. Σεραφείμ και να τον παρακαλέσω να μου απαλύνει την ψυχή μιλώντας μου γι' αυτό το μέγα έλεος του Θεού. Έτσι και έκανα μόλις βράδιασε. Αυτός με υποδέχθηκε σαν φιλότεκνος πατέρας και αμέσως κλείδωσε την πόρτα. Όταν καθίσαμε, και μόλις ήμουν έτοιμος να τον παρακαλέσω να μου διηγηθεί το μεγάλο μυστήριο, μου έκλεισε με το χέρι του το στόμα και είπε: «περιφράξου με σιωπή». Τότε άρχισε να μου εκθέτει με την χαρακτηριστική του απλότητα την ιστορία των Προφητών, των Αποστόλων, των αγίων Πατέρων και των Μαρτύρων. «Όλοι οι άγιοι, έλεγε, τους οποίους εορτάζει η εκκλησία του Χριστού, μας άφησαν την ζωή τους ως παράδειγμα προς μίμησιν· όλοι ήσαν ομοιοπαθείς με μας άνθρωποι, αλλά, με την ακριβή εκπλήρωση των εντολών του Χριστού, πέτυχαν την τελείωση και την σωτηρία, έλαβαν χάρη, αξιώθηκαν ποικίλων δωρεών του Αγίου Πνεύματος και κληρονόμησαν την Βασιλεία των Ουρανών. Και ενώπιον της Ουρανίου Βασιλείας, όλη η δόξα αυτού του κόσμου είναι μηδέν. Όλες οι απολαύσεις του κόσμου αυτού δεν είναι ούτε σκιά αυτών που έχουν ετοιμασθεί στις

²⁷ Β' Κορ. 12, 2

ουράνιες μονές για όσους αγαπούν τον Θεό· εκεί υπάρχει αιώνια χαρά και πανήγυρις. Αλλά για να ελευθερωθεί το πνεύμα μας, να υψωθεί εκεί και να τρέφεται με την γλυκύτερη συνομιλία με τον Κύριο, πρέπει να ταπεινωθούμε με την αγρυπνία, την προσευχή και την μνήμη του Κυρίου. Γι' αυτό το λόγο Εγώ, ο πτωχός Σεραφείμ, μελετώ το Ευαγγέλιο κάθε μέρα. Την Δευτέρα διαβάζω το κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο από την αρχή μέχρι το τέλος· την Τρίτη το κατά Μάρκον· την Τετάρτη το κατά Λουκάν· την Πέμπτη το κατά Ιωάννην τις δε υπόλοιπες ημέρες τις Πράξεις και τις επιστολές των Αποστόλων· και ούτε μία ημέρα δεν παραλείπω να διαβάσω το Ευαγγέλιο και τον Απόστολο της ημέρας και του Αγίου. Με όλα αυτά όχι μόνον η ψυχή, αλλά και το σώμα μου τέρπεται και ζωογονείται· έτσι συνομιλώντας με τον Κύριο, μνημονεύοντας την ζωή και τα πάθη Του, δοξολογώντας Αυτόν ημέρα και νύκτα, αινώ και ευχαριστώ τον Λυτρωτή μου για όλα τα ελέη Του, τα όποια εξέχεε στο ανθρώπινο γένος και σε μένα τον ανάξιο». Κατόπιν ο π. Σεραφείμ απευθύνθηκε πάλι σ' έμένα: «Χαρά μου! Σε παρακαλώ, απόκτησε το πνεύμα της ειρήνης και τότε χιλιάδες ψυχές θα σωθούν γύρω σου». Και με απερίγραπτη χαρά και υψωμένη την φωνή πρόσθεσε: «Να, θα σου μιλήσω για τον πτωχό Σεραφείμ». Χαμηλώνοντας, λοιπόν, την φωνή συνέχισε: «Με κατάνυξη και γλυκύτητα γεμίζει την ψυχή μου ο λόγος του Κυρίου Ιησού Χριστού ότι, *εν τη οικία του πατρός μου μοναί πολλάί εισιν,*²⁸ για όσους βεβαίως τον διακονούν και δοξάζουν το άγιον Όνομά Του. Σ' αυτούς τους λόγους του Σωτήρος μου σταμάτησα Εγώ ο ελεεινός και επιθύμησα να ιδώ αυτές τις ουράνιες μονές. Και ο Κύριος δεν με στέρησε, τον πτωχό, του ελέους Του· εξεπλήρωσε την επιθυμία και την παράκλησή μου και Εγώ *ηρπάγην εις τον παράδεισον, είτε εν σώματι είτε έκτος του σώματος ουκ οίδα, ο Θεός οίδεν.*²⁹ αυτό παραμένει ανεξιχνίαστο. Αδυνατώ να σου εκφράσω τι χαρά και τι ουράνια γλυκύτητα αισθάνθηκα εκεί». Με τους λόγους αυτούς ο π. Σεραφείμ εσιώπησε. Ταυτοχρόνως έσκυψε λίγο προς τα εμπρός, έγειρε το κεφάλι με κλειστά τα μάτια και έφερε την ανοικτή παλάμη του δεξιού του χεριού αργά και αρμονικά προς το μέρος της καρδιάς. Το πρόσωπό του αλλοιωνόταν βαθμηδόν και ακτινοβολούσε ένα θαυμάσιο φως· τελικά έλαμψε τόσο, ώστε ήταν αδύνατον να τον κοιτάζω· στα χείλη και σε όλη του την έκφραση υπήρχε τέτοια χαρά και ουράνιος ενθουσιασμός, ώστε μπορούσε όντως την στιγμή αυτή να τον αποκαλέσει κανείς επίγειο άγγελο και ουράνιο άνθρωπο. Όσο διαρκούσε η μυστηριώδης εκείνη σιωπή του, αυτός έμοιαζε να θεωρεί κάτι με κατάνυξη ή να ακούει κάτι με κατάπληξη. Αλλά με τι στην πραγματικότητα ενθουσιαζόταν και με τι ευφραινόταν η ψυχή του δικαίου μόνον ο Θεός γνωρίζει. Ο δίκαιος του Θεού, λόγω της αδυναμίας της ανθρωπίνης γλώσσης δεν ήταν εις θέσιν να μου εξηγήσει με λόγια την θαυμαστή αρπαγή του στα ουράνια σκηνώματα, μου το έδειξε όμως με το παράδοξο φως του προσώπου του και με την μυστηριώδη σιωπή του. Και εγώ, αν και ήμουν αυτόπτης αυτού του θαυμαστού συμβάντος, θα επαναλαμβάνω πάντοτε το ίδιο: Ο Κύριος γνωρίζει πώς έγιναν όλα αυτά. Μετά από μακρά σιωπή, η οποία κατά την γνώμη μου κράτησε περίπου μισή ώρα, ο π. Σεραφείμ άρχισε πάλι να ομιλεί και στενάζοντας είτε με χαρά και κατάνυξη: «Αχ πολυαγαπημένε μου πάτερ Ιωάννη, αν γνώριζες τι χαρά και τι γλυκύτητα αναμένει στον ουρανό την ψυχή του δικαίου, τότε θα αποφάσιζες να υπομένεις με ευγνωμοσύνη, σ' αυτή την πρόσκαιρη ζωή, όλα τα βάσανα, τους διωγμούς και τις συκοφαντίες· ακόμη και αν το ίδιο το κελί μας ήταν γεμάτο σκουλήκια και αν ακόμα τα σκουλήκια κατάρτωναν τις σάρκες μας κατά την διάρκεια όλης της επίγειας ζωής μας, και τότε, με όλη μας την καρδιά, έπρεπε να συγκατατεθούμε σ' αυτό μόνο και μόνο για να μη στερηθούμε την ουράνια εκείνη χαρά την οποία ετοίμασε ο Θεός γι' αυτούς που τον αγαπούν. Εκεί δεν υπάρχει πόνος, ούτε λύπη, ούτε στεναγμός αλλά άρρητος γλυκασμός και χαρά· εκεί οι δίκαιοι θα λάμπουν όπως ο ήλιος. Άλλα όταν την ουράνια αυτή δόξα και χαρά δεν μπορούσε να την εκφράσει ούτε αυτός ο άγιος Απόστολος Παύλος,²⁹ τότε ποια άλλη

²⁸ Ιω. 14, 2.

²⁹ Πρβλ. Β' Κορ. 12, 3-4.

ανθρώπινη γλώσσα θα μπορέσει να εκφράσει την ομορφιά των ουρανίων σκηνωμάτων, τα οποία θα κατοικήσουν οι ψυχές των δικαίων;».

Καθ' όλη την διάρκεια του εγκλείστου βίου του, ο όσιος Σεραφείμ κοινωνούσε κάθε Κυριακή ή εορτή των αγίων του Χριστού Μυστηρίων, τα οποία του έφεραν στο κελί του από τον ναό του νοσοκομείου, μετά την πρωινή θεία λειτουργία. Για να μη λησμονεί την ώρα του θανάτου και να την συλλογίζεται όσο το δυνατόν εναργέστερα και αμεσώτερα, παρακάλεσε να του κατασκευάσουν ένα φέρετρο και να το τοποθετήσουν στον προθάλαμο του κελιού του. Οι αδελφοί εκπλήρωσαν την επιθυμία του. Μέσα σ' ένα ακέραιο κορμό δρυός του σκάλισαν φέρετρο με σκέπασμα και άβαφο· το τοποθέτησαν μονίμως στον προθάλαμο. Εκεί ο όσιος προσευχόταν συχνά ετοιμαζόμενος για την έξοδο απ' αυτή την ζωή. Σε συνομιλίες με τους αδελφούς του Σάρωφ, ο όσιος Σεραφείμ αναφερόταν συχνά σ' αυτό το φέρετρο, παρακαλώντας να τον τοποθετήσουν σ' αυτό όταν πεθάνει.

Στους πνευματικούς του αγώνες πρόσθετε ο άγιος ασκητής και την χειρωνακτική εργασία στο ύπαιθρο. Πολύ πρωί προ της αυγής, όταν όλα ακόμη κοιμούνται, λέγοντας την ευχή του Ιησού μάζευε ξύλα ανάμεσα από τα μνήματα και τα μετέφερε κοντά στο κελί του. Μια φορά τον αντιλήφθηκε ένας δόκιμος της μονής που είχε ως διακόνημα να σημαίνει το εγερτήριο και γεμάτος χαρά του έκανε εδαφιαία μετάνοια και καταφιλώντας τα πόδια του ζήτησε την ευλογία του. Ο όσιος Σεραφείμ τον ευλόγησε και του είπε: «περίφραξε τον εαυτόν σου με σιωπή και πρόσεχε».

Αφού πέρασε έγκλειστος πέντε περίπου χρόνια, ο όσιος άλλαξε σε μερικά σημεία την εξωτερική όψη της έγκλειστης πολιτείας του: η πόρτα του κελιού του ήταν τώρα ανοικτή και ο καθένας μπορούσε να τον επισκεφθεί, μόνο που εκείνος δεν απαντούσε στις ερωτήσεις, κρατώντας την υπόσχεση της σιγής και συνεχίζοντας τις πνευματικές του ενασχολήσεις. Ο τότε επίσκοπος του Ταμπώφ Ιωνάς, που επισκεπτόταν συχνά την μονή του Σάρωφ, επιθύμησε κάποτε να ιδεί κατά πρόσωπο τον π. Σεραφείμ. Με το σκοπό αυτό ήλθε στο κελί του· άλλα ο όσιος, εκπληρώνοντας πιστά τις υποσχέσεις του ενώπιον του Θεού και προστατεύοντας τον εαυτόν του από την ανθρωπαρέσκεια, δεν διέκοψε ούτε αυτή την φορά την σιγή και τον εγκλεισμό του. Για τον όσιο δεν είχε έλθει προφανώς η ώρα να εγκαταλείψει τον έγκλειστο βίο. Έτσι το εννόησε και ο επίσκοπος, ο όποιος απέρριψε την πρόταση του ηγουμένου Νήφωνος να παραβιάσουν την πόρτα, λέγοντας: «μη τυχόν σφάλωμε». Και άφησε τον όσιο εν ειρήνη.

Αλλά σύντομα μετά το περιστατικό αυτό ήλθε όντως η ώρα για τον όσιο Σεραφείμ να εγκαταλείψει ολοκληρωτικά την εξάσκηση του εγκλείστου βίου και της σιγής. Με πλήρη αυταπάρνηση, υπομονή, ταπεινώση και ακαταίσχυνη πίστη διάνυσε την οδό του κοινοβιάτη, του ερημίτη, του στυλίτη, του ησυχαστή και του εγκλείστου, απόκτησε μεγάλη καθαρότητα ψυχής και αξιώθηκε υψηλών χαρισμάτων από το Θεό. Και τότε, κατά το θέλημα του Κυρίου, υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει την ησυχία και, ενώ εξακολουθούσε να ζει ολοκληρωτικά εν τω Θεώ και διά τον Θεό και η ζωή του ισοδυναμούσε με την τελεία απόταξη του κόσμου, άρχισε την διακονία προς τον κόσμο αυτό με την αγάπη του, με τα θεόσδοτα χαρίσματα της διδασκαλίας, της διορατικότητας, της θαυματουργίας και των ιαμάτων, με την πνευματική καθοδήγηση, την προσευχή, την παρηγοριά και τις συμβουλές. Κατ' αυτόν τον τρόπο ανέλαβε ο όσιος Σεραφείμ το υψηλό έργο του γέροντος, την πνευματική πατρότητα,³⁰ στο οποίο και τελείωσε την πολύμοχθη και αγία του ζωή.

Ο όσιος άρχισε το έργο αυτό με το να δέχεται να συνομιλεί με τους επισκέπτες και κατ' αρχήν με τους μοναχούς. Αυτούς τους συμβούλευε να κρατούν αυστηρά και με ζήλο όλους τους μοναχικούς

³⁰ Ο θεσμός του σάρετς (γέροντα) είναι μία από τις υψηλότερες ασκήσεις του μοναχισμού, για την οποία ολιγάριθμοι είναι οι ικανοί. Ο σάρετς καθοδηγεί πνευματικά όλους τους μοναχούς και τους επισκέπτες που έρχονται εκουσίως σ' αυτόν ζητώντας συμβουλές και παρηγοριά, και αναλαμβάνει την μεγάλη ευθύνη των ψυχών τους ενώπιον του Θεού.

κανονισμούς: τις ακολουθίες να τις τελούν σύμφωνα με το τυπικό· να παρίστανται ανελλιπώς στις ακολουθίες στο ναό και να τις παρακολουθούν άγρυπνοι· να ασκούνται ακατάπαυστα στην νοερά προσευχή· να εκτελούν τα διακονήματά τους ολοπρόθυμα με ζήλο και με ταπείνωση· στην τράπεζα να κάθονται με φόβο Θεού· να μη εξέρχονται από το μοναστήρι χωρίς εύλογη αιτία· να απέχουν από την αυθαιρεσία και την πρωτοβουλία· να υπομένουν όλες τις δοκιμασίες· να φυλάγουν την ειρήνη μεταξύ τους κ.ο.κ.

Κατόπιν άρχισε ο άγιος γέροντας να δέχεται και τους λαϊκούς. Η πόρτα του κελιού του ήταν ανοικτή για όλους από την πρωινή λειτουργία μέχρι τις οκτώ το βράδυ. Όλους τους δεχόταν πρόθυμα, σε όλους έδινε ευλογία και απαραίτητες σύντομες νουθεσίες. Τους επισκέπτες τους δεχόταν ντυμένος ως συνήθως με λευκό ζωστικό και κοντόρασο· τις Κυριακές και τις εορτές φορούσε επί πλέον επιτραχήλι και επιμάνικα, επειδή τις ημέρες αυτές κοινωνούσε. Με ιδιαίτερη αγάπη δεχόταν εκείνους, στους οποίους παρατηρούσε ειλικρινή μετάνοια και ταπείνωση, καθώς και εκείνους που έδειχναν φλογερό ζήλο για την πνευματική ζωή. Αφού συνομιλούσε μαζί τους ακουμπούσε στα σκυμμένα κεφάλια τους την άκρη του επιτραχηλίου με το δεξί του χέρι και τους πρότεινε να προφέρουν μαζί του την εξής προσευχή μετάνοιας: «Ήμαρτον Κύριε, ήμαρτον με την ψυχή και το σώμα, με λόγο και έργο, με το νου και την διάνοια και με όλες μου τις αισθήσεις: την δράση, την ακοή, την όσφρηση, την γεύση και την αφή· εκουσίως και ακουσίως, εν γνώσει και αγνοία». Κατόπιν διάβαζε την συγχωρητική ευχή, πράγμα που έδινε στους επισκέπτες του ανακούφιση συνειδήσεως και ιδιαίτερη πνευματική γλυκύτητα, και τους έχριε σταυροειδώς στο μέτωπο με λάδι από την κανδήλα που έκαie ενώπιον της εικόνας της Θεοτόκου της Ελεούσης, την οποία αποκαλούσε χαρά όλων των χαρών. Και αν ήταν πρωί έδινε αγιασμό των Θεοφανείων και τεμάχιο αντίδωρου ή άρτου ο οποίος είχε ευλογηθεί στην ολονύκτια αγρυπνία. Έπειτα, αφού τους ασπαζόταν, έλεγε τον αναστάσιμο χαιρετισμό: «Χριστός Ανέστη!» και έδινε να ασπασθούν την εικόνα της Θεοτόκου ή τον σταυρό που φορούσε στο στήθος του. Εκείνους που του αποκάλυπταν κάποια ιδιαίτερα ψυχικά τους βάσανα και δεινοπαθήματα, ο όσιος τους παρηγορούσε πατρικά και τους έδινε τα απαραίτητα πνευματικά φάρμακα. Σε άλλες περιπτώσεις έδινε συμβουλές που ισχύουν για όλους τους χριστιανούς, ιδίως όμως καθοδηγούσε στην αδιάλειπτη μνήμη του Θεού, στην προσευχή και στην σωφροσύνη.

Πάντοτε τόνιζε ιδιαίτέρως να έχουν διαρκώς στην γλώσσα και την καρδιά: την Κυριακή προσευχή «Πάτερ ημών», την αρχαγγελική «Θεοτόκε Παρθένε, χαίρε κεχαριτωμένη...», το Σύμβολο της πίστεως, και την ευχή του Ιησού «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ του Θεού ελέησόν με τον αμαρτωλό». «Σ' αυτά, έλεγε, ας συγκεντρώνεται όλη σου η προσοχή· είτε κάθεται, είτε εργάζεσαι, είτε έρχεσαι, είτε αναχωρείς, είτε βρίσκεσαι στο ναό πριν από την έναρξη της ακολουθίας, αυτά έχε συνεχώς στο στόμα σου και στην καρδιά σου. Με αυτή την επίκληση του ονόματος του Θεού θα ευρείς ανάπαυση, θα κατορθώσεις την κάθαρση σαρκός και πνεύματος και θα σκηνώσει μέσα σου το πνεύμα το Άγιον, η πηγή όλων των αγαθών, και θα σε οδηγή στην αγιοσύνη, εν πάση ευσέβεια και σεμνότητι».³¹

Τον όσιο επισκέπτονταν και επιφανείς άνθρωποι, υψηλοί κρατικοί υπάλληλοι και τα μέλη της Αυτοκρατορικής Οικογενείας. Κυρίως όμως έρχονταν απλοϊκοί άνθρωποι και ζητούσαν όχι μόνο συμβουλές αλλά και βοήθεια στα βιοτικά τους προβλήματα. Διότι, πιστεύοντας στην αγιότητά του και το προορατικό του χάρισμα, ζητούσαν απ' αυτόν βοήθεια σε καθαρώς βιοτικές θλίψεις και συμφορές και αυτός τους βοηθούσε πρόθυμα. Έτσι, κάποτε έφθασε τρέχοντας στο μοναστήρι απλοϊκός χωρικός με το καπέλο στο χέρι, με ακατάστατα μαλλιά και όλος απόγνωση ερώτησε τον

³¹ Α' Τιμ. 2, 2.

πρώτο μοναχό που συνάντησε: «Πατερούλη! είσαι μήπως ο π. Σεραφεΐμ;» Και όταν αυτός του εξήγησε που είναι ο π. Σεραφεΐμ, έτρεξε μέχρις αυτόν, έπεσε στα πόδια του και άρχισε πειστικά να του λέει: «Πατερούλη! Μου έκλειψαν το άλογο και εγώ τώρα, χωρίς αυτό, δεν έχω απολύτως τίποτε. Δεν ξέρω με τι θα θρέψω την οικογένειά μου. Και λένε ότι συ μαντεύεις». Ο όσιος Σεραφεΐμ τον έπιασε στοργικά από το κεφάλι και αφού το έφερε κοντά στο δικό του, του λέει: «Μη πεις σε κανένα τίποτε· τρέξε μόνο στο τάδε χωριό· όταν μεις σ' αυτό, στρίψε στον δρόμο δεξιά, πέρασε τέσσερα σπίτια και θα δεις μια πορτούλα· μπες μέσα, λύσε το άλογό σου από το κούτσουρο και βγάλε το σιωπηλά». Ο χωρικός σύμφωνα με τις οδηγίες που πήρε, έτρεξε αμέσως με πίστη και χαρά, χωρίς να σταματήσει πουθενά. Κατόπιν μαθεύτηκε στο Σάρωφ ότι αυτός βρήκε όντως το άλογό του στο μέρος που του είχε υποδειχθεί.

Άλλη παρόμοια περίπτωση διηγήθηκε ο π. Παύλος, μοναχός του Σάρωφ. «Κάποτε, είπε, έφερα στον π. Σεραφεΐμ νεαρό χωρικό με τα γκέμια στα χέρια· έκλαιε γιατί είχε χάσει τα άλογα· τους άφησα μόνους. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα ξανασυνάντησα τον χωρικό αυτό και τον ρώτησα αν βρήκε τα άλογά του. «Βεβαίως, πατερούλη, τα βρήκα», απάντησε ο χωρικός. «Πού και πώς;» τον ερώτησα. Και απάντησε: «Ο π. Σεραφεΐμ μου είπε να πάω στην αγορά και εκεί θα τα δω. Πήγα και πράγματι τα είδα τα αλογάκια μου, τα πήρα και τα πήγα στο σπίτι».

Επίσης, ο όσιος θεράπευε συχνά τους ασθενείς αλείφοντάς τους με λάδι από τη κανδήλα που κρεμόταν ενώπιον της εικόνας της Θεοτόκου, στο κελί του. Παρ' όλα όμως αυτά ο όσιος δεν είχε ακόμη εγκαταλείψει τελείως τον έγκλειστο βίο. Αν και έπαυσε την απόλυτη σιωπή και δεχόταν τους επισκέπτες, ο ίδιος δεν έβγαινε πουθενά έξω από το κελί του. Σύντομα όμως ήλθε ο καιρός να εγκαταλείψει εντελώς ο όσιος Σεραφεΐμ τον έγκλειστο βίο. Αλλά πριν να το αποφασίσει απευθύνθηκε με προσευχή στον Θεό να του αποκαλύψει το θέλημά Του σχετικά με το θέμα αυτό. Και να, την νύκτα ξημερώνοντας η 25η Νοεμβρίου του 1825, εμφανίσθηκε στον ύπνο του η Μητέρα του Θεού μαζί με τους αγίους της ημέρας εκείνης, τον Κλήμεντα Ρώμης και τον Πέτρο Αλεξανδρείας, και του επέτρεψε να παύσει να ζει έγκλειστος, και να επισκέπτεται την έρημο. Το πρωί, αφού τελείωσε τον συνηθισμένο του κανόνα προσευχής, ανακοίνωσε την επιθυμία του στον ηγούμενο Νήφωνα, από τον οποίο και πήρε γι' αυτό ευλογία. Έκτοτε άρχισε να επισκέπτεται το κελί του στην έρημο και να προσεύχεται εκεί.

Ο όσιος πήγαινε συχνά στην λεγομένη «Θεολογική πηγή». Αυτή η πηγή βρισκόταν σε απόσταση δύο χιλιομέτρων από το μοναστήρι και υπήρχε από παλαιά, αλλά ήταν παραμελημένη. Η εκβολή του νερού ήταν σκεπασμένη με κορμούς δένδρων και επιχωσμένη· το νερό έτρεχε μόνο από ένα σωλήνα. Κοντά στην πηγή, επάνω σ' ένα μικρό στύλο, υπήρχε η εικόνα του αγίου αποστόλου και ευαγγελιστή Ιωάννου του Θεολόγου, απ' όπου και έλαβε την επωνυμία της. Αυτό το μέρος άρεσε πολύ στον όσιο Σεραφεΐμ. Σύμφωνα με την επιθυμία του καθάρισαν και ανακαίνισαν την πηγή· πήραν από εκεί τους κορμούς και στην θέση τους κατασκεύασαν νέα στοά με σωλήνα. Εκεί ο όσιος, ασχολούμενος με χειρωνακτικές εργασίες και έχοντας την σκέψη του στον Θεό, περνούσε τον περισσότερο χρόνο του, διότι λόγω ασθενείας δεν μπορούσε πια να πηγαίνει στο πρώτο του κελί. Συγκέντρωνε πέτρες από τον ποταμό και μ' αυτές λιθόστρωνε την πηγή. Δίπλα στην πηγή έφτιαξε ένα μικρό κήπο, όπου καλλιεργούσε λαχανικά. Στο λοφίσκο κοντά στην πηγή είχαν κτίσει γι' αυτόν μικρό καλυβάκι από κορμούς δένδρων, χωρίς παράθυρα και σχεδόν χωρίς πόρτα, με είσοδο από το έδαφος, κάτω από μικρό άνοιγμα. Μπαίνοντας ο όσιος στο καλυβάκι, στο πτωχικό αυτό κρησφύγετο, ξεκουραζόταν μετά την εργασία, αποφεύγοντας τον μεσημβρινό καύσωνα. Αργότερα του έφτιαξαν νέο κελί με πόρτα και σόμπα, αλλά χωρίς παράθυρα. Στο ερημητήριο αυτό περνούσε όλες τις εργάσιμες ημέρες, ενώ τα βράδια επέστρεφε στο μοναστήρι. Αυτό το μέρος άρχισαν να το ονομάζουν κοντινή έρημο του π. Σεραφεΐμ, και την πηγή, φρέαρ του πατρός Σεραφεΐμ.

Ήταν συγκινητικό να βλέπει κανείς αυτόν τον ταπεινό, κυρτωμένο γέροντα να στηρίζεται επάνω στο ραβδί ή στο τσεκούρι, να κόβει ξύλα ή να καλλιεργεί το περιβολάκι, με φθαρμένο καλυμαύχι στο

κεφάλι, με τριμμένο ζωστικό, με δισάκι στους ώμους, όπου είχε το ευαγγέλιο και φορτίο από πέτρες και άμμο προς νέκρωση του σώματος. Στις ερωτήσεις μερικών, γιατί φέρει αυτό το φορτίο στους ώμους, ο άγιος γέροντας απαντούσε με τους λόγους του αγίου Εφραίμ του Σύρου: «βασανίζω τον βασανιστή μου».

Ο αριθμός των επισκεπτών του χαρισματούχου γέροντος μεγάλωνε συνεχώς. Μερικοί τον περίμεναν στο μοναστήρι· άλλοι πήγαιναν στην έρημο με την επιθυμία να τον δουν και να πάρουν απ' αυτόν ευλογία και διδαχή. Ήταν συγκλονιστικό το θέαμα, όταν ο όσιος επέστρεφε στην έρημό του, μετά την αγία Μετάληψη, φορώντας μανδύα, επιτραχήλι και επιμάνικα. Πλήθη λαού συνωστίζονταν γύρω του και καθυστερούσαν την πορεία του. Αυτή την ώρα όμως σε κανένα δεν μιλούσε, ούτε έδινε ευλογία, έμοιαζε να μη βλέπει κανένα και ήταν ολόκληρος βυθισμένος σε σκέψεις περί της χάριτος και της δυνάμεως των Αγίων Μυστηρίων. Ο ηγούμενος π. Νήφων που σεβόταν βαθειά και αγαπούσε τον χαριτωμένο γέροντα, έλεγε εξ αφορμής του πλήθους των επισκεπτών του: «Όταν ο π. Σεραφεΐμ ζούσε στην έρημο, έκλεινε με δένδρα όλα τα περάσματα προς αυτόν, για να μη τον επισκέπτεται ο λαός· και τώρα, άρχισε να τους δέχεται όλους, ώστε μέχρι τα μεσάνυκτα να μη μπορώ να κλείσω την πύλη της μονής».

Από την περίοδο αυτή, στο πρόσωπο του οσίου Σεραφεΐμ φανέρωσε ο Θεός στους πιστούς μεγάλο και όντως πολύτιμο θησαυρό. Ο ψυχοφελής διάλογος με τον χαρισματούχο γέροντα ήταν ιδιαίτερος γλυκός και παρήγορος. Ο λόγος του χαρακτηριζόταν από μία ιδιαίτερη φιλοσοργία και από μία γαλήνια εξουσία. Αλλά και όλη η συμπεριφορά του προς τους επισκέπτες χαρακτηριζόταν προ παντός από βαθειά ταπεινωση και συγχωρητική, έμπρακτη, χριστιανική αγάπη. Ο λόγος του θέρμαινε ακόμη και τις πιο σκληρές και ψυχρές καρδιές· διαφώτιζε τις ψυχές με πνευματική κατανόηση· τις απάλυνε και τις έκανε να χύνουν δάκρυα μετανοίας και συντριβής· προκαλούσε χαρμόσυνη ελπίδα για δυνατότητα διορθώσεως και σωτηρίας ακόμη και σε αναίσθητους αμαρτωλούς. Έτσι γέμιζε τις ψυχές με την θεία χάρη και την ειρήνη. Οποιοδήποτε και αν τον επισκεπτόταν, είτε ρακένδυτοι πτωχοί είτε πλούσιοι με πολυτελή ενδύματα, και οποιαδήποτε βάσανα, αμαρτήματα και ανάγκες και αν είχαν στην ψυχή τους, τους αγκάλιαζε όλους με αγάπη, υποκλινόταν μέχρις εδάφους σε όλους και ευλογώντας τους, φιλούσε ο ίδιος τα χέρια τους. Δεν επιτιμούσε κανένα με σκληρότητα, ούτε τον ήλεγχε με αυστηρότητα· σε κανένα δεν επέβαλλε βαρύ φορτίο αν και ο ίδιος βάσταζε τον Σταυρό του Χριστού και υπόμενε όλες τις θλίψεις. Πού και πού ήλεγχε βέβαια, άλλα με πραότητα, μετριάζοντας τον λόγο του με την ταπεινώσή του και την αγάπη του. Φροντίζοντας να ξυπνήσει με συμβουλές την φωνή της συνειδήσεως, υποδείκνυε την οδό της σωτηρίας, πολλές φορές μάλιστα κατά τέτοιο τρόπο, που ο ενδιαφερόμενος στην αρχή δεν καταλάβαινε ότι αναφερόταν στην δική του ψυχή· κατόπιν όμως η δύναμις του λόγου του, που ήταν εμπνευσμένος από την χάρη, εξασκούσε την επιρροή της. Δεν έφευγαν απ' αυτόν χωρίς ουσιαστικό δίδαγμα ούτε πλούσιοι, ούτε πτωχοί, ούτε αγράμματοι, ούτε εγγράμματοι, ούτε αριστοκράτες, ούτε απλοί πολίτες· για όλους υπήρχε αρκετό ύδωρ ζων που έρρεε από το στόμα του άλλοτε σιωπώντος, ταπεινού και πτωχού ασκητή. Χιλιάδες λαού συνέρρεαν σ' αυτόν, ιδίως κατά την τελευταία δεκαετία της ζωής του. Καθημερινά συνωστίζονταν μπροστά από το κελί του, στο μοναστήρι του Σάρωφ, περισσότεροι από δύο χιλιάδες άνθρωποι. Αυτό δεν του ήταν δυσβάστακτο· εύρισκε χρόνο να συζητήσει με τον καθένα προς ωφέλεια της ψυχής του. Εξηγούσε στον καθένα με μερικές λέξεις εκείνα τα οποία του ήταν πράγματι τα πιο απαραίτητα, αποκαλύπτοντας συχνά τους πλέον κρυφούς λογισμούς των επισκεπτών του.

Τα λόγια του όπως και τα έργα του και ολόκληρη τη ζωή του τα στήριζε στην Αγία Γραφή, στα συγγράμματα των αγίων Πατέρων και στα διδακτικά παραδείγματα από τους βίους των αγίων του Θεού. Παράλληλα, είχε ιδιαίτερη ευλάβεια προς τους αγίους εκείνους, οι όποιοι αναδειχθηκαν οι γενναίοι υπέρμαχοι και φωτισμένοι ζηλωτές της ορθοδόξου πίστεως, όπως ήσαν ο Μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος ο Θεολόγος, Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο Κλήμης Ρώμης, ο Μέγας Αθανάσιος, ο Κύριλλος Ιεροσολύμων, ο Αμβρόσιος Μεδιολάνων και άλλοι. Με ιδιαίτερη φλόγα φύλαγε και

προάσπιζε την καθαρότητα της ορθοδοξίας. Έτσι όταν κάποτε τον ερώτησε κάποιος σχισματικός παλαιόπιστος³² ποια πίστις είναι καλύτερη, της Εκκλησίας ή των παλαιοπίστων, του απάντησε ως εξουσίαν έχων: «Άφησε τα παραληρήματά σου. Η ζωή μας είναι θάλασσα, η αγία ορθόδοξος Εκκλησία μας είναι το πλοίο και πηδαλιούχος είναι ο ίδιος ο Χριστός. Οι άνθρωποι όμως αν και έχουν τέτοιο πηδαλιούχο, λόγω της εξ αμαρτιών αδυναμίας τους κολυμπούν με χίλια δύο βάσανα μέσα στα κύματα της ζωής και δεν σώζονται όλοι από τον πνιγμό. Πού πας λοιπόν εσύ με τη βαρκούλα σου και σε τι στηρίζεις την ελπίδα σου να σωθείς, χωρίς πηδαλιούχο;».

Επειδή, για την καθαρότητα της ψυχής του, έλαβε από τον Θεό το χάρισμα της διορατικότητας, ο όσιος Σεραφεΐμ έδινε συχνά στους επισκέπτες του συμβουλές, οι όποιες ανταποκρίνονταν στα πιο μυστικά τους αισθήματα και στις πιο απόκρυφες σκέψεις τους, χωρίς να του τις έχουν αποκαλύψει. Να ένα τέτοιο παράδειγμα: Με κάποια ευκαιρία ήλθε στο Σάρωφ από περιέργεια ο στρατηγός Λ. Αφού περιεργάσθηκε τα κτίσματα της μονής ήθελε να αναχωρήσει, χωρίς να πάρει κάτι για την ψυχή του. Τον σταμάτησε όμως ο γαιοκτήμων Προκούτσιν, συμβουλευόντάς τον να περάσει από τον έγκλειστο γέροντα Σεραφεΐμ. Ο αγέρωχος στρατηγός αρνήθηκε στην αρχή, αλλά κατόπιν της επιμονής του Προκούτσιν συγκατατέθηκε. Όταν μπήκε στο κελί, ο π. Σεραφεΐμ τον προϋπάντησε και τον προσκύνησε μέχρι εδάφους. Τέτοια ταπείνωση άφησε εμβρόντητο τον υπερήφανο στρατηγό. Ο Προκούτσιν, επειδή αισθάνθηκε ότι δεν πρέπει να παραμείνει στο κελί, βγήκε στον προθάλαμο. Ο στολισμένος με τα παράσημά του στρατηγός έμεινε μισή ώρα περίπου, συζητώντας με τον όσιο. Σε μερικά λεπτά ακούσθηκαν κλάματα. Ήταν ο στρατηγός που έκλαιε σαν μικρό παιδί. Μετά από μισή ώρα άνοιξε η πόρτα και βγήκε ο όσιος Σεραφεΐμ κρατώντας από το χέρι τον στρατηγό, ο όποιος συνέχιζε να κλαίει. Τα παράσημά του και το καπέλο του τα είχε αφήσει μέσα στο κελί. Ο όσιος του τα έφερε και του τα κρέμασε στην στολή του. Αργότερα ο στρατηγός αυτός έλεγε ότι είχε ταξιδεύσει σ' ολόκληρη την Ευρώπη, είχε γνωρίσει πλήθος διαφόρων ανθρώπων, άλλα πρώτη φορά στην ζωή του είδε ταπείνωση σαν αυτή με την οποία τον προϋπάντησε ο έγκλειστος του Σάρωφ. Μέχρι τότε δεν γνώριζε ούτε τέτοια διορατικότητα, με την οποία αυτός του αποκάλυψε όλη του την ζωή, μέχρι τις πιο απόκρυφες λεπτομέρειες. Όταν, κατά την διάρκεια της συνομιλίας τους, έπεσαν τα παράσημα από το στήθος του, ο διορατικός γέροντας του είπε: «Αυτό συνέβη, επειδή τα απόκτησες, χωρίς να σου αξίζουν».

Η αγάπη του χαρισματούχου γέροντα ήταν απεριόριστη και περιελάμβανε τα πάντα. Φαινόταν ότι αγαπά όλους και καθένα χωριστά, περισσότερο απ' όσο αγαπά η μητέρα το μονάκριβο παιδί της. Δεν υπήρχε λύπη ή συμφορά του πλησίον που να μη την συναισθανθεί, να μη την εισδεχθεί στην ψυχή του και να μη εύρει τα κατάλληλα φάρμακα. Γι' αυτό έγινε το καταφύγιο του ρώσικου ορθοδόξου λαού, το πνευματικό στήριγμα και η παρηγοριά όλων των πασχόντων και θλιβομένων, όλων των *κοπιώντων και πεφορτισμένων*,³³ όλων όσους έχουν ανάγκη από το έλεος του Θεού και την βοήθεια της θείας Χάριτος. Άτομα και των δύο φύλων, κάθε ηλικίας, τάξεως και επαγγέλματος, με εμπιστοσύνη, ειλικρίνεια και αφελότητα καρδιάς αποκάλυπταν σ' αυτόν τις ψυχές και τις καρδιές τους, τις αμφιβολίες και τις απορίες τους, τις πνευματικές τους ανάγκες και τα βάσανά τους, τα αμαρτήματά τους και τους αμαρτωλούς λογισμούς τους. Αλλά για να εξομολογηθεί όλα αυτά ο επισκέπτης, χωρίς την απατηλή ντροπή και την συγκάλυψη, συχνά έσπευδε να βοηθήσει ο ίδιος ο όσιος, διαβάζοντας την ψυχή του εξομολογούμενου και λέγοντάς του μεγαλόφωνα τα αμαρτήματα και τους λογισμούς του. Με την αγάπη του ειρήνευε και ανέπαυε όλους. Κανένας δεν έφευγε απ' αυτόν χωρίς ανακούφιση και πνευματική ειρήνευση, χωρίς πνευματική οικοδομή και παρηγοριά· κανένας, ούτε ο πλούσιος, ούτε ο πτωχός, ούτε ο άσημος, ούτε ο επιφανής. Όλοι αισθάνονταν την

³² Οι παλαιόπιστοι είναι σχισματικοί που κατά τον 17ο αι. αρνήθηκαν να δεχθούν ορισμένες μεταρρυθμίσεις και διορθώσεις λειτουργικών κειμένων από τον τότε πατριάρχη της Ρωσίας Νίκωνα. Υπάρχουν μέχρι σήμερα.

³³ Ματθ. 11, 28.

μεγάλη του αγάπη και την χαρισματική δύναμή της. Πολλές φορές μάλιστα συνέβαινε να τρέχουν ποταμηδόν τα δάκρυα από τα μάτια ανθρώπων με σκληρή και λίθινη καρδιά.

Συχνά ο όσιος προκαλούσε σε πολλούς φθόνο, μομφές ή αμφιβολίες ακριβώς επειδή όλους τους δεχόταν χωρίς διακρίσεις, τους ευεργετούσε εξ ίσου, τους άκουε με προσοχή, τους παρηγορούσε και τους δίδασκε μη διακρίνοντας ούτε φύλο, ούτε επάγγελμα, ούτε οικονομική κατάσταση, ούτε ηθικά προσόντα των επισκεπτών του. Σχετικά ο όσιος έλεγε πολλές φορές: «Ας υποθέσουμε ότι κλείνω την πόρτα του κελιού μου. Οι επισκέπτες που έχουν ανάγκη από λόγο παρηγοριάς θα με παρακαλούν, για το όνομα του Θεού, να τους ανοίξω την πόρτα· μη λαμβάνοντας όμως απόκριση από μένα θα φεύγουν πικραμένοι για το σπίτι τους... Τι δικαιολογία θα δώσω στον Θεό στο φοβερό Του δικαστήριο;» Άλλοτε, όταν ένας μοναχός τον ερώτησε: «Γιατί τους διδάσκεις όλους;» αυτός απάντησε: «Κρατώ την διδασκαλία της Εκκλησίας που ψάλλει: Μη κρύπτε λόγον Θεού· κατάγγελε τα θαυμάσια Αυτού».³⁴

Έτσι ο όσιος θεωρούσε υπόθεση της συνειδήσεώς του και καθήκον της ζωής του να δέχεται όλους όσοι έρχονταν σ' αυτόν. Πίστευε μάλιστα ότι θα δώσει γι' αυτό λόγο στο φοβερό βήμα του Θεού. Και όταν παρατηρούσε ότι οι επισκέπτες του υπακούουν στις συμβουλές του, κρατούν τις νουθεσίες του και επιστρέφουν από την οδό της αμαρτίας και της απώλειας στην οδό της αρετής και της σωτηρίας, δεν υψηλοφρονούσε γι' αυτό, θεωρώντας το τάχα ως καρπό της δικής του δραστηριότητας, αλλά ευλογώντας για όλα τον αγαθό Θεό, έλεγε: «μη ἡμῖν, Κύριε, μη ἡμῖν, ἀλλ' ἡ τῶ ὀνόματί σου δὸς δόξαν»³⁵... Εμείς πρέπει να διώχνωμε από κοντά μας κάθε γήινη χαρά, ακολουθώντας την διδασκαλία του Κυρίου Ιησού, ο οποίος έλεγε: *πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς.*³⁶

Κάποτε ήλθε στο κελί του οσίου ο ηγούμενος της μονής του Βισοκογκόρσκ ιερομόναχος Αντώνιος με έναν έμπορο από την επαρχία του Βλαδιμίρ. Ο όσιος Σεραφεΐμ παρακάλεσε τον ηγούμενο να περιμένει, ενώ με τον έμπορο άρχισε αμέσως να συνομιλεί. Με έλεος, αγαθοσύνη και τρυφερότητα ήλεγχε τα ελαττώματά του και τον συμβούλευε: «Όλες σου οι ταλαιπωρίες και οι θλίψεις, του έλεγε, είναι αποτελέσματα της εμπαιθούς σου ζωής. Άφησε αυτή την ζωή, διόρθωσε την πορεία σου». Ο εκτενής λόγος του επάνω σ' αυτό το θέμα ήταν διαποτισμένος από τόσο συγκινητική εγκαρδιότητα και θέρμη, ώστε και ο έμπορος προς τον όποιο απευθυνόταν και ο παρευρισκόμενος π. Αντώνιος είχαν συγκινηθεί μέχρι δακρύων. Και όταν ο έμπορος βγήκε από το κελί, ο π. Αντώνιος που γνώριζε και σεβόταν από πολλών ετών τον όσιο Σεραφεΐμ τόλμησε να πει: «Πατερούλη, η ψυχή του ανθρώπου είναι μπροστά σας ανοικτή σαν σε καθρέπτη. Εμπρός στα μάτια μου, ενώ ακόμη δεν είχατε ακούσει τις πνευματικές ανάγκες και τις ταλαιπωρίες αυτού του προσκυνητή, του τα είπατε ήδη όλα εκ των προτέρων. Τώρα βλέπω ότι ο νους σας είναι τόσο καθαρός, ώστε τίποτε δεν μένει κρυφό σ' αυτόν από την καρδιά του πλησίον». Τότε ο όσιος Σεραφεΐμ έβαλε στο στόμα του π. Αντωνίου την δεξιά του παλάμη ωςάν να ήθελε να τον αποστομώσει, και είπε: «Δεν μιλάς όπως πρέπει, χαρά μου. Η καρδιά του ανθρώπου είναι ανοικτή μόνο στον Κύριο και ο Θεός είναι ο μόνος καρδιογνώστης: *η δε καρδιά του ανθρώπου είναι βαθεία*».³⁷ Ο π. Αντώνιος ξαναρώτησε: «Πώς εσείς, πατερούλη, ενώ ούτε μία λέξι δεν ερωτήσατε

³⁴ Στιχηρό των Αίνων της Μεγάλης Τρίτης.

³⁵ Ψαλμ. 113, 9.

³⁶ Λουκ. 10, 20.

³⁷ Πρβλ. Ψαλμ. 63, 7.

τον έμπορο, του είπατε εν τούτοις όλα όσα του ήσαν αναγκαία;» Ο όσιος απάντησε ταπεινά: «Αυτός ήλθε σε μένα όπως όλοι οι άλλοι, όπως και εσύ, επειδή με θεωρούσε δούλο του Θεού· εγώ ο ταπεινός Σεραφείμ επίσης θεωρώ τον εαυτόν μου ως αμαρτωλό δούλο του Θεού και ότι μου ορίζει ο Κύριος αυτό και παραδίνω ως ωφέλιμο σ' εκείνον που έχει ανάγκη. Την πρώτη σκέψη που εμφανίζεται στην ψυχή μου την θεωρώ ως υπόδειξη του Θεού, χωρίς να γνωρίζω τι υπάρχει στην ψυχή του συνομιλητή μου, αλλά μόνο πιστεύοντας ότι αυτό είναι το θέλημα του Θεού. Όπως το σίδερο στον σιδηρουργό έτσι και εγώ έχω παραδώσει το θέλημά μου και ολόκληρο τον εαυτό μου στον Κύριο. Ότι είναι αρεστό σε Εκείνον, αυτό και πράττω. Δεν έχω δικό μου θέλημα, αλλά ότι είναι ευάρεστο στον Θεό αυτό και μεταδίδω.»

Και όμως η χαρισματική αυτή διορατικότητα του όσιου Σεραφείμ ήταν όντως ασυνήθιστη. Όταν έπαιρνε επιστολές, συχνά χωρίς να τις ανοίγει γνώριζε το περιεχόμενό τους και απαντούσε: «Να, αυτό λέγει ο ελεεινός Σεραφείμ» κ.λπ. Μετά την μακάρια κοίμησή του βρέθηκαν πολλές τέτοιες κλειστές επιστολές στις οποίες είχε απαντήσει ενώ ακόμη ζούσε. Επίσης ο όσιος ήταν κατά πνεύμα ενωμένος με πολλούς ασκητές, τους οποίους ποτέ δεν είχε δει και οι οποίοι ζούσαν χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά του. Όταν σε κάποιον έγκλειστο της μονής της Θεοτόκου του Ζαντόνσκ ήλθε ο λογισμός να αλλάξει την κατοικία του για να αποσυρθεί σε μεγαλύτερη μόνωση και πριν το φανερώσει σε κανένα, ήλθε ξαφνικά κάποιος προσκυνητής³⁸ από την έρημο του Σάρωφ εκ μέρους του πατρός Σεραφείμ και του είπε: «Ο π. Σεραφείμ με διέταξε να σου πω: Τόσα χρόνια αγωνίζεσαι στον έγκλειστο βίο· θα ήταν ντροπή λοιπόν να σε κυριεύσουν διαβολικοί λογισμοί να εγκαταλείψεις τον τόπο σου. Πουθενά μη πας! Η Υπεραγία Θεοτόκος σε προστάζει να μείνεις όπου είσαι». Και όταν άρχισαν να αναζητούν τον προσκυνητή δεν μπορούσαν να τον βρουν ούτε στο μοναστήρι ούτε γύρω απ' αυτό.

Πριν ακόμη να γίνει οτιδήποτε γνωστό σχετικά με τον δούλο του Θεού Μητροφάνη, πρώτο επίσκοπο του Βορονέζ, ο οποίος αργότερα ανακηρύχθηκε άγιος, ακριβώς επειδή ακόμη δεν υπήρχε καμία αποκάλυψις ή σημείο της αγιότητάς του, ο όσιος Σεραφείμ με μερικές λέξεις γραμμένες ιδιοχείρως συνεχάρη τον αρχιεπίσκοπο του Βορονέζ Αντώνιο για την ανακομιδή των ιερών λειψάνων του δούλου του Θεού Μητροφάνους.

Σε κάποιον λαϊκό, με το όνομα Α.Γ. Βοροτίλωφ, ο όσιος έλεγε επανειλημμένως ότι εναντίον της Ρωσίας θα επαναστατήσουν τρία κράτη και θα την εξαντλήσουν πολύ. Αλλά ο Κύριος χάριν της Ορθοδοξίας θα την διαφυλάξει. Την εποχή εκείνη οι λόγοι αυτοί ήσαν ακατανόητοι. Αργότερα όμως τα ίδια τα γεγονότα διατράνωσαν ότι ο όσιος εννοούσε τον πόλεμο της Κριμαίας.

Ο όσιος, ήδη από το 1831, μιλούσε σε πολλούς για τον επικείμενο λιμό. Η μονή του Σάρωφ κατόπιν της συμβουλής του προμηθεύθηκε τρόφιμα για έξι χρόνια και έτσι δεν έγινε εκεί αισθητός ο λιμός. Όταν εμφανίσθηκε για πρώτη φορά η χολέρα στην Ρωσία, ο όσιος δήλωνε καθαρά ότι δεν θα εμφανισθεί ούτε στο Σάρωφ ούτε στο Ντιβιέγιεβο· αυτό επαληθεύθηκε πλήρως, διότι από την πρώτη χολέρα δεν πέθανε ούτε ένας άνθρωπος στο Σάρωφ και στο Ντιβιέγιεβο.

Με το προορατικό χάρισμα, έβλεπε ο όσιος το παρελθόν και το μέλλον. Διαζωγραφούσε στον άνθρωπο με μερικές λέξεις την μετέπειτα ζωή του. Συχνά έλεγε φράσεις ή συμβουλές εκ πρώτης όψεως παράδοξες, τις οποίες όμως δικαίωναν τα μεταγενέστερα γεγονότα και τις φανέρωναν κατ' αυτό τον τρόπο ως προερχόμενες από το προορατικό χάρισμα. Μ' αυτό το χάρισμα ο όσιος ωφελούσε ποικιλοτρόπως τους ανθρώπους. Έτσι κάποτε πήγε από την Πένζα στο Σάρωφ μία ευσεβής γυναίκα, χήρα διακόνου, ονόματι Ευδοκία. Επιθυμώντας να ευλογηθεί από τον όσιο, τον

³⁸ Προσκυνητής (στρανίκ) λεγόταν αυτός που ζούσε περιπλανώμενος, οδοιπορώντας από προσκύνημα σε προσκύνημα.

συνόδευσε μαζί με πλήθη λαού από το ναό του νοσοκομείου και έμεινε πίσω από όλους, αρκετά μακριά από το κελί του, περιμένοντας την σειρά της. Αυτός όμως παραμερίζοντας όλους τους άλλους, την φώναξε ξαφνικά: «Ευδοκία έλα εδώ γρήγορα!» Η Ευδοκία απόρησε πολύ που την αποκάλεσε με το όνομά της, ενώ δεν την είχε δει ποτέ. Πλησίασε με αισθήματα δέους και τρόμου. Ο όσιος Σεραφεΐμ την ευλόγησε, της έδωσε αντίδωρο και της είπε: «Πρέπει να βιασθείς για να προλάβεις τον γιό σου στο σπίτι». Η Ευδοκία έτρεξε στο σπίτι της· πράγματι, μόλις που πρόφθασε το γιο της εκεί. Κατά την απουσία της η διεύθυνση της Ιερατικής Σχολής της Πένζας επέλεξε το γιο της να σπουδάσει στην Θεολογική Ακαδημία του Κίεβου και επειδή το Κίεβο ήταν μακριά από την Πένζα έπρεπε όσο το δυνατόν γρηγορότερα να τον κατευθύνει. Ο γιος της αυτός τελείωσε την Ακαδημία και έγινε μοναχός με το όνομα Ειρήναρχος· κατόπιν έγινε καθηγητής σε διάφορες εκκλησιαστικές σχολές, σχολάρχης και τέλος επίσκοπος.

Η ευσεβής Πελαγία Ιβάνοβνα Σκαρίνα, κάτοικος της πόλεως Αρζαμάς, επιθυμούσε από μικρή να μονάσει. Ο όσιος όμως, πέντε χρόνια προ της κοιμήσεώς του, της προείπε ότι θα απορφανισθεί, θα παντρευτεί, θα αποκτήσει επτά παιδιά - και στο σημείο αυτό ο προορατικός γέροντας τα κατονόμασε όλα - και κατόπιν θα χάσει τον άνδρα της. Οι προρρήσεις αυτές πραγματοποιήθηκαν όλες πλήρως.

Αντίθετα, την Μπαλάχνα Ζαγιάγιεβα ο όσιος συμβούλευσε να κοινοβιάσει. Εκείνη αρνήθηκε. Της είπε και την αιτία, για την οποία της έδινε τέτοια συμβουλή. «Θα δυστυχήσεις στον γάμο σου, της είπε, θα απόκτησης μεν πολλά παιδιά, πλην όμως θα χηρεύσεις και θα υποφέρεις έκτοτε από ακόμη μεγαλύτερη ανέχεια από όσην όταν ζούσε ο άνδρας σου». Η Ζαγιάγιεβα δεν υπάκουσε· παντρεύτηκε και κατόπιν μεταμελήθηκε πικρά. Διότι όλοι οι λόγοι του οσίου Σεραφεΐμ προς αυτήν επαληθεύθηκαν.

Η Ελπίδα Θεοδώροβνα Οστρόβσκαγια διηγήθηκε τα έξης: «Ο αδελφός μου αντισυνταγματάρχης Β. Οστρόβσκι, κατά συμβουλή μιας θείας μας που είχε μεγάλη εμπιστοσύνη στον πατέρα Σεραφεΐμ, πήγε στην έρημο του Σάρωφ σ' αυτόν τον προορατικό γέροντα. Ο π. Σεραφεΐμ τον δέχθηκε με πολλή στοργή. Μεταξύ των άλλων νουθεσιών, του είπε ξαφνικά: «Αχ, αδελφέ Βλαδίμηρε, τι μεγάλος μέθυσος θα γίνεις!» Αυτές οι λέξεις λύπησαν πολύ τον αδελφό μου. Αυτός είχε πολλά χαρίσματα από τον Θεό και όλα τα χρησιμοποιούσε προς δόξαν Εκείνου· στον πατέρα Σεραφεΐμ έτρεφε βαθειά αφοσίωση και προς τους υφισταμένους του φερόταν ως πατέρας. Γι' αυτό θεωρούσε ότι απέχει πολύ από την μέθη και την κραιπάλη, η οποία δεν άρμοζε ούτε στο επάγγελμά του ούτε στον τρόπο της ζωής του. Ο προορατικός γέροντας αντιλήφθηκε την ταραχή του και συνέχισε: «Δεν πρέπει να ταραζέσαι και να θλίβεσαι, διότι ο Κύριος επιτρέπει καμιά φορά οι ένθερμοι προς Αυτόν άνθρωποι να πέφτουν σε φοβερά πάθη και αυτό για να μη υποκύψουν σε μεγαλύτερη ακόμη αμαρτία, την υψηλοφροσύνη και την υπεροψία. Ο πειρασμός σου αυτός θα περάσει με το έλεος του Θεού και συ θα ζήσεις με ταπείνωση τις υπόλοιπες ημέρες της ζωής σου· μόνο μη λησμονείς το αμάρτημά σου». Αυτή η παράξενη προφητεία πραγματοποιήθηκε. Λόγω διαφόρων δύσκολων περιστάσεων ο αδελφός μου περιέπεσε σ' αυτό το πανάθλιο πάθος της μέθης και προς καθολική κατάπληξι όλων των συγγενών του πέρασε μερικά χρόνια σ' αυτή την αξιοθρήνητη κατάσταση. Τελικά, με τις ευχές του πατρός Σεραφεΐμ και για την απλότητα της καρδιάς του, ελεήθηκε από τον Κύριο. Και όχι μόνον εγκατέλειψε αυτό το πάθος του άλλα και άλλαξε ριζικά όλο τον τρόπο της ζωής του. Φρόντιζε να ζει σύμφωνα με τις ευαγγελικές εντολές, όπως αρμόζει σε κάθε αληθινό χριστιανό».

Το 1832 κάποιος γαιοκτήμων Μπογκντάνωφ αξιώθηκε να δει τον όσιο Σεραφεΐμ στην έρημο του Σάρωφ. Στον διάλογο τους, μεταξύ άλλων, ο Μπογκντάνωφ ερώτησε τον μακάριο ασκητή τι θα του πρότεινε να διαβάσει. Ο όσιος του απάντησε: «Το ευαγγέλιο! Διάβαζε ανά τέσσερα κεφάλαια την ημέρα, ένα από κάθε ευαγγελιστή· και επί πλέον τον βίο του δικαίου Ιώβ. Αυτός, αν και άκουγε από τη γυναίκα του ότι είναι προτιμότερο να πεθάνει, έκανε υπομονή σε όλα και σώθηκε. Επίσης, μη

λησμονείς να στέλλεις δώρα σε όσους σ' έχουν αδικήσει». Στην ερώτηση του Μπογκντάνωφ αν πρέπει να ζητά κανείς θεραπεία από τις ασθένειες και πώς πρέπει γενικώς να περνά την ζωή του, ο θεόσοφος ασκητής αποκρίθηκε: «Η αρρώστια καθαρίζει από τις αμαρτίες. Πάλι, όπως θέλεις. Βάδιζε την μέση οδό· μη παίρνεις επάνω σου αυτό που υπερβαίνει τις δυνάμεις σου διότι θα πέσεις και ο διάβολος θα σε περιγελάσει. Κάποτε ο διάβολος πρότεινε σε κάποιο δίκαιο να πηδήσει σε μία βαθιά χαράδρα. Αυτός το δέχθηκε, άλλα ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος τον συγκράτησε. Να τι θα κάνεις: Όταν σε υβρίζουν, μην υβρίζεις· όταν σε διώκουν, να υπομένεις· όταν σε ατιμάζουν, να επαινείς· να κρίνεις μόνο τον εαυτόν σου και τότε ούτε ο Θεός θα σε κρίνει· να υποτάσσεις το θέλημά σου στο θέλημα του Θεού· ποτέ μη κολακεύεις· να γνωρίζεις τι είναι καλό και τι κακό μέσα σου· είναι μακάριος ο άνθρωπος που το γνωρίζει αυτό· αγάπα τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.³⁹ Αν ζήσεις κατά σάρκα, θα απωλέσας και την ψυχή και την σάρκα· αν όμως ζήσεις κατά Θεόν θα σώσεις και την ψυχή και το σώμα. Αυτά είναι κατορθώματα μεγαλύτερα από το να πας για προσκύνημα στο Κίεβο και ακόμη μακρύτερα». Οι τελευταίες λέξεις του οσίου Σεραφεΐμ αναφέρονταν στην επιθυμία του Μπογκντάνωφ να κάνει προσκυνηματικό ταξίδι στο Κίεβο και αλλού, εφ' όσον βέβαια θα έπαιρνε την ευλογία του οσίου. Την επιθυμία του όμως αυτή δεν είχε ανακοινώσει ακόμη στον όσιο, ο οποίος την γνώριζε από το προορατικό του χάρισμα και μόνον.

Εκτός του προορατικού χαρίσματος ο Κύριος προίκισε τον όσιο Σεραφεΐμ με το χάρισμα των ιαμάτων από τις σωματικές ασθένειες. Ακόμη παλαιότερα, το 1823, πριν να εγκαταλείψει οριστικά τον έγκλειστο βίο, έκανε ένα συγκλονιστικό θαύμα· θεράπευσε από ανίατη ασθένεια τον γαιοκτήμονα Μ.Β. Μαντόρωφ. Όταν η ασθένεια αυτού έλαβε απειλητικές διαστάσεις, ώστε τρίμματα οστών να πέφτουν από τα πόδια του και χάθηκε κάθε ελπίδα στην βοήθεια της ιατρικής επιστήμης, οι συγγενείς και γνωστοί συμβούλευσαν τον Μαντόρωφ να επισκεφθεί τον πατέρα Σεραφεΐμ, του οποίου η αγία ζωή είχε φημολογηθεί σ' όλα τα πλάτη και μήκη της Ρωσίας. Οδήγησαν λοιπόν τον Μαντόρωφ, του οποίου το κτήμα απείχε σαράντα χιλιόμετρα από το Σάρωφ, στον π. Σεραφεΐμ. Με μεγάλη ταλαιπωρία τον έφεραν στον προθάλαμο του κελιού του εγκλείστου χαρισματούχου, τον οποίο άρχισε ο Μαντόρωφ να παρακαλεί με δάκρυα να τον θεραπεύσει από την φρικτή νόσο του. Αυτός με πατρική αγάπη και εγκάρδια συμπόνια τον ερώτησε αν πιστεύει στον Θεό. Και όταν ο ασθενής ομολόγησε τρεις φορές την πίστη του στον Θεό, ο όσιος του είπε με κατάνυξη: «Χαρά μου, εάν έτσι πιστεύεις, τότε πίστευσε επίσης ότι πάντα δυνατά παρά τω Θεώ στον πιστεύοντα· γι' αυτό πίστευε ότι ο Κύριος θα σε θεραπεύσει, και εγώ, ο ελεεινός Σεραφεΐμ θα προσευχηθώ». Μετά απ' αυτό ο όσιος αποσύρθηκε στο κελί του και σε λίγο βγήκε με άγιο έλαιο από την κανδήλα της εικόνας της Θεοτόκου της Ελεούσης. Διέταξε τον Μαντόρωφ να γυμνώσει τα πόδια και άλειψε τα προσβεβλημένα από την νόσο σημεία. Εκείνη την στιγμή οι πληγές, οι οποίες κάλυπταν τα πόδια του χάθηκαν εν ριπή οφθαλμού· ο Μαντόρωφ θεραπεύθηκε και χωρίς να τον υποβοηθεί κανείς βγήκε από το κελί του θαυματουργού του Σάρωφ. Όταν κατάλαβε ότι είναι πλέον υγιής, έπεσε από την χαρά του στα πόδια του οσίου καταφιλώντας τα με ευγνωμοσύνη. Αυτός όμως τον σήκωσε και του είπε αυστηρά: «Μήπως είναι ο Σεραφεΐμ αυτός ο οποίος θανατοῖ καὶ ζωογονεῖ, κατάγει εἰς ἄδου καὶ ἀνάγει;⁴⁰ Τι έπαθες αγαπητέ; Αυτό είναι έργο του μόνου Κυρίου, ο οποίος εκπληρώνει το θέλημα των φοβουμένων Αυτόν και ακούει την προσευχή τους. Δώσε ευχαριστία στον παντοδύναμο Κύριο και την Πανακήρατη Μητέρα του». Με αυτά τα λόγια απέλυσε ο ταπεινόφρων δούλος του Θεού τον Μαντόρωφ.

Εξ ίσου θαυμαστή ήταν η θεραπεία της Αλεξάνδρας Λεμπέντεβα, το 1827. Αυτή περισσότερο από ένα έτος έπασχε από φοβερές, ανεξήγητες κρίσεις συνοδευόμενες από εμετούς, τρίξιμο των δοντιών και σπασμούς όλου του σώματος. Μετά τις κρίσεις έμενε αναισθητη. Τέτοιες κρίσεις της

³⁹ Μαρκ. 12, 31

⁴⁰ Α' Βασ. 2, 6.

συνέβαιναν καθημερινά. Τα φάρμακα δεν βοηθούσαν καθόλου. Ένας έμπειρος, πιστός και έντιμος ιατρός, ο οποίος με πολύ ενδιαφέρον μεταχειρίσθηκε όλες του τις γνώσεις και την ιατρική του τέχνη, τελικά την συμβούλευσε να στηριχθεί στο θέλημα του Υψίστου και να ζητήσει από Εκείνον βοήθεια και προστασία, διότι κανένας από τους ανθρώπους δεν μπορεί να την θεραπεύσει. Τα λόγια αυτά προκάλεσαν βαθιά θλίψη στους συγγενείς της, ενώ την ίδια την έριξαν σε απόγνωση. Μια νύκτα όμως παρουσιάσθηκε μπροστά της κάποια άγνωστη, πολύ ηλικιωμένη γυναίκα. Και όταν η άρρωστη κατατρομαγμένη άρχισε να προσεύχεται στον τίμιο Σταυρό, η γυναίκα της είπε: «Μη με φοβάσαι· και εγώ είμαι ανθρώπινο πλάσμα σαν και σένα, μόνο που τώρα δεν είμαι εκ του κόσμου τούτου, αλλά εκ του βασιλείου των νεκρών. Σήκω από το κρεβάτι σου και τρέξε όσο το δυνατόν γρηγορότερα στην μονή του Σάρωφ, στον πατέρα Σεραφείμ· αυτός σε περιμένει αύριο κοντά του και θα σε θεραπεύσει». Η ασθενής τόλμησε να την ερώτηση: «Και συ ποια είσαι και από που;» Η γερόντισσα απάντησε: «Εγώ είμαι η πρώτη ηγουμένη της μονής του Ντιβιέγιεβο, Αγάθη μοναχή». Την επομένη οι συγγενείς της την οδήγησαν στο Σάρωφ. Καθ' οδό την έπιασαν φρικτές κρίσεις και σπασμοί. Στο Σάρωφ έφθασαν μετά την δεύτερη λειτουργία, την ώρα ακριβώς εκείνη που οι αδελφοί της μονής βρίσκονταν στην Τράπεζα, ενώ ο όσιος Σεραφείμ κλεινόταν στο κελί του και δεν δεχόταν κανένα. Όταν όμως η ασθενής πλησίασε στο κελί του και πριν προφθάσει να τελειώσει την συνηθισμένη ευχή, ο όσιος βγήκε, την πήρε από το χέρι και την οδήγησε μέσα. Της κάλυψε το κεφάλι με το επιτραχήλιο, της διάβασε χαμηλόφωνος τις ευχές προς τον Κύριο και την Υπεραγία Θεοτόκο, της έδωσε να πει αγιασμό των Θεοφανείων, ένα κομματάκι πρόσφορο, τρία παξιμάδια και της είπε: «Παίρνε κάθε μέρα ένα παξιμάδι με αγιασμό και πήγαινε στο Ντιβιέγιεβο, στον τάφο της δούλης του Θεού Αγάθης· πάρε από εκεί χώμα και κάνε όσες μετάνοιες μπορείς. Η Αγάθη σε συμπονεί και θέλει την θεραπεία σου. Στο εξής όταν θα αισθάνεσαι άσχημα προσευχήσου στον Θεό και πες: Πάτερ Σεραφείμ μνήσθητί μου και πρέσβευε υπέρ εμού της αμαρτωλής να μη με ρίξουν εκ νέου οι πολέμοι και εχθροί του Θεού σ' αυτή την ασθένεια». Τότε η νόσος έφυγε απ' αυτήν αισθητά, με μεγάλο κρότο, και δεν επανήλθε πλέον σ' αυτήν. Μετά από την θεραπεία της γέννησε τέσσερις γιους και πέντε θυγατέρες.

Τον Σεπτέμβριο του 1831 έφθασε από την επαρχία του Σιμπίρσκ και του Νιζεγκορόντσκ ο γαιοκτήμων Νικόλαος Μοτοβίλωφ, ο οποίος ήταν βαριά ασθενής και θεραπεύθηκε θαυματουργικά με την προσευχή του οσίου Σεραφείμ. Στο σημειωματάριο του περιγράφει ως εξής την θεραπεία του: «Ο μεγάλος στάρετς Σεραφείμ με θεράπευσε από φοβερούς και απίστευτα ισχυρούς ρευματικούς πόνους και από άλλες ασθένειες. Όλο μου το σώμα ήταν πιασμένο, τα πόδια άκαμπτα και τα γόνατα πρησμένα, ενώ οι πλάτες και οι μηροί ήσαν όλο πληγές. Τρία χρόνια έπασχα από όλα αυτά χωρίς ίαση. Η θεραπεία μου συνέβη ως εξής: Την 5η Σεπτεμβρίου του 1831 με έφεραν στην έρημο του Σάρωφ· την 7η και 8η Σεπτεμβρίου, ημέρα των γενεθλίων της Θεομήτορος, αξιώθηκα να συνομιλήσω δυο φορές με τον π. Σεραφείμ στο κελί του, χωρίς όμως ακόμη να θεραπευθώ. Στις εννέα Σεπτεμβρίου με πήγαν σ' αυτόν, στην κοντινή μικρή του έρημο, κοντά στην πηγή του· οι τέσσερις άνθρωποι που με κρατούσαν στα χέρια και ο πέμπτος που μου υποβάσταζε το κεφάλι με έφεραν κοντά του. Ήταν περικυκλωμένος από πλήθος επισκεπτών, με τους οποίους συνομιλούσε. Με τοποθέτησαν στο λιβάδι, δίπλα σ' ένα πελώριο και πολύ χονδρό πεύκο, στις όχθες του ποταμού. Στην παράκλησή μου να με βοηθήσει και να με θεραπεύσει, ο π. Σεραφείμ αποκρίθηκε: «Μα δεν είμαι εγώ ιατρός· όποιος ζητά θεραπεία από οποιοσδήποτε ασθένειες πρέπει να πηγαίνει στους ιατρούς». Του διηγήθηκα τότε λεπτομερώς τα βάσανά μου· του είπα ότι δοκίμασα όλους τους τρόπους θεραπείας άλλα δεν έγινα καλά και δεν υπάρχει πλέον για μένα θεραπεία, ούτε έχω άλλες ελπίδες εκτός από την χάρη του Θεού. Επειδή όμως είμαι αμαρτωλός και δεν έχω παρησία προς τον Κύριο και Θεό μου, γι' αυτό ζητώ τις δικές του προσευχές, διά των οποίων θα με θεραπεύσει ο Κύριος. Εκείνος με ερώτησε: «Πιστεύετε ότι ο Κύριος ημών Ιησούς Χριστός είναι Θεάνθρωπος και η Παναγία Μητέρα του Αειπάρθενος;» «Πιστεύω», απάντησα. «Και πιστεύετε, εξακολούθησε να με ερωτά, ότι ο Κύριος ο οποίος άλλοτε θεράπευε ακαριαία, με ένα λόγο Του ή ένα ψηλάφημά Του, όλες τις ασθένειες των ανθρώπων, μπορεί και τώρα με την ίδια ευκολία να θεραπεύσει με ένα Του λόγο εκείνους που έχουν ανάγκη από τη βοήθειά Του; Και ότι η μεσιτεία της Μητέρας Του προς

Εκείνον υπέρ ημών είναι παντοδύναμη; Και ακόμη ότι ο Κύριος Ιησούς Χριστός διά πρεσβειών Εκείνης μπορεί και τώρα, έτσι ακριβώς ακαριαία και με ένα λόγο Του, να σας θεραπεύσει εντελώς;» Εγώ του απάντησα ότι σε όλα αυτά πιστεύω ειλικρινά με όλη τη ψυχή και όλη την καρδιά μου και ότι αν δεν πίστευα δεν θα όριζα να με φέρουν εδώ κοντά του. «Εάν λοιπόν πιστεύετε, κατέληξε αυτός, τότε είσθε ήδη υγιής!» «Πώς είμαι υγιής, ερώτησα εγώ, αφού εσείς και οι άνθρωποι μου με βαστάζετε στα χέρια σας». «Όχι, μου είπε εκείνος, τώρα είσθε επί τέλους εντελώς καλά σ' όλο το σώμα σας». Διέταξε τότε τους ανθρώπους που με κρατούσαν να με αφήσουν. Ο ίδιος με έπιασε από τους ώμους, με σήκωσε από το έδαφος και αφού με έστησε στα πόδια μου, μου είπε: «Σταθείτε με περισσότερη σιγουριά και στηρίξτε ισχυρότερα τα πόδια σας στο έδαφος! Να, έτσι! Μη φοβείσθε, είσθε πια εντελώς καλά». Και κατόπιν, ατενίζοντας με χαρά, πρόσθεσε: «Λοιπόν, βλέπετε πόσο καλά στέκεστε τώρα;». «Θέλω, δεν θέλω, στέκομαι καλά, αφού εσείς με κρατάτε γερά» απάντησα. Τότε αυτός πήρε από πάνω μου τα χέρια του και μου είπε: «Μα να, τώρα πια ούτε εγώ σας κρατώ και εσείς στέκεστε σταθερά και χωρίς την βοήθειά μου. Βαδίστε με τόλμη, πατερούλη μου, ο Κύριος σας θεράπευσε. Εμπρός, ξεκινήστε». Και αφού με το ένα του χέρι έπιασε το δικό μου και με το άλλο μου ωθούσε την πλάτη απαλά, με οδήγησε μέσ' από την χλόη στο ανώμαλο έδαφος, γύρω από το πεύκο λέγοντας: «Ίδού, φιλόθεε, πόσο καλά ξεκινήσατε!» «Επειδή, βεβαίως, έχετε την καλοσύνη να με οδηγείτε καλά», απάντησα. «Όχι, μου είπε εκείνος παίρνοντας από πάνω μου το χέρι του, ο ίδιος ο Κύριος ευδόκησε να σας θεραπεύσει εντελώς, και η ίδια η Μητέρα του Θεού τον παρακάλεσε γι' αυτό. Εσείς και χωρίς την βοήθειά μου θα περπατήσετε τώρα και πάντοτε θα βαδίζετε καλά· εμπρός ξεκινήστε...» Και άρχισε να με σπρώχνει για να προχωρήσω. «Μα, έτσι θα πέσω και θα πληγωθώ...». «Όχι, μου αντέιπε εκείνος, δε θα πληγωθείτε αλλά θα βαδίσετε με σταθερότητα...» Τότε αισθάνθηκα μέσα μου κάποια δύναμη θεία που με εμπύχωσε και προχώρησα με βήμα σταθερό. Κατόπιν ο π. Σεραφεΐμ με σταμάτησε ξαφνικά και μου είπε: «Αρκετά! Έχετε λοιπόν πεισθεί τώρα ότι ο Κύριος σας θεράπευσε εντελώς; Πήρε ο Κύριος τις ανομίες σας και σας καθάρισε από τις αμαρτίες σας⁴¹. Βλέπετε τι μεγάλο θαύμα επιτέλεσε σε σας ο Κύριος; Γι' αυτό να πιστεύετε πάντοτε χωρίς αμφιβολία σ' Εκείνον, τον Χριστό και Σωτήρα μας, και να έχετε εδραία εμπιστοσύνη στην προς εσάς ευσπλαχνία Του. Αγαπήστε Τον με όλη σας την καρδιά, προσκολληθείτε σ' Αυτόν με όλη σας την ψυχή, ελπίζετε πάντοτε ακλόνητα σ' Εκείνον και ευχαριστείτε την Βασίλισσα των ουρανών για το μεγάλο έλεος Της προς εσάς. Επειδή όμως η τριετής ταλαιπωρία σας πολύ σας έχει εξαντλήσει, γι' αυτό τώρα μη προχωρείτε επί πολύ μονομιάς. Συνηθίστε σιγά-σιγά στο βάδισμα και φυλάξτε την υγεία σας ως πολύτιμο δώρο του Θεού...» Αφού συνομιλήσαμε επί πολύ ακόμη, με έστειλε στον ξενώνα εντελώς υγιή. Και επειδή πολλοί προσκυνητές ήσαν μαζί μου κατά την θεραπεία μου, και είχαν επιστρέψει πριν από μένα στο μοναστήρι, είχαν ήδη διατυμπανίσει σε όλους αυτό το μεγάλο θαύμα».

Μετά την θεραπεία του ο Μοτοβίλωφ έγινε πολύ τακτικός επισκέπτης της μονής. Κατά την διάρκεια μιας συνομιλίας του με τον όσιο Σεραφεΐμ, τέλη Νοεμβρίου του 1831, ευτύχησε να τον δει καταγλαϊσμένο από τη Χάρη και λάμποντα μέσα στο φως, και να ακούσει από αυτόν ότι η χριστιανική ζωή πρέπει να γίνει ζωή εν Αγίω Πνεύματι.

Να τι έγγραψε σχετικά ο Μοτοβίλωφ στο σημειωματάριό του, το οποίο βρέθηκε στο αρχείο της μονής Ντιβιέγιεβο, όπου είχε γίνει μοναχή η χήρα Ελένη Μοτοβίλοβα⁴²: «Η ημέρα ήταν συννεφιασμένη· η γη είχε καλυφθεί από παχύ στρώμα χιονιού, το οποίο έπεφτε συνεχώς, όταν ο στάρετς Σεραφεΐμ με έβαλε να καθίσω δίπλα του σ' ένα πεσμένο κορμό δένδρου. «Ο Κύριος μου αποκάλυψε, μου είπε, ότι στην παιδική σας ηλικία επιθυμούσατε να μάθετε ποιος είναι ο σκοπός

⁴¹ Πρβλ. Ησ. 6, 7.

⁴² Αυτό το σημειωματάριο δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 1903 στο περιοδικό «Moskovskije Vjedomosti» από τον συγγραφέα Σεργκέι Νιλ.

της χριστιανικής ζωής. Σας συμβούλευαν να εκκλησιάζεσθε, να προσεύχεσθε, να κάνετε καλές πράξεις, διότι σ' αυτά, σας έλεγαν, συνίσταται ο σκοπός της χριστιανικής ζωής. Αυτή η απάντηση όμως δεν μπορούσε να σας ικανοποιήσει. Όντως η προσευχή, η νηστεία, η αγρυπνία, όπως και όλη η χριστιανική άσκηση είναι καλά καθ' εαυτά. Αλλά ο σκοπός της ζωής μας δεν είναι μόνο να εκπληρώσουμε αυτά, διότι αυτά είναι μόνο μέσα. Ο πραγματικός σκοπός της χριστιανικής ζωής είναι να αποκτήσουμε το Άγιο Πνεύμα. Πρέπει να γνωρίζετε ότι μόνο εκείνο το καλό έργο που έχει γίνει από αγάπη προς το Χριστό φέρει τους καρπούς του Αγίου Πνεύματος. Σύμφωνα μ' αυτά η απόκτηση του Αγίου Πνεύματος είναι ο σκοπός της ζωής μας». «Με ποια έννοια λέτε ότι πρέπει να κερδίσουμε το Άγιο Πνεύμα, ερώτησα εγώ, δεν το καταλαβαίνω καλά αυτό». «Κερδίζω σημαίνει αποκτώ, μου απάντησε. Εσείς γνωρίζετε σίγουρα τι σημαίνει αποκτώ χρήματα. Αυτό το ίδιο ισχύει και για το Άγιο Πνεύμα. Ο σκοπός της επίγειας ζωής για τον κοινό άνθρωπο είναι να κερδίσει χρήματα ή ν' αποκτήσει τιμές, διακρίσεις και βραβεία. Το Άγιο Πνεύμα είναι επίσης κεφάλαιο και μάλιστα το αιώνιο κεφάλαιο και ο μοναδικός θησαυρός, αστείρευτος στον αιώνα. Κάθε έργο που έγινε από αγάπη Χριστού, φέρει την χάρη του Αγίου Πνεύματος· όμως τούτο κατορθώνεται ευκολότερα με τη προσευχή διότι αυτή αποτελεί το όργανο που διαθέτομε. Μπορεί να τύχει να θέλετε να πάτε στην εκκλησία, αλλά η εκκλησία να μη είναι κοντά ή να έχει τελειώσει η ακολουθία. Ή έχετε ενδεχομένως επιθυμία να ελεήσετε κάποιον πτωχό, αλλά πτωχός δεν υπάρχει. Ίσως επιθυμείτε να γίνετε απαθής, αλλά δεν έχετε γι' αυτό δυνάμεις. Για την προσευχή όμως υπάρχει πάντοτε δυνατότητα· αυτή είναι προσιτή τόσο στον πλούσιο, όσο και στον πτωχό, τόσο στον εγγράμματο, όσο και στον απλοϊκό, στον ισχυρό, όσο και στον αδύναμο, στον υγιή όσο και στον ασθενή, στον δίκαιο όσο και στον αμαρτωλό. Η δύναμις της προσευχής είναι τεράστια και περισσότερο απ' οτιδήποτε άλλο αυτή ελκεί το Άγιο Πνεύμα». «Γέροντα, είπα, όλη την ώρα μιλάτε για την χάρη του Αγίου Πνεύματος, την οποία πρέπει ν' αποκτήσουμε, άλλα πώς και πού μπορώ να την δω; Τα καλά έργα είναι ορατά. Άραγε το Άγιο Πνεύμα μπορεί να γίνει ορατό; Πώς μπορώ να γνωρίζω αν Αυτό είναι μαζί μου ή όχι;» «Η χάρις του Αγίου Πνεύματος, η οποία μας έχει δοθεί στο βάπτισμα, λάμπει στην καρδιά μας παρά τις αμαρτίες και τα σκοτάδια που μάς περικυκλώνουν. Αυτή εμφανίζεται μέσα σε άρρητο φως σ' εκείνους, με τους οποίους ο Κύριος αναγγέλλει την παρουσία Του. Οι άγιοι Απόστολοι αισθάνθηκαν χειροπιαστά την παρουσία του Αγίου Πνεύματος». Εγώ τότε ερώτησα: «Πώς θα μπορούσα να γίνω και εγώ προσωπικά μάρτυς αυτού του πράγματος;» Ο π. Σεραφείμ με αγκάλιασε και μου είπε: «Αγαπητέ μου, εμείς είμαστε και οι δύο τώρα εν Πνεύματι. Γιατί δεν με κοιτάζετε;» «Γέροντα, δεν μπορώ να σας κοιτάξω διότι το πρόσωπό σας έγινε φωτεινότερο από τον ήλιο και τα μάτια μου έχουν θαμβωθεί». «Μη φοβείσθε, διότι και εσείς έχετε γίνει τώρα φωτοφόρος όπως και εγώ. Έχετε και εσείς τώρα πληρωθεί από το Άγιο Πνεύμα, αλλιώς δεν θα μπορούσατε να με δείτε έτσι όπως με βλέπετε». Και σκύβοντας κοντά μου, μου ψιθύρισε: «Παρακαλούσα τον Κύριο με όλη μου την καρδιά να σας αξιώσει να δείτε με τα σωματικά σας μάτια αυτή την κάθοδο του Αγίου Του Πνεύματος. Και να, με το μέγα Του έλεος παρηγόρησε την καρδιά σας, όπως θάλπει η μητέρα τα παιδιά της. Λοιπόν αγαπητέ μου, γιατί δεν με κοιτάζετε; Μη φοβείσθε τίποτε, ο Κύριος είναι μαζί σας!» Τον κοίταξα και με διαπέρασε ρίγος. Φαντασθείτε τον ήλιο στην πιο δυνατή λάμψη της μεσημβρινής ακτινοβολίας του και στο κέντρο του ήλιου να βλέπετε πρόσωπο ανθρώπου, ο οποίος συνομιλεί μαζί σας. Βλέπετε τις κινήσεις των χειλιών του, την έκφραση των ματιών του, ακούτε την φωνή του, αισθάνεστε ότι το ένα του χέρι είναι απλωμένο γύρω από τον ώμο σας, αλλά δεν βλέπετε ούτε αυτό το χέρι ούτε το πρόσωπο, παρά μόνο το εκτυφλωτικό φως που απλώνεται παντού γύρω σας και φωτίζει με την λάμψη του το χιόνι που καλύπτει το ξέφωτο και τις χιονονιφάδες που πέφτουν. «Τι αισθάνεστε;» με ερώτησε. «Ησυχία και ειρήνη ανέκφραστη», είπα. «Και τι ακόμη αισθάνεστε;» «Να γεμίζει η καρδιά μου από άρρητη χαρά». «Αυτή η χαρά που αισθάνεστε είναι μηδαμινή όταν συγκριθεί με εκείνη την χαρά για την οποία έχει γραφεί: ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.⁴³ Σε μας δόθηκε μία σκιά μόνο της χαράς αυτής· τι να

⁴³ Α' Κορ. 2, 9.

πει κανείς για την πραγματική χαρά; Τι αισθάνεστε ακόμη φιλόθεε;» «Ανέκφραστη θερμότητα», είπα. «Τι είδους θερμότητα; Είμαστε στο δάσος, τώρα είναι χειμώνας και παντού γύρω μας χιόνι... Τι είδους θερμότητα είναι αυτή που αισθάνεστε;» Και εγώ αποκρίθηκα: «Όπως όταν λούζομαι με ζεστό νερό. Αισθάνομαι ακόμη ευωδία τέτοια που ποτέ μέχρι τώρα δεν έχω αισθανθεί». «Ξέρω, ξέρω, είπε εκείνος· σας ερωτώ επίτηδες. Αυτή η ευωδία που αισθάνεστε είναι η ευωδία του Αγίου Πνεύματος. Και αυτή η θερμότητα για την οποία μιλάτε δεν υπάρχει στην ατμόσφαιρα, αλλά μέσα μας. Θερμαινόμενοι από αυτήν οι ερημίτες δεν φοβούνταν τον χειμώνα διότι φορούσαν τον χιτώνα της χάριτος ο οποίος αντικαθιστούσε το ένδυμα. ή βασιλεία του Θεού εντός ύμων ἔστιν.⁴⁴ Η κατάσταση στην οποία τώρα βρισκόμαστε το αποδεικνύει. Να τι σημαίνει να είσαι πλήρης Πνεύματος Αγίου». «Θα θυμάμαι το έλεος αυτό που μας επισκέφθηκε σήμερα;» ερώτησα. «Πιστεύω ότι ο Κύριος θα σας βοηθήσει να το διαφυλάξετε στην καρδιά σας, διότι αυτό δόθηκε όχι μόνο για μας, αλλά διά μέσου ημών και για τον υπόλοιπο κόσμο. Πορεύεσθε εν ειρήνη! Ο Κύριος και η Παναγία ας είναι μαζί σας!» Όταν τον άφησα το όραμα δεν είχε παύσει: ο γέροντας βρισκόταν στην ίδια θέση που είχε στην αρχή της συνομιλίας μας και το άρρητο φως που είχα ιδεί με τα μάτια μου συνέχιζε να τον περιβάλλει».

Τους δαιμονισμένους τους θεράπευε ο όσιος Σεραφεΐμ με την δύναμη του τιμίου Σταύρου και της προσευχής. «Ήμουν παρών, ἔλεγε ο χωρικός Λιχάτσεβσκι ο οποίος εργαζόταν στο Σάρωφ, όταν μερικοί άνθρωποι ἔφεραν στον προθάλαμο του κελιού του π. Σεραφεΐμ, στην ἔρημο, μία δαιμονισμένη γυναίκα. Αυτή σε ὅλη την διαδρομή εναντιωνόταν, ἄλλα μπροστά εκεί ἔπεσε πλέον κάτω, τίναξε προς τα πίσω το κεφάλι της και ἔκραζε: «θα με κατακαύσει, θα με κατακαύσει!» Ο π. Σεραφεΐμ βγήκε από το κελί και επειδή η γυναίκα δεν ἠθέλε ν' ανοίξει το στόμα της, της ἔβαλε με δυσκολία μερικές σταλαγματιές αγιασμού. Ὅλοι οι παρόντες είδαμε πώς εκείνη την στιγμή βγήκε από το στόμα της κάτι σαν καπνός. Ο γέροντας κατόπιν την σφράγισε με το σημεῖο του τιμίου σταυρού, της διάβασε ευχή και η δαιμονισμένη συνήλθε και ἄρχισε από μόνη της να προσεύχεται. Αργότερα, όταν την είδα στο καθολικό του Σάρωφ εντελώς υγιή, την ερώτησα πώς αισθάνεται. «Δόξα τω Θεώ, τώρα δεν αισθάνομαι την πρότερη ασθένεια» απάντησε.

Πολλά και διάφορα θαύματα ἐπιτελοῦσε ο όσιος Σεραφεΐμ σε βαριά ασθενείς· πολλά από αυτά ἔχουν καταγραφεί, ἄλλα και πολλά ἔμειναν χαραγμένα μόνο στις καρδιές των θεραπευθέντων. Εδώ μερικά μόνον αναφέρθηκαν. Σε ὅλες αυτές τις περιπτώσεις ο χαρισματὸχος γέροντας εἶχε την συνήθεια να χρίει τους αρρώστους με λάδι από τη κανδήλα που ἔκαιε στο κελί σου ἐνώπιον της εικόνας της Θεοτόκου της Ελεούσης. Όταν τον ερωτούσαν γιατί το κάνει αυτό, ἀπαντούσε: «Διαβάζομε στην Αγία Γραφή ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἤλειψον ἔλαιον πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἔθεράπευον.⁴⁵ Και εμεῖς ποιον να μιμηθούμε ἀν ὄχι τους Ἀποστόλους;»

Τον χρόνο που ἀπέμενε στον ὄσιο ἀπὸ τις υποχρεώσεις του προς τους ἐπισκέπτες, τον ἀφιέρωνε στην προσευχή. Τελώντας με την χαρακτηριστική σ' αὐτόν ἀκρίβεια και ἐπιμέλεια τον κανόνα του προς σωτηρίαν της ψυχῆς του, προσευχόταν συγχρόνως και παρακαλοῦσε θερμά τον Θεό για ὅλους τους ζώντες και κεκοιμημένους ὀρθοδόξους χριστιανούς. Γι' αὐτό, ὅταν διάβαζε Ψαλτήρι, σε κάθε στάση του ἀνέπεμπε ἀνελλιπῶς δεήσεις με ὅλη την καρδιά του ως ἐξῆς: α) Για τους ζώντες: «Σώσον Κύριε και ἐλέησον πάντας τους ὀρθοδόξους χριστιανούς και πάντας τους διαβιούντας ἐν παντί τόπῳ της δεσποτείας Σου. Χάρισαι αυτοῖς Κύριε, την ψυχικήν και την σωματικήν υγιείαν και συγχώρησον αυτοῖς παν ἀμάρτημα ἐκουσίον τε και ἀκούσιον και τας ἀγίας ευχαῖς αὐτῶν ἐλέησον και ἐμέ τον ἀμαρτωλόν». β) Για τους κεκοιμημένους: «Ἀνάπαυσον, Κύριε, τας ψυχάς των κεκοιμημένων δούλων Σου, των προπατόρων, πατέρων και ἀδελφῶν ημῶν, των ἐνθάδε κειμένων

⁴⁴ Λουκ. 17, 21.

⁴⁵ Μαρκ. 6, 13.

και απανταχού ορθοδόξων. Χάρισαι αυτοίς, Κύριε, την βασιλείαν Σου και την μέθεξιν της Σης απείρου και μακαρίας ζωής και συγχώρησον αυτοίς παν αμάρτημα εκούσιόν τε και ακούσιον».

Κατά την προσευχή, ο όσιος έδινε μεγάλη σημασία στα γνήσια κεριά, τα όποια έκαιαν στο κελί του ενώπιον των εικόνων. Αυτό το εξήγησε τον Νοέμβριο του 1831 στον διάλογο του με τον Νικόλαο Μοτοβίλωφ. Διηγείται ο Μοτοβίλωφ: «Βλέποντας στον σάραετς πολλές κανδήλες και ιδίως μεγάλο αριθμό αγνών κεριών μεγάλων και μικρών σε διαφόρους στρογγυλούς δίσκους, στους οποίους από το μακροχρόνιο στάξιμο των κεριών είχαν σχηματισθεί ολόκληροι λοφίσκοι από κερι, σκέφθηκα μέσα μου: Γιατί άραγε ο πατερούλης ανάβει τόσο πολλές κανδήλες και κεριά και προξενεί ανυπόφορη ζέστη στο κελί του; Και εκείνος, ωσάν να έλεγε στους λογισμούς μου να σιωπήσουν, μου είπε: Εσείς θα θέλατε να μάθετε φιλόθεε, για ποια αιτία ανάβω τόσες κανδήλες και κεριά ενώπιον των εικόνων. Να λοιπόν γιατί: Καθώς γνωρίζετε έχω πολλά πρόσωπα που με αγαπούν και ευεργετούν τις ορφανούλες⁴⁶ μου του Μύλου. Αυτοί μου φέρουν λάδι και κεριά και με παρακαλούν να προσεύχομαι γι' αυτούς. Όταν διαβάζω την ακολουθία μου, τους μνημονεύω μία φορά στην αρχή. Επειδή όμως τα ονόματα είναι πολλά και εγώ δεν μπορώ να τα επαναλαμβάνω σε κάθε σημείο της ακολουθίας όπου πρέπει να μνημονευθούν, διότι ο χρόνος δεν θα μου αρκούσε, ανάβω όλα τα κεριά υπέρ αυτών ως θυσία στον Θεό, ένα κερι για τον καθένα. Για μερικούς ανάβω ένα μεγάλο κερι και για άλλους πάλι ανάβω μία κανδήλα. Και όπου χρειάζεται στην ακολουθία να τους μνημονεύσω, λέγω: Κύριε μνήσθητι πάντων των δούλων σου, υπέρ των ψυχών των οποίων εγώ ο ελεεινός άναψα ενώπιόν σου αυτά τα κεριά και τις κανδήλες. Ότι δε τούτο δεν είναι κάποια δική μου επινόησις ή κάποιος δικός μου ζήλος που δεν βασίζεται σε καμία θεϊκή εντολή, θα σου φέρω ως απόδειξη τους λόγους της θείας Γραφής. Εκεί λέγεται ότι ο Μωϋσής άκουσε την φωνή του Κυρίου να τον προστάζει ίνα καίηται λύχνος διαπαντός, εν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου ἔξωθεν τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης καύσει αὐτὸ Ἄαρών καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἅφ' ἑσπέρας ἕως πρωῒ ἐναντίον Κυρίου.⁴⁷ Να, φιλόθεε, γιατί η Αγία Εκκλησία του Θεού παρέλαβε ως συνήθεια να ανάβονται στους ιερούς ναούς και στα σπίτια των χριστιανών κανδήλες ενώπιον των αγίων εικόνων του Κυρίου, της Θεοτόκου, των Αγγέλων και των αγίων ανθρώπων, οι οποίοι ευαρέστησαν στον Κύριο».

Υπάρχει μία μαρτυρία ότι κάποτε προσευχόμενος ο όσιος υψώθηκε στον αέρα. Όπως διηγήθηκε η πριγκίπισσα Ε.Σ., συνέβησαν τα εξής: Ἦλθε σ' αυτήν από την Πετρούπολι ο άρρωστος ανιψιός της. Εκείνη τον πήγε στο Σάρωφ, στον όσιο Σεραφείμ. Ο νεαρός ήταν τόσο άρρωστος και αδύναμος που τον έφεραν στην αυλή της μονής επάνω στο κρεβάτι του. Την στιγμή εκείνη ο όσιος Σεραφείμ ήταν στην πόρτα του κελιού του σαν να περίμενε να προϋπάντηση τον εξαντλημένο επισκέπτη. Αμέσως διέταξε να τον φέρουν στο κελί του. Και αφού στράφηκε προς τον ασθενή του λέγει: «Συ, χαρά μου, προσεύχου· και εγώ θα προσεύχομαι για σένα· μόνο πρόσεχε· μένε όπως είσαι ξαπλωμένος και μη γυρίσεις στο άλλο σου πλευρό». Υπακούοντας ο ασθενής έμεινε ξαπλωμένος έτσι επί πολύ. Αλλ' η υπομονή του εξαντλήθηκε και η περιέργεια τον παρακίνησε να δει τι κάνει ο όσιος. Όταν γύρισε προς τα πίσω, τον είδε να προσεύχεται χωρίς να ακουμπά στη γη· από το απροσδόκητο και ασυνήθιστο αυτό θέαμα φώναζε πολύ δυνατά. Αφού τελείωσε την προσευχή ο όσιος Σεραφείμ τον πλησίασε και του είπε: «Σίγουρα τώρα εσύ θα λες σε όλους ότι ο Σεραφείμ είναι άγιος και προσεύχεται στον αέρα... Ο Κύριος θα σε ελεήσει... Πρόσεχε όμως. Περίφραξε τον εαυτόν σου με σιωπή και μη πεις τίποτε σε κανένα μέχρι την ημέρα της εκδημίας μου· διαφορετικά η ασθένειά σου θα επιστρέψει πάλι σε σένα». Ο ασθενής σηκώθηκε από το κρεβάτι και στηριζόμενος σε άλλους βγήκε από το κελί περπατώντας.

⁴⁶ Έτσι αποκαλούσε ο όσιος Σεραφείμ τις αδελφές της Σεραφείμειας μονής του Ντιβιέγεβο.

⁴⁷ Εξοδ. 27, 20-21.

Στον ξενώνα της μονής απ' όλες τις πλευρές τον ενοχλούσαν έντονα με ερωτήσεις, τι έκανε και τι είπε ο π. Σεραφείμ. Εκείνος όμως προς κατάπληξιν όλων δεν έβγαλε ούτε μία λέξη από το στόμα του. Έτσι, θεραπευμένος εντελώς αναχώρησε για την Πετρούπολη. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα πήγε πάλι στην θεία του, την πριγκίπισσα Ε.Σ. Εκεί έμαθε ότι ο μακάριος γέροντας Σεραφείμ αναπαύθηκε από τους κόπους του. Τότε ο νεαρός διηγήθηκε για την θαυμαστή προσευχή του οσίου.

Σχετικά με την «Θεολογική πηγή» η οποία έλαβε την επωνυμία «φρέαρ του Σεραφείμ» ο όσιος έλεγε: «Προσευχήθηκα να γίνει ιαματικό το νερό της πηγής». Από τότε το νερό της πηγής εκείνης έλαβε ιδιαίτερες θεραπευτικές ιδιότητες. Αυτό το νερό δεν αλλοιωνόταν έστω και αν έμενε για χρόνια σε ανοικτά δοχεία. Σε κάθε εποχή του έτους ασθενείς και υγιείς νίπτονταν απ' αυτό και ωφελούνταν. Πολλούς που υπέφεραν από φοβερές πληγές ο όσιος τους παρακινούσε να νιφθούν με το νερό αυτής της πηγής και όντως όλοι θεραπεύονταν. Μερικοί τυφλοί πλένοντας το πρόσωπό τους με αυτό ανέβλεψαν· άλλοι πάλι ήπιαν απ' αυτό και αμέσως θεραπεύθηκαν από σοβαρές ασθένειες.⁴⁸

Κατά την επιδημία της χολέρας το 1830 συνέρρεαν στο «φρέαρ του Σεραφείμ» πολλοί πιστοί ακόμη και από τις πιο απομακρυσμένες επαρχίες. Κατά την πίστη του ο καθένας εύρισκε ανακούφιση και θεραπεία από το ιαματικό νερό της πηγής αυτής. Έτσι π.χ. ο Τεπλώφ, ένας αξιωματικός του ιππικού από την επαρχία του Εκατερινοσλάβλιε, όπου η χολέρα είχε αρχίσει να θερίζει, θυμήθηκε ότι κάποτε ο όσιος Σεραφείμ του είχε πει τάχα παρεμπιπτόντως: «Αν σε βρει κάποια δυστυχία πέρασε από το κελί του πτωχού Σεραφείμ· αυτός θα προσευχηθεί για σένα». Η ανάμνηση αυτή τον παρακίνησε ν' απευθυνθεί από μακριά μαζί με την γυναίκα του στον πατέρα Σεραφείμ, για να τους λυτρώσει από την ολέθρια νόσο. Και να! Την επόμενη νύκτα ο όσιος εμφανίσθηκε στον ύπνο της συζύγου του Τεπλώφ και την διέταξε να πάει στην Θεολογική πηγή, να αντλήσει νερό, να πιεί απ' αυτό και να νίψει τον σύζυγό της, όλη την οικογένεια και όλους τους υπηρέτες. Με απόλυτη πίστη στην δύναμη της προσευχής του οσίου Σεραφείμ οι Τεπλώφ πήγαν στην πηγή, ήπιαν νερό, πλύθηκαν, γέμισαν ολόκληρο βαρέλι και το πήγαν στο κτήμα τους. Και πράγματι. Πολλοί ασθενείς στο σπίτι του Τεπλώφ, οι οποίοι ήσαν ήδη ετοιμοθάνατοι, θεραπεύθηκαν θαυματουργικά από το νερό αυτό. Έκτοτε κανένας πια δεν προσβλήθηκε από χολέρα στο σπίτι του Τεπλώφ.

Η επιρροή του χαριτωμένου ασκητή δεν περιορίσθηκε μόνο στην έρημο του Σάρωφ. Συνετέλεσε ο όσιος όλως ιδιαιτέρως στην ανάπτυξη του γυναικείου μοναχισμού στα μέρη εκείνα. Συγκινητικότερες ήσαν οι σχέσεις του με τη γυναικεία αδελφότητα του Ντιβιέγιεβο που ιδρύθηκε το 1780 περίπου από την μεγαλογαιοκτήμονα χήρα συνταγματάρχου Αγάθη Μελιγούνοβα. Αυτή είχε χηρεύσει νέα και σκόπευε ν' αφιερώσει την ζωή της στον Θεό. Έχοντας αυτό τον σκοπό περιήλθε πολλά προσκυνήματα. Και να, μία φορά που ξεκουραζόταν στο χωριό Ντιβιέγιεβο, κάπου είκοσι χιλιόμετρα μακριά από την μονή του Σάρωφ, και βρισκόταν σε μία κατάσταση μεταξύ ύπνου και εγρηγόρσεως, είδε την Μητέρα του Θεού η οποία της ανέθεσε να μείνει σ' αυτό το μέρος και να κτίσει ναό προς τιμήν της θαυματουργού εικόνας της του Καζάν. Αργότερα, κοντά στη Μελιγούνοβα που έγινε μοναχή με το όνομα Αλεξάνδρα, ήλθαν και άλλες ασκήτριες και έτσι μπήκαν οι βάσεις της μονής του Ντιβιέγιεβο με την όποια είναι αδιάσπαστα συνδεδεμένο το όνομα του οσίου Σεραφείμ του Σάρωφ. Η ίδια η κτιτόρισα του μοναστηρίου του Ντιβιέγιεβο εμπιστεύθηκε προ του θανάτου της στον π. Σεραφείμ την φροντίδα των αδελφών· τότε ο όσιος ήταν ακόμη ιεροδιάκονος. Επίσης και ο μακάριος π. Παχώμιος, ο ηγούμενος του Σάρωφ, όταν ήταν στο νεκρικό του κρεβάτι, εμπιστεύθηκε στον π. Σεραφείμ την επιμέλεια του κοινοβίου του Ντιβιέγιεβο. Ο όσιος το φρόντιζε με αληθινή πατρική αγάπη και ενδιαφέρον. Οι αδελφές του Ντιβιέγιεβο πήγαιναν στον όσιο να

⁴⁸ Το «Φρέαρ του οσίου Σεραφείμ» καταστράφηκε το 1927, όταν η Μονή του Σάρωφ μετατράπηκε σε στρατόπεδο αναγκαστικής εργασίας.

ευλογηθούν και να ενισχυθούν στις διάφορες δυσκολίες και αμφιβολίες. Εκείνος φιλόστοργα τις έδινε καλές και ωφέλιμες συμβουλές, και εισερχόταν με όλη του την ψυχή στην ζωή τους και στο όλο τους μοναστικό πρόγραμμα.

Με τις ευχές του οσίου και τις εισφορές πολλών που είχαν θεραπευθεί από αυτόν, η αδελφότητα του Ντιβιέγιεβο αυξήθηκε. Τότε ο όσιος χώρισε το κοινόβιο σε δύο μέρη με κοινή όμως διεύθυνση και καθοδήγηση. Ο δούλος του Θεού ενήργησε έτσι διότι θεωρούσε ότι είναι άβολο και ασύμφορο να μένουν οι παρθένες μαζί με τις χήρες. Με την υπόδειξη της Υπεραγίας Θεοτόκου επέλεξε ένα μέρος κοντά στην εκκλησία του Καζάν στο Ντιβιέγιεβο, σ' ένα κτήμα που του είχε δωρηθεί, και εκεί έκτισε για τις αδελφές του Ντιβιέγιεβο ένα μύλο. Επίσης κτίσθηκαν σε ιδιαίτερο προαύλιο νέα κελιά και αργότερα ναός, ώστε εμφανίσθηκε ένα νέο μοναστήρι. Μ' αυτό τον τρόπο ο όσιος σχημάτισε μία αδελφότητα, που ονομάσθηκε «Σεραφείμια», ξεχωριστή από αυτήν που είχε συστήσει η Αγάθη Μελιγούνοβα. «Αυτό, έλεγε, έγινε κατά το θέλημα του Θεού και της Υπεραγίας Θεοτόκου».

Επιμελούμενος ο όσιος τις μοναχές του Ντιβιέγιεβο και ιδίως «τις αδελφές του Μύλου», όπως συνήθιζε ν' αποκαλεί τη νέα χωριστή αδελφότητα, τις παρηγορούσε ακούραστα και τις ενίσχυε σ' όλες τις δυσκολίες και τις θλίψεις της πολύμοχθης μοναστικής ζωής. Χάρης στην χαρισματική επιρροή του οσίου, το κοινόβιο του Ντιβιέγιεβο άρχισε να προσελκύει όλο και περισσότερες αδελφές, οι οποίες αναζητούσαν την θεάρεστη μοναχική ζωή κάτω από την πατρική καθοδήγησή του. Μερικές αφιέρωναν την ζωή τους στο Θεό από ευγνωμοσύνη για την θεραπεία που έλαβαν με τις ευχές του οσίου. Μερικές, κατά το προορατικό του χάρισμα, τις προόριζε ο όσιος γι' αυτή την ζωή από την παιδική τους ηλικία και αναλόγως τις κατεύθυνε από ενωρίς. Και όταν οι αδελφές, φοβούμενες για το μέλλον, άρχισαν να θλίβονται, διότι το μοναστήρι από υλικής πλευράς δεν ήταν εξασφαλισμένο, τις παρηγορούσε λέγοντας ότι το μέρος αυτό το διάλεξε γι' αυτές η ίδια η βασίλισσα των Ουρανών και ότι Αυτή θα τις βοηθήσει σε όλα, ώστε να έχουν και τα υλικά και τα πνευματικά αγαθά, όπως και στο Σάρωφ. Πρόσθεσε μάλιστα, ότι και εκείνος, «ο ελεεινός Σεραφείμ», θα κλίνει πάντοτε γόνυ δεόμενος υπέρ αυτών. Οι αδελφές του έκαναν τέλεια υπακοή. Τίποτε δεν έκαναν χωρίς την ευλογία του. Όταν κάποια αδελφή έφευγε από το μοναστήρι για κάποιο χρονικό διάστημα, πήγαινε στον όσιο για ευλογία και πριν να αναχωρήσει και μετά την επιστροφή της.

Η αδελφή της μονής του Ντιβιέγιεβο Ματρόνα Πλεπτσέγιεβα διηγήθηκε το εξής θαυμαστό περιστατικό: «Όταν ήλθα στο μοναστήρι είχα με την ευλογία του π. Σεραφείμ το διακόνημα να μαγειρεύω για τις αδελφές. Ξαφνικά λόγω αδυναμίας και δαιμονικού πειρασμού, περιέπεσα σε τέτοια ψυχική αγωνία και σκυθρωπότητα, ώστε αποφάσισα κρυφά και χωρίς ευλογία να εγκαταλείψω την μονή· τόσο δύσκολο και ανυπόφορο μου ήταν αυτό το διακόνημα. Ο π. Σεραφείμ χωρίς αμφιβολία προσείδε αυτόν μου τον πειρασμό, αφού ξαφνικά με προσκάλεσε να τον επισκεφθώ. Πήγα σ' εκείνον την τρίτη ημέρα της εορτής των αγίων Αποστόλων Πέτρου και Παύλου. Σε όλη την διαδρομή έκλαια. Όταν έφθασα στο κελί του και πριν να εισέλθω είπα την συνηθισμένη ευχή. Αυτός απάντησε το «αμήν» και βγήκε να με προϋπαντήσει σαν φιλόστοργος πατέρας. Με έπιασε από τα δυο μου χέρια, με οδήγησε στο κελί και είπε: «χαρά μου, σε περίμενα όλη την ημέρα». Με δάκρυα του αποκρίθηκα: «Πατερούλη συ γνωρίζεις ποιο είναι το διακόνημά μου· μου ήταν αδύνατον να φθάσω ενωρίτερα. Μόλις ετοίμασα το γεύμα στις αδελφές ξεκίνησα για εδώ και σε όλη την διαδρομή έκλαια». Τότε ο π. Σεραφείμ μου σκούπισε τα δάκρυα με το μαντήλι του λέγοντας: «Μητερούλα, τα δάκρυά σου δεν στάζουν μάτια στο έδαφος». Κατόπιν με οδήγησε στην εικόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου της Ελεούσης και μου είπε: «Βάλε μετάνοια μητερούλα και ασπάσου την Βασίλισσα των ουρανών· Αυτή θα σε παρηγορήσει». Έβαλα μετάνοια, ασπάσθηκα την εικόνα και αισθάνθηκα τέτοια χαρά στην ψυχή, ώστε αναγεννήθηκα εξ ολοκλήρου. Μετά απ' αυτό ο π. Σεραφείμ μου είπε: «Μητερούλα, τώρα πήγαινε στον ξενώνα και αύριο έλα στη μακρινή έρημο». «Φοβάμαι, πατερούλη, να έλθω μόνη στην μακρινή έρημο» του είπα. Αλλά εκείνος

αποκρίθηκε: «Συ, μητερούλα, στην διαδρομή προς την έρημο λέγε μεγαλόφωνα και αδιάλειπτα το Κύριε Ελέησον!» Αμέσως άρχισε και ο ίδιος να σιγοψάλλει μερικές φορές το Κύριε Ελέησον! Εγώ έκανα όπως μου είπε. Την επομένη έλεγα δυνατά σε όλη την διαδρομή το Κύριε Ελέησον. Και όχι μόνο δεν αισθάνθηκα κανένα φόβο, αλλά αντίθετα υπέρτατη χαρά. Πλησιάζοντας στην μακρινή μικρή έρημο, είδα ξαφνικά τον π. Σεραφείμ να κάθεται επάνω σ' ένα κούτσουρο κοντά στο κελί του και δίπλα του να στέκεται μία μεγάλη αρκούδα. Εγώ έμεινα σαν στήλη άλατος από τον φόβο μου και φώναζα με όση δύναμη είχα: «Πατερούλη, θα πεθάνω!» Και έπεσα από τον τρόμο. Αυτός όταν άκουσε την φωνή μου κτύπησε την αρκούδα ελαφρά και της ένευσε με το χέρι του. Η αρκούδα ωσάν να ήταν λογικό πλάσμα έφυγε αμέσως στο πυκνό δάσος, προς την πλευρά που της έδειξε με το χέρι του. Βλέποντας εγώ όλα αυτά έτρεμα από τη φρίκη. Ακόμη και όταν με πλησίασε ο π. Σεραφείμ και μου είπε να μη φοβούμαι, εγώ συνέχιζα να φωνάζω: «Αλοίμονό μου! Θα πεθάνω!» «Όχι, μητερούλα, μου είπε ο γέροντας, δεν θα πεθάνεις· ο θάνατος είναι μακριά σου· αυτό εδώ είναι χαρά». Και τότε με οδήγησε σ' αυτό το ίδιο κούτσουρο όπου καθόταν προ ολίγου. Προσευχήθηκε, με έβαλε να καθίσω εκεί και κάθισε και ο ίδιος. Μόλις όμως καθίσαμε, εμφανίσθηκε έξαφνα από το πυκνό δάσος η ίδια αρκούδα και αφού πλησίασε τον π. Σεραφείμ ξάπλωσε στα πόδια του. Εγώ, επειδή ήμουν τόσο κοντά στο φοβερό θηρίο, στην αρχή φοβήθηκα υπερβολικά. Κατόπιν όμως, βλέποντας τον π. Σεραφείμ να συμπεριφέρεται χωρίς κανένα φόβο και επιπλέον να δίνει με το χέρι του στην αρκούδα ψωμί, ειρήνευσα και συνήλθα. Το πρόσωπο του αγιασμένου μου πατερούλη μου φάνηκε εξαιρετικά θαυμαστό, φωτεινό και χαρούμενο, ως πρόσωπο αγγέλου. Όταν ειρήνευσα ολότελα, ο γέροντας μου πρόσφερε το υπόλοιπο ψωμί, και με προέτρεψε να το δώσω η ίδια στην αρκούδα. Εγώ όμως του απάντησα: «Φοβάμαι πατερούλη, θα μου κόψει και το χέρι με τα δόντια της». Αυτός με κοίταξε και μειδιώντας μου είπε: «Όχι, μητερούλα, πίστεψε ότι δεν θα σου κόψει το χέρι». Πήρα τότε το ψωμί και ετάισα την αρκούδα με τέτοια ευχαρίστηση ώστε ήθελα να της δώσω και άλλο· το θηρίο ήταν ήμερο και πράο ακόμη και σε μένα, την αμαρτωλή, με την ευχή του π. Σεραφείμ. Βλέποντάς με αυτός ήρεμη μου είπε: «Θυμάσαι μητερούλα ότι στον Ιορδάνη υπηρετούσε τον όσιο Γεράσιμο ένα λιοντάρι; Τον πτωχό Σεραφείμ τον υπηρετεί μία αρκούδα. Βλέπεις; Και τα θηρία μας υπακούουν, και συ ολιγοψύχησες μητερούλα. Γιατί όμως να ολιγοπιστούμε;» Τότε του είπα με αφέλεια: «Πατερούλη, αν έβλεπαν οι αδελφές αυτή την αρκούδα θα πέθαιναν από φόβο». Αυτός μου αποκρίθηκε: «Όχι, μητερούλα, οι αδελφές δεν θα την δουν». «Μα αν κάποιος την σκοτώσει, πολύ θα λυπηθώ», του είπα. Και αυτός απάντησε: «Δεν θα την σκοτώσουν, αλλά εκτός από σένα δεν θα την δει κανένας». Εγώ σκεπτόμουν ακόμη πώς θα διηγηθώ στις αδελφές αυτό το φοβερό θαύμα. Ο π. Σεραφείμ απαντώντας στις σκέψεις μου είπε: «Μητερούλα, μέχρι να περάσουν ένδεκα χρόνια από την τελευταία μου, δεν θα μιλήσεις σε κανένα γι' αυτό· τότε θα σου αποκαλύψει ο Θεός σε ποιόν θα το διηγηθείς».

Μετά από πολλά χρόνια, η αδελφή Ματρόνα ήλθε για κάποια δουλειά στο κελί, όπου με την ευλογία του π. Σεραφείμ αγιογραφούσε ο Ευθύμιος Βασίλιεφ, γνωστός για την ευλάβεια και αγάπη του προς τον μακάριο γέροντα. Βλέποντας ότι ζωγραφίζει τον π. Σεραφείμ του είπε ξαφνικά: «Θα ήταν ωραίο να ζωγραφίσεις τον πατέρα Σεραφείμ με μία αρκούδα». Ο Ευθύμιος Βασίλιεφ την ερώτησε πώς της ήλθε αυτή η ιδέα. Και έτσι ήταν αυτός ο πρώτος, στον οποίο η μοναχή αφηγήθηκε το εξάισιο περιστατικό. Τότε ακριβώς είχε συμπληρωθεί η ενδεκαετία από την κοίμηση του οσίου.

Για τις αδελφές της μονής του Ντιβιέγιεβο ο όσιος άφησε ιδιαίτερο τυπικό και έδωσε τις απαραίτητες οδηγίες, πώς να διαφυλάγουν το σκευοφυλάκιο και την μοναστηριακή περιουσία. Οι αδελφές της «μονής του Μύλου» δεν είχαν στην αρχή ιδιαίτερο ναό, πράγμα που δημιουργούσε πολλές δυσκολίες. Άλλα, όταν ο όσιος του Θεού θεράπευσε θαυματουργικά τον προαναφερθέντα Μαντόρφωφ, εκείνος από ευγνωμοσύνη πούλησε το κτήμα του και πρόσφερε τα χρήματα για την ανέγερση μεγάλου λίθινου ναού για τις «αδελφές του Μύλου». Ο ναός κτίσθηκε δισυπόστατος, επ' ονόματι της Γεννήσεως του Χριστού και των Γενεθλίων της Υπεραγίας Θεοτόκου. Τα εγκαίνια έγιναν το 1829.

Ο όσιος Σεραφεΐμ άφησε κανόνα στις αδελφές του Ντιβιέγιεβο, εκτός από τις εργασίες στο νερόμυλο να ασχολούνται με εργασίες που αρμόζουν σε απλούς ανθρώπους. Ζωγραφική, κέντημα με μετάξι και χρυσό και άλλες παρόμοιες εργασίες που απαιτούν συγκέντρωση του νου και ανήκουν στην καλλιτεχνία δεν τις επέτρεπε. Πιστός πάντοτε στην αρχή του, στήριζε την εντολή του αυτή στους κανόνες του Μεγάλου Βασιλείου και του Αγίου Γρηγορίου του Θεολόγου οι οποίοι συνιστούν στους μοναχούς να ασχολούνται μόνο με τα έργα εκείνα που ικανοποιούν τις ανάγκες της μονής. Σχετικά με το εργόχειρο, ο όσιος συμβούλευε ότι πρέπει να τηρούμε αυστηρά τον εξής κανόνα: «Στα χέρια η εργασία, στα χείλη η προσευχή».

Όλες αυτές τις υποθήκες του οσίου η αδελφότητα του Ντιβιέγιεβο τις τηρούσε αυστηρά. Κάθε παρέκκλιση συνήθως συνεπαγόταν δυσάρεστες καταστάσεις στην μονή. Ο όσιος Σεραφεΐμ όμως προστάτευε το κοινόβιο από τις δυσκολίες και τις συμφορές. Έτσι π.χ. στον ανεγερθέντα ναό της Γεννήσεως του Χριστού, όπου γινόταν διαρκής ανάγνωση του Ψαλτηρίου, άφησε εντολή να καίει πάντοτε κεριά ενώπιον της εικόνας του Σωτήρος και ακοίμητη κανδήλα ενώπιον της εικόνας της Θεοτόκου. Πρόσθεσε ότι αν η εντολή του αυτή τηρηθεί ακριβώς, η αδελφότητα του Ντιβιέγιεβο δεν θα υποστεί θλίψεις και συμφορές· ούτε θα υπάρξει έλλειψη λαδιού. Κάποτε όμως, όταν όλοι είχαν βγει από τον ναό, η εκκλησάρισσα είδε ότι η κανδήλα είχε σβήσει και το λάδι είχε μέχρι τέλους καεί. Αυτό ήταν το τελευταίο λάδι. Τότε θυμήθηκε τους λόγους του οσίου Σεραφεΐμ και σκέφθηκε ότι αυτοί δεν εκπληρώθηκαν και άρα δεν πρέπει να πιστεύσουμε ούτε στις άλλες του προρρήσεις. Άρχισε να κλονίζεται η πίστη της στο προορατικό του χάρισμα. Ξαφνικά άκουσε ένα κρότο. Σήκωσε το κεφάλι και είδε ότι η κανδήλα είχε ανάψει, ήταν γεμάτη λάδι και μέσα σ' αυτήν υπήρχαν δύο χαρτονομίσματα. Τρομαγμένη έτρεξε στην γερόντισσα Ελένη Μαντάροβα, στην οποία και υποτασσόταν, και της διηγήθηκε τι είχε συμβεί. Καθ' οδόν την συνάντησε κάποιος χωρικός και της έδωσε τριακόσια ρούβλια σε χαρτονομίσματα για λάδι της ακοίμητης κανδήλας υπέρ αναπαύσεως των ψυχών των γονέων του.

Ο όσιος Σεραφεΐμ δεν περιορίσθηκε μόνο στις υποθήκες που έδωσε στις μοναχές του Ντιβιέγιεβο, αλλά προχώρησε πολύ περισσότερο. Ενώ ακόμη ζούσε, ετοίμασε τον τόπο όπου θα οικοδομούσαν το καθολικό της μονής, επειδή οι αδελφές χρησιμοποιούσαν το ναό της ενορίας για τις ακολουθίες. «Εμείς, μητερούλα, έλεγε ο όσιος σε μία μοναχή του Ντιβιέγιεβο παρηγορώντας την, θα έχομε και το καθολικό μας. Σε δική μας γη θα βόσκουν δικά μας κοπάδια από πρόβατα και βόδια. Θα τα έχομε όλα δικά μας. Οι αδελφές θα οργώνουν και θα σπέρνουν. Γιατί λοιπόν, μητερούλα, να θλιβόμαστε;» Έτσι συστήθηκε ιδιαίτερη αδελφότητα του Ντιβιέγιεβο, η λεγόμενη Σεραφεΐμεια, χωριστή από την προγενέστερη, την οποία είχε ιδρύσει η Αγάθη Μελιγούνοβα. Αλλά ο όσιος δεν χώρισε πνευματικά την αδελφότητα του Μύλου από αυτήν του Ντιβιέγιεβο, και ως κτιτόρισσα και των δύο μονών θεωρούσε την Αγάθη, της οποίας την μνήμη ευλαβείτο πολύ. Προστάτιδα της νεοσύστατης κοινότητας ο όσιος θεωρούσε την Υπεραγία Μητέρα του Θεού. «Λοιπόν, μητερούλα, έλεγε σε μία μοναχή, να γνωρίζετε ότι αυτό το μέρος το επέλεξε η ίδια η Βασίλισσα των Ουρανών προς δόξαν του ονόματός Της. Αυτή θα σας είναι τείχος και προστασία».

Με το ίδιο επίσης ενδιαφέρον και την ίδια αγάπη ο όσιος φρόντιζε το κοινόβιο του Αρντατόβσκι και την αδελφότητα της Ζελεγκόρσκα, εκπληρώνοντας εντολή της Υπεραγίας Θεοτόκου, η οποία σε εξαίσιο όραμα του εμπιστεύθηκε την καθοδήγηση αυτών των γυναικείων κοινοβίων.

Προς το τέλος της επίγειας ζωής του ο όσιος αξιώθηκε από τον Θεό εκτάκτων και θαυμασίων δώρων της χάριτος. Η μορφή του απέπνεε πραότητα και ταπεινοφροσύνη. Οι λόγοι του, οι διδαχές του, οι συμβουλές του και οι συνομιλίες του εξασκούσαν με την θαυμάσια απλότητά τους ακαταμάχητη επιρροή. Μορφωμένοι και αγράμματοι, πλούσιοι και πτωχοί, λαϊκοί και μοναχοί, όλοι ωφελούνταν πνευματικά και παρηγορούνταν από τη συνομιλία μαζί του. Ακόμη και άπιστοι και ολιγόπιστοι επέστρεφαν στην οδό της μετανοίας. Το προορατικό και θαυματουργικό χάρισμα του οσίου φανερωνόταν ολοένα και περισσότερο. Διάβαζε στις ψυχές των επισκεπτών του τα

προβλήματά τους προτού να τα φανερώσουν οι ίδιοι, και τους έδινε τις ανάλογες απαντήσεις. Ενώπιόν του ήταν φανερή η ανθρωπινή ψυχή, όπως το πρόσωπο απέναντι στον καθρέπτη.

Ο όσιος ασκητής επιτελούσε συνεχώς θεραπείες. Όταν μερικοί αναφέρονταν σ' αυτό, εκείνος απαντούσε με ταπείνωση, ότι δεν θεραπεύει αυτός, αλλά η μεσιτεία της Υπεραγίας Θεοτόκου και των αγίων αποστόλων του Χριστού. Όλοι όσοι έπιναν νερό και νίπτονταν στο «φρέαρ του Σεραφείμ» θεραπεύονταν. Σ' ένα μοναχό που είχαν παραλύσει και τα δυο του χέρια, ο όσιος έδωσε να πιει αγιασμό· αυτός ήπιε και θεραπεύθηκε. Η σύζυγος κάποιου Βοροτίλωφ ήταν ετοιμοθάνατη. Ο σύζυγός της τρέφοντας μεγάλη πίστη στον όσιο ζήτησε από αυτόν με δάκρυα να βοηθήσει την άρρωστη σύζυγό του. Αυτός όμως του δήλωσε ότι η γυναίκα του πρέπει να πεθάνει. Ο Βοροτίλωφ τότε έπεσε στα πόδια του καθικετούντάς τον να προσευχηθεί για να επιστραφεί στην σύζυγό του η ζωή και η υγεία. Ο όσιος βυθίστηκε για δέκα λεπτά περίπου σε νοερά προσευχή. Κατόπιν άνοιξε τα μάτια του, τον σήκωσε όρθιο και του ανακοίνωσε με χαρά: «Λοιπόν, χαρά μου, ο Κύριος χαρίζει την ζωή στην σύζυγό σου. Πήγαινε με ειρήνη στο σπίτι σου». Ο Βοροτίλωφ έτρεξε με χαρά στο σπίτι και εκεί έμαθε ότι η σύζυγός του καλυτέρευσε ακριβώς εκείνες τις στιγμές που προσευχόταν ο όσιος. Σύντομα η γυναίκα έγινε τελείως καλά.

Σε μερικούς προέλεγε τον θάνατό τους, ώστε να μη περάσουν στην αιωνιότητα χωρίς την χριστιανική προετοιμασία. Σε άλλους πάλι προέλεγε τον θάνατό τους για να τους προτρέψει σε μετάνοια, διότι χωρίς μετάνοια και αλλαγή ζωής, τους ανέμενε η τιμωρία του Θεού στον άλλο κόσμο.

Προς το τέλος της πολύμοχθης ζωής του ο ένδοξος αυτός αγωνιστής του Χριστού όχι μόνο δεν ελάττωσε τους μόχθους του αλλά στους προτέρους αγώνες του πρόσθεσε νέους κόπους και νέες ασκήσεις. Τα τελευταία χρόνια της ζωής του κοιμόταν καθιστός στο δάπεδο, με την πλάτη του στηριγμένη στον τοίχο και με απλωμένα τα πόδια. Καμιά φορά έγερνε το κεφάλι του στην πέτρα ή στο κομμένο κούτσουρο ή ξάπλωνε πάνω σε σάκο, τούβλα ή ξύλα, τα οποία υπήρχαν στο κελί του. Και όταν πλησίαζε ακόμη περισσότερο ο καιρός της εξόδου του από τον κόσμο αυτό, γονάτιζε και κοιμόταν με το πρόσωπο κατά γης, έχοντας ακουμπισμένους τους αγκώνες στο έδαφος και κρατώντας το κεφάλι με τα χέρια του. Τροφή έπαιρνε μία φορά την ημέρα, το βράδυ μόνο. Η ενδυμασία του ήταν πάμπτωχη. Στην ερώτηση ενός πλουσίου ανθρώπου, γιατί φορεί τέτοια κουρέλια, ο μακάριος γέροντας απάντησε: «Ο άγιος Ιωάσαφ ο Βασιλόπαις θεωρούσε τον μανδύα που του είχε δώσει ο ερημίτης Βαρλαάμ ως ένδυμα επισημότερο και πολυτιμότερο από την βασιλική πορφύρα».

Ο όσιος Σεραφείμ, αν και ήταν πια εντελώς νεκρός για τον κόσμο, εν τούτοις δεν έπαυσε να προσεύχεται στον Θεό με απεριόριστη αγάπη για εκείνους που ζουν στον κόσμο. Ο ουρανός του ήταν εντελώς οικείος. Όταν οι επισκέπτες από το Κουρσκ τον ερωτούσαν αν έχει να παραγγείλει κάτι στους συγγενείς του, αυτός στρεφόμενος προς τις εικόνες του Σωτήρος και της Θεοτόκου, έλεγε με μειδίαμα: «Να οι συγγενείς μου· για τους κατά σάρκα όμως συγγενείς μου εγώ πια είμαι ζωντανός νεκρός».

Ένα έτος και εννέα μήνες προ της κοιμήσεώς του αξιώθηκε ο όσιος να τον επισκεφθεί η Υπεραγία Θεοτόκος. Αυτό έγινε ενωρίς το πρωί της εορτής του Ευαγγελισμού στις 25 Μαρτίου του 1831. «Δύο ημέρες ενωρίτερα, διηγήθηκε η μοναχή του Ντιβιέγιεβο Ευπραξία, ο πατερούλης πρόσταξε να πάω κοντά του. Όταν έφθασα μου ανακοίνωσε: «Θα δούμε την Μητέρα του Θεού». Εγώ έπεσα στο δάπεδο· εκείνος με κάλυψε με τον μανδύα του και διάβασε ορισμένες ευχές. Κατόπιν με σήκωσε και μου είπε: «Λοιπόν, τώρα κρατήσου από μένα και μη φοβάσαι τίποτε». Την στιγμή αυτή ακούσθηκε θόρυβος παρόμοιος με του δάσους, όταν φυσά δυνατός αέρας. Όταν ησύχασε ο θόρυβος, ακούσθηκε ψαλμωδία. Η πόρτα του κελιού άνοιξε μόνη της, το κελί φωτίσθηκε ολόκληρο από ένα φως λαμπρότερο του φωτός της ημέρας και το κελί γέμισε ευωδία που έμοιαζε με αυτή

της σμύρνας. Ο πατερούλης ήταν γονατιστός με τα χέρια υψωμένα στον ουρανό. Εγώ φοβήθηκα, αλλά εκείνος σηκώθηκε και είπε: «Μη φοβάσαι παιδί μου, εδώ δεν υπάρχει κίνδυνος· ο Θεός μας στέλνει το έλεός Του. Να, η Υπερένδοξη και Άχραντη Δέσποινά μας, η Υπεραγία Θεοτόκος έρχεται προς εμάς!» Μπροστά βάδιζαν δύο άγγελοι κρατώντας, ο ένας στο δεξί και ο άλλος στο αριστερό χέρι, από ένα κλαδάκι με άνθη που μόλις είχαν ανθίσει. Τα μαλλιά τους ήσαν χρυσόξανθα και έπεφταν στους ώμους τους. Τους ακολουθούσαν ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος και ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος. Τα ενδύματά τους ήσαν λευκά και έλαμπαν. Μετά απ' αυτούς ερχόταν η Θεοτόκος και ακολουθούσαν δώδεκα παρθένες. Η Βασίλισσα των ουρανών φορούσε ένα μανδύα, όπως φαίνεται στην εικόνα της την λεγομένη «Παναγία η θλιβομένη». Ο μανδύας ήταν υπέρλαμπρος, άλλα τι χρώμα είχε δεν θα μπορούσα να πω. Πάντως ήταν ανεκλάλητα όμορφος, κουμπωμένος κάτω από το λαιμό με μεγάλη στρογγυλή πόρπη, με σιρίτι στολισμένο με υπέροχα σταυρουδάκια· πώς ήσαν δεν ξέρω· θυμούμαι μόνο ότι έλαμπαν με ένα ασυνήθιστο φως. Το μάτιο κάτω από το μανδύα είχε πράσινο χρώμα και επάνω από την μέση ήταν περιζωσμένο με ζώνη. Επάνω από τον μανδύα φορούσε κάτι που έμοιαζε με πετραχήλι και στα χέρια είχε επιμάνικα· όλα ήσαν στολισμένα με σταυρουδάκια. Στο ανάστημα φαινόταν υψηλότερη από όλες τις παρθένες. Στο κεφάλι Της φορούσε στέμμα διακοσμημένο με υπέροχα, θαυμαστά σταυρουδάκια· έλαμπε δε με τέτοιο φως που ήταν αδύνατον να το κοιτάξεις, όπως επίσης ήταν αδύνατον να κοιτάξεις στην πόρπη, στο σιρίτι και στο ίδιο το πρόσωπο της Βασίλισσας των Ουρανών. Τα μαλλιά Της ήσαν λυτά στους ώμους, μακρύτερα και ωραιότερα από των αγγέλων. Οι παρθένες την ακολουθούσαν ανά δύο με στεφάνους και ενδύματα διαφόρων χρωματισμών. Είχαν διαφορετικό μεταξύ τους ανάστημα, έκφραση και χρώμα μαλλιών, τα οποία έπεφταν επίσης στους ώμους τους. Όλες ήσαν ωραιότατες. Μας περικύκλωσαν. Η Βασίλισσα των Ουρανών ήταν στο κέντρο. Το κελί έγινε ευρύχωρο και η οροφή γέμισε ολόκληρη φλόγες ωσάν από αναμμένα κεριά. Το φως ήταν λαμπρότερο του ηλιακού· ήταν ιδιαιτέρας φύσεως και δεν έμοιαζε με το φως της ημέρας. Εγώ φοβήθηκα και έπεσα κατά γης. Η ουράνια βασίλισσα με πλησίασε και αφού με άγγιξε με το δεξί Της χέρι ευδόκησε να μου πει: «Σήκω παρθένε και μη μας φοβάσαι. Παρθένες σαν και σένα ήλθαν εδώ μαζί μου». Εγώ ούτε κατάλαβα πώς σηκώθηκα. Εκείνη ευαρεστήθηκε να επαναλάβει: «Μη φοβάσαι, εμείς ήλθαμε να σας επισκεφθούμε». Ο π. Σεραφείμ δεν ήταν πια γονατιστός αλλά όρθιος εμπρός στην Υπεραγία Θεοτόκο. Εκείνη μιλούσε μαζί του στοργικότητα, όπως ομιλεί κανείς με πολύ οικείο πρόσωπο. Εγώ έπλεα σε πελάγη χαράς και ερώτησα τον πατέρα Σεραφείμ πού είμαστε. Νόμιζα ότι πλέον δεν ζούσα. Έπειτα, όταν τον ερώτησα, ποιους βλέπομε τώρα, η Υπεραγία Θεοτόκος με πρόσταξε να πλησιάσω τις παρθένες και να τις ερωτήσω μόνη. Εκείνες έστεκαν και από τις δύο πλευρές με τη σειρά που είχαν έλθει: Πρώτες ήσαν οι μεγαλομάρτυρες Βαρβάρα και Αικατερίνη, δεύτερες η αγία πρωτομάρτυς Θέκλα και η μεγαλομάρτυς Μαρίνα, τρίτες η μεγαλομάρτυς βασίλισσα Ειρήνη και η οσία Ευπραξία, τέταρτες οι μεγαλομάρτυρες Πελαγία και Δωροθέα, πέμπτες η οσία Μακρίνη και η μάρτυς Ιουστίνη, έκτες η μεγαλομάρτυς Ιουλιανή και η μάρτυς Ανυσία. Η κάθε μία μου είπε το όνομά της, τους άθλους του μαρτυρίου ή τους αγώνες της διά Χριστόν ζωής της, ακριβώς όπως έχουν αυτά περιγραφεί στους βίους των αγίων. Όλες μου έλεγαν: «Δεν μας χάρισε τυχαία ο Θεός αυτή την δόξα, άλλα χάριν του μαρτυρίου και της ταπεινώσεως. Και συ θα μαρτυρήσεις». Η Υπεραγία Θεοτόκος είπε πολλά στον πατέρα Σεραφείμ, τα οποία δεν μπόρεσα ν' ακούσω. Ότι άκουσα ήταν το έξης: «Μη εγκαταλείψεις τις παρθένες μου» (του Ντιβιέγιεβο). Αυτός απάντησε: «Ω, Βασίλισσά μου! εγώ τις συγκεντρώνω, αλλά δεν μπορώ μόνος να τις καθοδηγήσω». Και η Θεοτόκος αποκρίθηκε: «Εγώ αγαπημένε μου, θα σε βοηθώ σε όλα. Όρισέ τους διακόνημα και αν το εκπληρώσουν, τότε θα είναι μαζί σου και πλησίον μου· διαφορετικά δεν θα συναριθμηθούν με τις παρθένες αυτές που βρίσκονται κοντά μου· ούτε τέτοια θέση ούτε τέτοιους στεφάνους θα έχουν. Θα νικηθεί από μένα όποιος τις αδικήσει. Όποιος όμως τις υπηρετήσει χάριν του Κυρίου, θα τον μνημονεύσω ενώπιον του Θεού». Κατόπιν στράφηκε σε μένα και μου είπε: «Κοίταξε, λοιπόν, αυτές τις παρθένες και τους στεφάνους τους. Αυτές εγκατέλειψαν τις επίγειες απολαύσεις και τον πλούτο, επειδή πόθησαν την αιώνια και ουράνια βασιλεία. Αγάπησαν εκουσίως την πτώχεια· αγάπησαν τον Μοναδικό Κύριο· γι' αυτό, καθώς βλέπεις, αξιώθηκαν τόσης δόξης και τιμής. Όπως συνέβαινε παλαιότερα, έτσι συμβαίνει και τώρα. Μόνο που οι τότε μάρτυρες μαρτυρούσαν δημοσία, ενώ οι

σημερινές μυστικά, με το μαρτύριο της συνειδήσεως. Και οι μεν και οι δε όμως θα έχουν την ίδια αμοιβή». Το δράμα ολοκληρώθηκε με τους εξής λόγους της Υπεραγίας Θεοτόκου προς τον πατέρα Σεραφεΐμ: «Σύντομα θα είσαι μαζί μας, αγαπημένε μου». Και τον ευλόγησε. Τον αποχαιρέτισαν και όλοι οι παρόντες άγιοι. Ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος και ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος τον ευλόγησαν, ενώ οι παρθένες του ασπάσθηκαν το χέρι και εκείνος το δικό τους. Σε μένα είπαν ότι το δράμα μου δόθηκε με τις ευχές του π. Σεραφεΐμ, του Μάρκου, του Ναζαρίου και του Παχωμίου. Κατόπιν όλα έγιναν άφαντα. Το δράμα κράτησε περισσότερο από μία ώρα. Ο πατερούλης απευθύνθηκε στη συνέχεια σε μένα και μου είπε: «Να, μητερούλα, τι χάρη έδωσε σε μας τους άθλιους ο Κύριος. Εγώ είχα από τον Θεό δώδεκα οράματα όμοια μ' αυτό εδώ. Ο Κύριος σε αξίωσε και σένα. Είδες τι μεγάλη χαρά ζήσαμε! Έχομε λόγους να πιστεύομε και πρέπει να ελπίζομε στον Κύριο. Να νικάς τον εχθρό σου τον διάβολο και να είσαι καθ' όλα σοφή στον πόλεμο εναντίον του. Ο Κύριος θα σε βοηθήσει σε όλα. Να επικαλείσαι τη βοήθεια του Κυρίου, της Παναγίας Μητέρας Του και των αγίων Του· να μνημονεύεις και εμένα τον ελεεινό. Στην προσευχή σου να λες: Κύριε, πώς θα πεθάνω; Πώς θα παρουσιασθώ προ του φοβερού βήματός Σου; Τι απολογία θα δώσω για τις πράξεις μου; Βασίλισσα των ουρανών, βοήθει μοι!».

Και ενώ ο όσιος Σεραφεΐμ ανέβαινε όλο και υψηλότερα την κλίμακα των αρετών και των μοναχικών άθλων, πλησίαζε η ώρα της εξόδου του από τον κόσμο αυτό. Ένα έτος προ του θανάτου του αισθάνθηκε άκρα εξάντληση· τότε ακριβώς συμπλήρωνε τα εβδομήντα δύο του χρόνια. Τα πόδια του τον πονούσαν φοβερά. Ο πόνος αυτός ήταν συνέπεια των ακαταπαύστων αγρυπνιών του, της συνεχούς επί χίλιες ημέρες και νύκτες στάσεώς του επάνω στον βράχο και του άγριου ξυλοδαρμού από τους ληστές. Από τις πληγές των ποδιών έτρεχε ασταμάτητα υγρό. Το πρόσωπό του όμως παρέμενε φωτεινό και χαρούμενο, διότι το πνεύμα του αισθανόταν την ευφροσύνη και δόξα την οποία ήτoίμασεν ό Θεός τοίς άγαπῶσιν αυτόν.⁴⁹

Θεραπεύοντας, όπως παλαιότερα, πολλούς πιστούς και βοηθώντας πολλούς με το θαυμαστό χάρισμα της διορατικότητας, ο όσιος άρχισε κάπως συχνότερα να προλέγει το επικείμενο τέλος του. Δίνοντας σε μερικούς τις τελευταίες νουθεσίες έλεγε επίμονα: «Δεν θα ξαναϊδωθούμε πλέον». Σε ορισμένους μοναχούς, αλλά και λαϊκούς, συνιστούσε να φροντίζουν του λοιπού μόνοι για την σωτηρία τους, προσθέτοντας ότι ποτέ πια δεν θα ιδωθούν. Αποχαιρετώντας τους παρακαλούσε να προσεύχονται γι' αυτόν. Συχνά τον έβλεπαν να στέκεται δίπλα στο φέρετρό του, στοχαζόμενος την μετά θάνατον ζωή και κάπου-κάπου να κλαίει πικρά. Σε μερικές αδελφές του Ντιβιέγιεβο έλεγε καθαρά: «Οι δυνάμεις μου καταπίπτουν· Θα ζήσετε τώρα μόνες, σας αφήνω στον Κύριο και την Παναγία Μητέρα Του». Μερικοί ζητούσαν ευλογία να τον επισκεφθούν την επομένη Μεγάλη Τεσσαρακοστή στο Σάρωφ, αλλά εκείνος απαντούσε: «Τότε η πόρτα μου θα είναι κλειστή· δεν θα με δείτε».

Και η εξωτερική εμφάνιση του οσίου ασκητή πρόδινε ότι η ζωή του θα σβήσει σύντομα. Πλην όμως το πνεύμα του ήταν ρωμαλεότερο παρά ενωρίτερα. Μιλούσε για το επικείμενο τέλος του και στους πιο κοντινούς του φίλους και συνασκητές, όπως π.χ. στον μακάριο ιερομόναχο Τίμωνα, πιστό του μαθητή που ασκήτευε στην έρημο Ναντιέγιεβο. Τότε του έδωσε και τις τελευταίες ψυχοφελείς νουθεσίες: «Σπέρνε, πάτερ Τίμων, σπέρνε το σιτάρι που σου έχει δοθεί. Σπέρνε στην καλή γη, αλλά και στην άμμο, στην πέτρα, στο πλάι του δρόμου, στ' αγκάθια· σπέρνε, μήπως κάπου βλάστηση και αυξηθεί και δώσει καρπό, έστω και με καθυστέρηση. Και το τάλαντο που σου δόθηκε, μη το κρύβεις στην γη, για να μη τιμωρηθείς από τον Κύριο σου, άλλα δος το στους εμπόρους και ας εμπορεύονται μ' αυτό».

⁴⁹ Α' Κορ. 2, 9.

Στον μοναχό που τον εξυπηρετούσε στο κελί του, ανέφερε επανειλημμένως ο όσιος την εγγύτητα του τέλους του. Σ' ένα μοναχό του Σάρωφ, αφού τον νουθέτησε, του είπε να σβήσει ένα κερι. Κατόπιν του είπε: «Να, έτσι θα σβήσω και εγώ». Και σε μερικούς από τους αδελφούς έλεγε επίσης: «Η ζωή μου λιγοστεύει. Στο πνεύμα αισθάνομαι ωσάν να έχω γεννηθεί αυτή την στιγμή, σωματικά όμως είμαι ήδη νεκρός».

Βλέποντας την όντως ασκητική ζωή του οσίου Σεραφείμ ένας από τους αδελφούς της μονής του Σάρωφ, τον ερώτησε λίγο καιρό πριν από την μακάρια κοίμησή του: «Γιατί πατερούλη δεν ζούμε εμείς σήμερα την αυστηρή ασκητική ζωή που ζούσαν οι αρχαίοι αγωνιστές της ευσέβειας;» «Διότι, απάντησε αυτός, δεν έχουμε αποφασιστικότητα. Εάν είχαμε αποφασιστικότητα, τότε θα ζούσαμε όπως οι άγιοι πατέρες μας οι οποίοι διέλαμψαν με την άσκηση και την ευσέβεια. Ο Κύριος παρέχει στους πιστούς και σε όσους τον αναζητούν με όλη την καρδιά τους την ίδια χάρη και βοήθεια την οποία παρείχε και στους παλαιούς. Εξ άλλου σύμφωνα με τον λόγο του Θεού, ο Ἰησοῦς Χριστός χθές και σήμερα ο αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας»⁵⁰. Αυτή η βαθειά και αγία αλήθεια, την οποία ο όσιος Σεραφείμ κατανόησε βάσει της προσωπικής πείρας των βιώματός του, αποτελούσε το κύκνειο άσμα του και το επισφράγισμα των ασκητικών του αγώνων.

Στα τέλη του 1832 ο όσιος μέτρησε ένα χώρο παραπλεύρως του ιερού βήματος του ναού της κοιμήσεως της Θεοτόκου, τον οποίο προόριζε για τάφο του. Ανήμερα των Χριστουγέννων, μία εβδομάδα προ της εκδημίας του, ο όσιος ήλθε στην θεία λειτουργία και μετέλαβε των αγίων του Χριστού μυστηρίων. Μετά την λειτουργία συνομίλησε με τον ηγούμενο π. Νήφωνα. Τον παρακάλεσε να φροντίζει τους αδελφούς, ιδίως τους νεώτερους, και ζήτησε να τον θάψουν στο μνήμα που ο ίδιος είχε ετοιμάσει. Την πρώτη Ιανουαρίου του 1833, ημέρα Κυριακή, ήλθε για τελευταία φορά στον ναό των αγίων Ζωσιμά και Σαββατίου, ασπάσθηκε όλες τις εικόνες και άναψε παντού κεριά. Κατόπιν, όπως συνήθιζε, μετέλαβε των Αχράντων Μυστηρίων. Μετά το πέρας της λειτουργίας αποχαιρέτισε τους παρευρισκομένους στον ναό αδελφούς, τους ευλόγησε όλους, τους ασπάσθηκε και τους είπε παρηγορώντας τους: «Σώζεσθε· μην ολιγοψυχείτε· αγρυπνείτε· σας ετοιμάζονται στέφανοι». Κατόπιν ασπάσθηκε τον σταυρό και την εικόνα της Θεοτόκου, πήγε στην άγια Τράπεζα, έβαλε την συνήθη μετάνοια και βγήκε από την βόρεια Πύλη του ιερού.

Την ημέρα εκείνη ο αδελφός Παύλος, ο οποίος, μένοντας κοντά στον όσιο, του έφερε τροφή και τον εξυπηρετούσε, αντιλήφθηκε ότι ο όσιος Σεραφείμ πήγε τρεις φορές στον ήδη έτοιμο τάφο του και έμεινε εκεί πολλή ώρα με το βλέμμα προσηλωμένο στην γη. Ο ίδιος αυτός μοναχός, ευρισκόμενος το βράδυ στο κελί του, άκουσε τον όσιο να ψάλλει αναστάσιμους ύμνους. Την επομένη, στις δύο Ιανουαρίου, ο π. Παύλος βγήκε από το κελί του για την πρωινή λειτουργία στις έξι η ώρα το πρωί. Στον προθάλαμο του κελιού του οσίου Σεραφείμ αισθάνθηκε μυρωδιά καπνού. Στο κελί του γέροντα έκαιαν πάντοτε πολλά κεριά. Όταν του εφιστούσαν την προσοχή ότι απ' αυτά μπορεί να προκληθεί πυρκαγιά, συνήθως απαντούσε: «Έως ότου ζω δεν θα γίνει πυρκαγιά· όταν όμως πεθάνω η τελευταία μου θα αναγγελθεί με πυρκαγιά». Έτσι και έγινε. Ο π. Παύλος αφού είπε την συνήθη ευχή κτύπησε την πόρτα του κελιού. Δεν έλαβε απάντηση. Η πόρτα ήταν από μέσα κλειδωμένη με σύρτη. Τότε λοιπόν, πιστεύοντας ότι ο όσιος έχει φύγει στην έρημό του και ότι στο κελί του κάτι καίεται, κάλεσε τους αδελφούς. Παραβίασαν την πόρτα και είδαν ότι δεν υπήρχε φωτιά. Στον πάγκο κοντά στην πόρτα υπήρχαν βιβλία και κάτι υφάσματα τα οποία έφερναν στον γέροντα διάφοροι επισκέπτες· αυτά είχαν καεί μάλλον από τις σπίθες που πετούσαν τα κεριά. Φωτιά όμως δεν υπήρχε πια· η τελευταία σπίθα έσβηνε την στιγμή εκείνη. Έξω ήταν ακόμη σκοτάδι· η αυγή μόλις χάραζε. Το κελί ήταν επίσης σκοτεινό. Οι πατέρες της μονής άναψαν κεριά και είδαν τον πατέρα Σεραφείμ ασκεπή και ντυμένο το συνηθισμένο του λευκό ζωστικό να είναι γονατισμένος στο σημείο όπου τελούσε τον καθημερινό κανόνα του, μπροστά στην εικόνα της

⁵⁰ Εβρ. 13, 8.

Παναγίας της Ελεούσης. Στον λαιμό του είχε μεταλλικό σταυρό· τα χέρια του ήταν σταυρωμένα στο στήθος του· επάνω στο αναλόγιο, ενώπιον της εικόνας της Κυρίας Θεοτόκου, ήταν ανοικτό το βιβλίο, από το οποίο τελούσε τον κανόνα του. Νομίζοντας ότι κοιμάται, προσπάθησαν να τον ξυπνήσουν προσεκτικά, άλλα δεν πήραν καμία απάντηση· ο όσιος είχε τελειώσει την επί γης ασκητική του ζωή. Τα μάτια του ήταν κλειστά, το πρόσωπό του όμως ολοζώντανο και εξαυλωμένο από την μνήμη του Θεού και την προσευχή. Το σώμα του ήταν ακόμη ζεστό, ωσάν το πνεύμα του ακριβώς την στιγμή εκείνη να είχε αφήσει την γήινη κατοικία του. Με την ευλογία του ηγουμένου Νήφωνος οι αδελφοί πήραν στα χέρια τους το σώμα του μακαρίου γέροντα και το εναπέθεσαν στο γειτονικό κελί του ιερομόναχου Ευσταθίου. Εκεί του έπλυναν το μέτωπο και τα γόνατα, το έντυσαν κατά την μοναχική τάξη, το τοποθέτησαν στο φέρετρο και το μετέφεραν στο καθολικό.

Η είδηση της κοιμήσεως του όσιου διαδόθηκε αστραπιαία και αμέσως συνέρρευσε στο μοναστήρι όλος ο λαός της γύρω περιοχής. Όλοι θρηνούσαν και έκλαιαν πικρά για τον θάνατο του δικαίου, ιδίως οι αδελφές του Ντιβιέγιεβο που έχασαν τον πνευματικό πατέρα και κηδεμόνα τους. Αυτές ήταν πολύ περισσότερο απαρηγόρητες, φοβούμενες ότι δεν θα υπήρχε άνθρωπος αντάξιος να τον αντικαταστήσει ως πνευματικός καθοδηγητής.

Την νύκτα της μακάριος τελευταίας του οσίου Σεραφείμ, ο ιερομόναχος Φιλάρετος που ασκήτευε στην έρημο του Γκλινσκ, βγαίνοντας από το ναό μετά τον όρθρο έδειξε στους αδελφούς ένα παράδοξο φως στον ουρανό και είπε: «Να πώς ανεβαίνουν στον ουρανό οι ψυχές των δικαίων! Την στιγμή αυτή η ψυχή του πατρός Σεραφείμ αναλαμβάνεται στον ουρανό».

Το σώμα του όσιου έμεινε επί οκτώ ημέρες στο καθολικό της κοιμήσεως της Θεοτόκου. Τον τάφο του τον ετοίμασαν στο μέρος εκείνο που ο ίδιος από παλαιά είχε εκλέξει. Το μοναστήρι του Σάρωφ, ακόμη και πριν από την ημέρα της κηδείας, κατακλύσθηκε από χιλιάδες λαού που συνέρρευε από τις γειτονικές επαρχίες. Όλοι θρηνούσαν ομόψυχα και συνωθούνταν να ασπασθούν το σκήνωμα του μεγάλου αγίου του Θεού. Ανήμερα της κηδείας του, στην τελούμενη υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του λειτουργία, συγκεντρώθηκε τόσος λαός στην εκκλησία, που τα κεριά στα μανουάλια γύρω από το φέρετρο έσβηναν από έλλειψη οξυγόνου. Την ακολουθία της κηδείας ετέλεσε ο ηγούμενος του Σάρωφ π. Νήφων μαζί με άλλους πολλούς ιερείς. Το σώμα του όσιου ετάφη από την δεξιά πλευρά του ιερού του καθολικού, δίπλα στο μνήμα του Μάρκου του εγκλείστου. Αργότερα, επάνω στον τάφο υψώθηκε μεταλλικό μνημείο με την επιγραφή: «Έζησε προς δόξαν Κυρίου εβδομήντα δύο έτη, έξι μήνες και δώδεκα ημέρες».

Και μετά την μακάρια κοιμήσή του ο όσιος Σεραφείμ επιτελούσε θαύματα και θεράπευε όλους, όσοι με πίστη απευθύνονταν σ' αυτόν. Συνέχισε να φανερώνει στους ανθρώπους την θαυμαστή συμπάσχουσα αγάπη του, την οποία συνεχώς φανέρωνε και κατά την επίγεια ζωή του προσαγορεύοντας τον καθένα με ανέκφραστη καλοσύνη: «Χαρά μου!» Συχνά εμφανιζόταν στους πατέρες του Σάρωφ και στις αδελφές του Ντιβιέγιεβο για να τους θεραπεύει και να τους παρηγορεί.

Έξι μήνες μετά την εκδημία του, μία αδελφή του Ντιβιέγιεβο δαιμονίσθηκε. Κάποια νύκτα είδε στον ύπνο της ότι βρισκόταν στην εκκλησία, όπου ήταν και ο όσιος Σεραφείμ· αυτός με μία άλλη παρευρισκομένη εκεί αδελφή, την έπιασε από το χέρι, την περιέφερε γύρω από την Αγία Τράπεζα και αυτή αισθάνθηκε ξαφνικά καλά και ανάλαφρα. Όταν ξύπνησε σταυροκοπήθηκε και σηκώθηκε εντελώς καλά. Έκτοτε δεν ενοχλήθηκε ποτέ πλέον από τα δαιμόνια.

Άλλη αδελφή του Ντιβιέγιεβο αρρώστησε βαριά από τα μάτια της. Παραμονές της πρωτοχρονιάς του 1835 είδε σε όνειρο ότι βρισκόταν στο ναό της Παναγίας του Τύχβιν. Από την Ωραία Πύλη

βγήκε ο όσιος Σεραφεΐμ, της έδωσε τον αέρα⁵¹ και την προέτρεψε να σκουπίσει μ' αυτόν τα μάτια της. Αυτή τον ερώτησε: «Εσύ είσαι, πατερούλη;» Και εκείνος απάντησε «Χαρά μου, γιατί είσαι άπιστη; Εσύ με παρακάλεσες και δεν πιστεύεις; Μα εγώ λειτουργώ σε σας». Μετά απ' αυτό έγινε άφαντος, η δε μοναχή θεραπεύθηκε τελείως.

Ένας φημισμένος και σεβαστός ρώσος ασκητής από τον Άθωνα, ο ιερομόναχος Σεραφεΐμ, ο οποίος ως μεγαλόσχημος μετονομάσθηκε Σέργιος και ήταν γνωστός με την επωνυμία ο «Αγιορείτης», στις προσωπικές του σημειώσεις έγραψε τα εξής: «Το 1849 αρρώστησα από θανατηφόρο νόσο. Δεν πίστευα ότι θα ζήσω πλέον. Με κανένα φάρμακο δεν μπορούσα ν' ανακτήσω την υγεία και ευρωστία μου· είχα απελπισθεί. Αργά όμως το βράδυ, παραμονή πρωτοχρονιάς του 1850, άκουσα έξαφνα κάποια απαλή φωνή: «Αύριο είναι η ημέρα της κοιμήσεως του π. Σεραφεΐμ, του γέροντα του Σάρωφ. Κάνε λειτουργία και μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του και εκείνος θα σε θεραπεύσει». Αυτό πολύ με παρηγόρησε. Παρ' ότι δεν γνώρισα προσωπικά τον π. Σεραφεΐμ, εν τούτοις από το 1838, μετά από επίσκεψή μου στο Σάρωφ, είχα αρχίσει να τρέφω σ' αυτόν μεγάλη αγάπη και εμπιστοσύνη. Αυτά τα αισθήματα στερεώθηκαν περισσότερο, όταν το 1839 είδα στο όνειρό μου ότι έψαλλα δυνατά και με όλη μου τη ψυχή παρακλητικό κανόνα σ' αυτόν και έλεγα: «Όσιε πάτερ Σεραφεΐμ πρέσβευε υπέρ ημών!» Όταν μετά την έκτη ωδή έπρεπε να διαβάσω το Ευαγγέλιο και δεν ήξερα αν πρέπει να διαβάσω τη περικοπή για οσίους ή κάποια άλλη, άκουσα έξαφνα κάποια φωνή: «Διάβασε την 25η περικοπή του κατά Ματθαίον Ευαγγελίου»⁵². Με αυτές τις λέξεις ξύπνησα. Από την εποχή εκείνη μέχρι τώρα πιστεύω ειλικρινά, ότι ο π. Σεραφεΐμ είναι μεγάλος άγιος του Θεού. Αλλά ας επανέλθω στο θέμα της ασθeneίας μου του 1849. Σύμφωνα με τη μυστηριώδη φωνή που μου συνιστούσε να τελέσω μνημόσυνο υπέρ του π. Σεραφεΐμ και επειδή εγώ δεν ήμουν εις θέσιν να ιεουργήσω, παρακάλεσα να τελεσθεί λειτουργία και μνημόσυνο. Μόλις έγινε αυτό θεραπεύθηκα. Αισθάνθηκα γαλήνη ασυνήθιστη και απαλλαγή από την βία του πονηρού. Από τότε μέχρι σήμερα είμαι με τη χάρη του Θεού υγιέστατος».

Την Τρίτη της πέμπτης εβδομάδος της Μεγάλης Τεσσαρακοστής του 1858, η μοναχή του Ντιβιέγιεβο Ευδοκία μαζί με άλλες αδελφές γέμιζε με πάγο ένα πελώριο λάκκο που είχε βάθος τρία μέτρα. Απροσδόκητα γλίστρησε και έπεσε στον πυθμένα του λάκκου, όπου υπήρχαν και μερικά κομμάτια πάγου πελώρια και αιχμηρά. Από την ισχυρή αυτή πτώση δεν πρόλαβε ούτε καν να αφήσει κραυγή πόνου. Με μεγάλη προσπάθεια την ανέσυραν λιπόθυμη. Βλέποντας ότι ήταν ακόμη ζωντανή κάλεσαν ιατρό από το χωριό. Όταν μετά από μερικές ώρες συνήλθε, ο πνευματικός την εξομολόγησε και την κοινώνησε. Η δυστυχής μοναχή υπόφερε από ανυπόφορους πόνους στο μηρό και στο κεφάλι, όπου είχε πολύ μωλωπισθεί. Με το παραμικρό άγγιγμα έπεφτε σε αφασία. Όταν ήλθε ο ιατρός διαπίστωσε ότι η κατάστασή της ήταν πολύ σοβαρή. Μετά δύο εβδομάδες, κατά την διάρκεια των οποίων δεν είχε σχεδόν καθόλου κοιμηθεί από τους πόνους, τα μεσάνυκτα της Μεγάλης Πέμπτης έπεσε σ' ένα ελαφρό ύπνο και είδε σε όνειρο ότι μπήκε στο κελί της ο όσιος Σεραφεΐμ και της είπε: «Ήλθα να επισκεφθώ τις ορφανούλες μου. Έχω καιρό να έλθω εδώ». Εκείνη, χύνοντας πικρά δάκρυα είπε: «Ω, πατερούλη, πόσο με πονεί ο μηρός μου!» Ο όσιος ενώνοντας τα τρία δάκτυλα του δεξιού του χεριού, σταύρωσε τρεις φορές το κτυπημένο σημείο λέγοντας: «Σου βάζω γάζα και επίδεσμο». Μετά απ' αυτό έγινε άφαντος. Η Ευδοκία ξύπνησε και άνοιξε τα μάτια της. Στο κελί βασίλευε απόλυτη ησυχία και αυτή ξανακοιμήθηκε. Όταν ξύπνησε πάλι στις πέντε το πρωί, είδε ότι ήταν ξαπλωμένη από την πλευρά του πληγωμένου μηρού, χωρίς να πονά καθόλου και θυμήθηκε ότι της είχε εμφανισθεί ο όσιος Σεραφεΐμ. Όπως έλεγε η ίδια αργότερα, για πολλή ώρα αισθανόταν σαν να υπήρχε γάζα στο τραυματισμένο σημείο. Την ίδια εκείνη ημέρα, μόνη της, χωρίς την βοήθεια κανενός, σηκώθηκε από το κρεβάτι και διηγιόταν σε όλους για την θαυμαστή

⁵¹ Αέρας λέγεται το τετράγωνο ύφασμα, το οποίο φέρει ο λειτουργός ιερέυς στους ώμους του κατά την Μεγάλη Είσοδο.

⁵² Ματθ. 11, 27-30. Η περικοπή αυτή είναι το ευαγγελικό ανάγνωσμα όταν εορτάζονται μνήμες όσιων.

Θεραπεία της.

Σε πολλούς χάριζε ο όσιος την θεραπεία όταν αυτοί έπιναν νερό και νίπτονταν στο φρέαρ του. Έτσι π.χ. μετά την κοίμησή του, μία αδελφή της μονής του Ντιβιέγιεβο αρρώστησε βαριά από τύφο και ήταν ετοιμοθάνατη. Είχε εντελώς παραλύσει το ένα της χέρι. Και να, βλέπει στον ύπνο της τον όσιο Σεραφείμ, ο οποίος την ερώτησε γιατί δεν πηγαίνει στο φρέαρ του· και πλάνοντάς την από το άρρωστο χέρι την σήκωσε και της είπε να πάει εκεί οπωσδήποτε. Όταν η μοναχή ξύπνησε, αισθάνθηκε ότι το χέρι της είχε θεραπευθεί. Και όταν οι αδελφές την έφεραν στο Σάρωφ, στο «φρέαρ του Σεραφείμ», την περιέλουσαν με το νερό του και θεραπεύθηκε ολότελα.

Ο αξιωματικός του ιππικού Τεπλώφ που έτρεφε ιδιαίτερο σεβασμό στον όσιο, ήλθε στο Σάρωφ το 1834 με το τρίχρονο κοριτσάκι του, το οποίο υπόφερε από τα πόδια του. Αφού έκανε μνημόσυνο στον τάφο του οσίου, έφερε το παιδί στο «φρέαρ του Σεραφείμ» με την ακλόνητη πίστη ότι ο Θεός θα το ελεήσει με την πρεσβεία του οσίου. Έδωσε στο κοριτσάκι να πιει νερό, του έπλυνε τα πόδια και πήραν νερό μαζί τους στο μοναστήρι με σκοπό να κάνουν παράκληση και αγιασμό. Αλλά το κοριτσάκι, μπαίνοντας στην μονή, ξέφυγε από τα χέρια της παραμάνας και έτρεξε μπροστά σαν να ήταν υγιέστατο. Πράγματι είχε θεραπευθεί εντελώς.

Το 1852 ο μοναχογιός του αντικυβερνήτη της επαρχίας της Κοστρόμας Α.Α. Μπόρσκο, ένα οκτάχρονο αγοράκι, άρχισε να υποφέρει από σπασμούς στο στομάχι. Το πράγμα αυτό εξελίχθηκε σε φοβερή ασθένεια με τρομερά εξαντλητικές κρίσεις, τόσο που οι γονείς άρχισαν να τρέμουν για την ζωή του μοναχογιού τους. Την εποχή αυτή η ρασοφόρος μοναχή της γυναικείας μονής της Κοστρόμας Σ.Δ. Δαβίδοβα δώρισε στην μητέρα του άρρωστου παιδιού ένα βιβλίο με τίτλο «Περιγραφή της ζωής και των αγώνων του Σεραφείμ του Σάρωφ». Οι γονείς του αγοριού το διάβασαν, θαυμάζοντας τις ενέργειες της χάριτος του Θεού η οποία είχε φανερωθεί στον όσιο. Μία νύκτα το αγοράκι είδε στον ύπνο του τον Σωτήρα Χριστό περιστοιχισμένο από αγγέλους, που του υποσχέθηκε ότι θα το θεραπεύσει αν κάνει όσα θα του ορίσει ο γέροντας που θα τον επισκεφθεί. Κατόπιν του εμφανίσθηκε ο όσιος, του είπε ότι λέγεται Σεραφείμ και πρόσθεσε: «Αν θέλεις να γίνεις καλά, πάρε νερό από την πηγή που βρίσκεται στο δάσος του Σάρωφ και λέγεται «φρέαρ του Σεραφείμ»· μ' αυτό τρεις ημέρες, πρωί και βράδυ, νίπτε το κεφάλι, το στήθος, τα χέρια και τα πόδια· επίσης πίνε απ' αυτό». Το αγοράκι αφηγήθηκε το πρωί το όνειρό του· οι γονείς του όμως απορούσαν πώς θα προμηθευθούν το νερό αυτό και γι' αυτό θλίβονταν. Το πρωί της επομένης το αγοράκι ανέφερε στους γονείς και άλλο όνειρο: είδε την Μητέρα του Θεού, περιστοιχισμένη από αγγέλους, η οποία με πολλή αγάπη του είπε να ενεργήσει κατά την υπόδειξη του οσίου. Εκείνη ακριβώς την ημέρα είχε επιστρέψει από το ταξίδι της στο Σάρωφ η μοναχή Δαβίδοβα και οι γονείς του αγοριού την παρακάλεσαν να τους δώσει λίγο νερό από το «φρέαρ του Σεραφείμ». Εκείνη τους έστειλε αμέσως μία φιάλη με το νερό αυτό. Και όταν το αγοράκι εφάρμοσε τις οδηγίες του οσίου, άρχισε να καλυτερεύει και τελικά θεραπεύθηκε.

Ο όσιος Σεραφείμ έσωσε επίσης μερικούς ανθρώπους από ληστές, εμφανιζόμενος κατά τρόπο θαυμαστό και απειλώντας τους κακοποιούς. Μία φορά π.χ. μία προσκυνήτρια προχωρούσε στο δάσος του Μούρομ. Έξαφνα σ' ένα απόμερο σημείο άκουσε κραυγές για βοήθεια. Έβγαλε αμέσως μία εικονίτσα του οσίου Σεραφείμ που έφερε μαζί της και μ' αυτήν σταύρωσε και τον εαυτόν της και το μέρος εκείνο, απ' όπου έφθαναν οι κραυγές. Σε λίγο βρέθηκαν εκεί κοντά δύο καταπληγμένοι άνδρες οι οποίοι είπαν ότι κάποιοι ληστές ήθελαν να τους σκοτώσουν, αλλά ξαφνικά το έβαλαν στα πόδια. Οι ίδιοι αυτοί ληστές συνελήφθησαν αργότερα και μετανοημένοι διηγήθηκαν ότι όταν ετοιμάζονταν να δώσουν στα θύματα τους το τελειωτικό κτύπημα πρόβαλε ξαφνικά από το δάσος ένας ασπρομάλλης και κυρτωμένος μοναχός με τριμμένο καλυμαύχι και λευκό ζωστικό και απειλώντας τους με το δάκτυλο του φώναξε: «Τώρα θα σας δείξω εγώ!» Πίσω του έτρεχε πλήθος λαού με ραβδιά. Όταν έδειξαν στους κακοποιούς την εικονίτσα του οσίου Σεραφείμ, την οποία πήραν από εκείνη την προσκυνήτρια, αυτοί αναγνώρισαν αμέσως τον μοναχό

εκείνο.

Η Όλγα Ί., νεαρή αγρότισσα από την επαρχία του Ριάζαν, είχε κρίσεις κάποιας φοβερής αρρώστιας οι οποίες συνοδεύονταν από ρέψιμο, χασμουρητό, συσκότιση της οράσεως και μανία. Σπάραζε, κραύγαζε και φανέρωνε υπερφυσική δύναμη· τα φορέματά της τα έσχιζε σε χίλια κομμάτια. Τα βάσανά της αυτά κράτησαν οκτώ ολόκληρα χρόνια. Το 1858 ξεκίνησε μαζί με τρεις πλανόδιες προσκυνήτριες για το Σάρωφ και το Ντιβιέγιεβο. Στην διαδρομή είχε σποραδικές κρίσεις, αλλά μπορούσε να βαδίζει. Όσο όμως πλησίαζε στο Σάρωφ, τόσο δυνάμωναν οι κρίσεις. Μόλις δε αντίκρισε το Σάρωφ, εξάπλωσε στον δρόμο και δεν ήθελε να προχωρήσει. Με πολύ μεγάλη προσπάθεια την έφεραν στην μονή, όπου έψαλλαν παράκληση στην Παναγία και μνημόσυνο υπέρ του π. Σεραφεΐμ. Κατόπιν την πήγαν οι συνταξιδιώτισσές της στο «φρέαρ του Σεραφεΐμ». Εκεί την βρήκε φοβερότατη κρίση· γδερνόταν και κραύγαζε: «Γιατί με πνίγεις; Εγώ είμαι δυνατός! Γιατί με δένεις; Θα βγω, θα βγω!» Μερικές φορές κτυπήθηκε στην γη, σχεδόν θανάσιμα. Επί δίωρο δεν έβλεπε ούτε άκουγε. Τέλος το πονηρό πνεύμα έκραξε: «Τρεις βγήκαν, ένας έμεινε». Αφού πέρασε ένα 24ωρο η γυναίκα μετέλαβε των Αχράντων Μυστηρίων και ξεκίνησε για το Ντιβιέγιεβο. Μισό χιλιόμετρο προ της μονής έπεσε κατά γης. Μερικές φορές το ακάθαρτο πνεύμα την περιέστρεφε σαν τροχό. Με μεγάλο κόπο την έφεραν κατά το δειλινό στον ξενώνα. Όλη την νύκτα ήταν ανήσυχη και θα έφευγε αν δεν την κρατούσαν. Το πρωί, χωρίς να της το πουν, την οδήγησαν στην εκκλησία της Μεταμορφώσεως του Κυρίου, όπου η μικρή έρημος του οσίου Σεραφεΐμ είχε μετατραπεί σε άγιο βήμα και φυλάγονταν εκεί όλα του τα ενδύματα. Όταν την έφεραν στην εκκλησία, με υπερφυσική δύναμη πρόβαλε αντίσταση στην δύναμη αρκετών ανδρών που την κρατούσαν. Το πονηρό πνεύμα ούρλιαζε: «Θα βγω! Θα σιωπήσω!» Με τεντωμένα τα χέρια και τα πόδια και με φουσκωμένο το λαιμό και το στομάχι της την έσυραν μέχρι τον βράχο του οσίου Σεραφεΐμ. Αφού την έβαλαν επάνω, την σκέπασαν με τον μανδύα του οσίου και το επιτραχήλι του. Η ασθενής κραύγαζε ασταμάτητα. Όταν όμως της φόρεσαν τα γάντια του οσίου έμεινε σαν νεκρή. Ο λαιμός, το στομάχι και τα άλλα μέλη του σώματος άρχισαν σιγά-σιγά να επανέρχονται στην φυσιολογική τους κατάσταση. Έμεινε αναίσθητη μιάμιση ώρα· μετά συνήλθε εντελώς και άρχισε να προσεύχεται με δάκρυα δοξάζοντας και ευχαριστώντας τον Κύριο και τον δούλο Του για την θεραπεία της. Επειδή όμως ήταν πάρα πολύ εξαντλημένη, δεν μπορούσε να πει πολλά· οι συνταξιδιώτισσές της μιλούσαν γι' αυτήν και αυτή τα επιβεβαίωνε. Υποστήριζε ότι ποτέ δεν είχε αισθανθεί τόσο ανάλαφρα και άνετα, όσο τώρα. Η ηγουμένη της μονής της έδωσε ως ευλογία για το ταξίδι την προσωπογραφία του οσίου Σεραφεΐμ και ένα μικρό τεμάχιο από τον βράχο του. Την επομένη παρακολούθησε την λειτουργία, την παράκληση και το μνημόσυνο και κατόπιν αναχώρησε θεραπευμένη.

Η θεραπεία του εμπόρου του Μούρομ Ιβάν Ζασούχιν, όπως και του γιου και της θυγατέρας του, έχουν περιγραφεί στο περιοδικό «Γκραζντανίν» (πολίτης), στο τεύχος του Οκτωβρίου του 1884. Ο έμπορος αυτός τον Μάρτιο του 1882 αρρώστησε στην πόλη Ουριούπιν από τύφο στομάχου. Ο ιατρός του Ουριούπιν τον βοήθησε κάπως, αλλά τον συμβούλεψε να πάει στην ιδιαίτερη πατρίδα του, πράγμα που αυτός έκανε. Το ταξίδι τον κούρασε υπερβολικά και έφθασε εξαντλημένος στο Μούρομ. Κάλεσαν τον ιατρό Σταυρόβσκι, ο οποίος του όρισε θεραπευτική αγωγή. Η ασθένεια υποχώρησε, ο πυρετός έπεσε από 40,1 σε 37,5°. Σύντομα ο ασθενής άρχισε ν' αναρρώνει. Αλλά κατά την διάρκεια της νόσου του είχε παρουσιασθεί πρήξιμο πίσω από τ' αυτιά και αργότερα στην κορυφή του μηρού του δεξιού ποδιού του. Ο ιατρός θεώρησε σκόπιμο να γίνει τομή στο πρησμένο μέρος για να βγει το υγρό που είχε εκεί συγκεντρωθεί. Η τομή όμως απέτυχε, το υγρό δεν βγήκε και το πρήξιμο άρχισε όλο και περισσότερο να αυξάνεται. Ούτε ο Σταυρόβσκι, ούτε άλλοι ιατροί μπορούσαν να βοηθήσουν σ' αυτή την νέα επιπλοκή. Του πρότειναν τότε να ταξιδεύσει στην Πετρούπολη, νομίζοντας ότι εκεί ίσως βοηθηθεί με εγχείριση. Ο ασθενής πήγε στην Πετρούπολη· εκεί οι καθηγητές Μπογκντανόβσκι και Μουλτανόβσκι αποφάνθηκαν ότι δεν μπορεί να γίνει χειρουργική επέμβαση και τον συμβούλευσαν να επιστρέψει στο σπίτι του. Μετά την επιστροφή του στο Μούρομ παρουσιάσθηκε νέα επιπλοκή στην ασθένεια του Ζασούχιν: έπαθε φλεγμονή της πνευμονικής μεμβράνης και διάτρηση στομάχου. Ο ασθενής εξαντλήθηκε εντελώς. Κάλεσαν και

άλλους ιατρούς, οι οποίοι διαπίστωσαν ότι η κατάστασή του ήταν απελπιστική· προσδιόρισαν μάλιστα και την ημέρα του θανάτου του. Κάλεσαν τότε και τον πνευματικό ιατρό, τον ιερέα. Ο Ζασούχιν ήταν πολύ αδύναμος αλλά είχε διαύγεια πνεύματος· ως γνήσιος χριστιανός εξομολογήθηκε ειλικρινά και αξιώθηκε της θείας Κοινωνίας. Δεν πέρασαν πολλές ημέρες και κάλεσαν πάλι τον ιερέα. Αυτός ήλθε, βρήκε τον ασθενή να έχει τις αισθήσεις του αλλά πλήρως εξαντλημένο και του διάβασε την ευχήν εις ψυχορραγούντα. Μετά τρεις ημέρες όμως, ο ασθενής άρχισε να αναλαμβάνει. Είχε μεσολαβήσει το εξής: Η γειτόνισσα του κυρία Μ.Τ. Μπιτσκόβα, λυπημένη υπερβολικά για τον επικείμενο θάνατο του καλού γείτονά της, έφερε στην σύζυγο του ασθενούς λίγο νερό από το «φρέαρ του Σεραφείμ» και την συμβούλευσε να δώσει απ' αυτό στον ετοιμοθάνατο. Η γυναίκα έφερε στον σύζυγό της το νερό, αλλά αυτός δεν μπορούσε πια ούτε το στόμα του ν' ανοίξει. Μόλις και μετά βίας κατάφερε η σύζυγος του να βάλει στο στόμα με το κουταλάκι μερικές σταγόνες· το υπόλοιπο του το έχυσε στο κεφάλι. Από την στιγμή εκείνη ο ασθενής ηρέμησε τελείως, τόσο που η γυναίκα του διερωτήθηκε μήπως πεθαίνει και άρχισε να τον παρακολουθεί προσεκτικά. Αλλά, προς κατάπληξή της ο ασθενής κοιμήθηκε μερικές ώρες με ήσυχο ύπνο. Όταν ξύπνησε ζήτησε να πιει κάτι. Αυτή η απροσδόκητη απαίτηση έφερε την σύζυγό του σε πλήρη αμηχανία, ώστε να μη ξέρει τι να του δώσει, χωρίς να τον βλάψει. Σκέφθηκε να του δώσει γάλα και το έκανε. Κατόπιν όμως θυμήθηκε ότι γάλα δεν του επιτρεπόταν και άρχισε να τρέμει για τα τυχόν άσχημα επακόλουθα. Ο ασθενής πίνοντας το γάλα αισθάνθηκε ότι είναι καλά. Το στομάχι του άρχισε να λειτουργεί και δεν είχε πια ενοχλήσεις. Από την ημέρα εκείνη, 16 Νοεμβρίου, άρχισε να καλυτερεύει. Την επομένη ο ιατρός εξέτασε το στήθος του Ζασούχιν και διαπίστωσε βελτίωση. Το επάνω μέρος όμως του μηρού δεν σημείωσε καμία αλλαγή και οι πληγές έμειναν ανοικτές. Τότε ο ασθενής, αδιαφορώντας για την άκρα εξάντλησή του, δήλωσε ότι επιθυμεί να ταξιδεύσει στο Σάρωφ και να προσκυνήσει τον άγιο του Θεού. Ετοιμάζοντας τα απαραίτητα για το ταξίδι η σύζυγός του πήρε μαζί της, για κάθε ενδεχόμενο, όλα τα αναγκαία για την κηδεία. Μάλιστα πήρε μαζί της και τα παιδιά, ώστε σε περίπτωση θλιβερής εκβάσεως να τα δει ο ασθενής στις τελευταίες στιγμές της ζωής του. Η κατάσταση του αρρώστου ήταν πολύ άσχημη: να καθίσει στην άμαξα δεν μπορούσε, επειδή το άρρωστο πόδι του ήταν άκαμπτο· το τράνταγμα της άμαξας στον ανώμαλο δρόμο του προξενούσε αφόρητους πόνους· σε κάθε στάθμευση τον έβγαζαν από την άμαξα κρατώντας τον στα χέρια. Με τέτοια κατάσταση έφθασε ο Ζασούχιν στην Σεραφείμια μονή του Ντιβιέγιεβο. Εκεί σκόπευε να πάρει μία ανάσα από το δύσκολο ταξίδι και να μείνει ένα 24ωρο. Αυτό έγινε στις πέντε Ιουνίου ανήμερα της Πεντηκοστής. Ήλθε η ώρα της αγρυπνίας και ο ασθενής αποφάσισε να παρακολουθήσει την ακολουθία παρά τους φρικτούς πόνους του. Η σύζυγός του και οι υπηρέτες τον μετέφεραν επάνω σε φορείο από τον ξενώνα μέχρι την εκκλησία, και τον έβαλαν στον ναό κρατώντας τον σχεδόν στα χέρια. Όταν, κατά τους αίνους και το μεγαλυνάριο, όλος ο λαός πήγαινε να ασπασθεί την εικόνα της Αγίας Τριάδος, ξεκίνησε και αυτός με μεγάλη προσπάθεια, στηριζόμενος στα δεκανίκια του με την βοήθεια της συζύγου του και άλλων, να προσκυνήσει την εικόνα της εορτής και να χρισθεί από τον ιερέα με ευλογημένο λάδι. Αφού ασπασθηκε την εικόνα και τον έχρισε ο ιερέας, έριξε τυχαία το βλέμμα του στην εικόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου στο τέμπλο. Η εικόνα αυτή παλαιότερα βρισκόταν στο κελί του οσίου Σεραφείμ και ενώπιόν της προσευχόταν εκείνος με τόση φλόγα. Αμέσως αισθάνθηκε ότι το πόδι του πατά στερεά στο δάπεδο και ότι δεν πονά πλέον. Άφησε τα δεκανίκια του και χωρίς αυτά, προς κατάπληξη όλων των παρευρισκομένων, πήγε στη θέση του. Όταν τελείωσε η ακολουθία, ο Ζασούχιν ορθώθηκε με θάρρος και βγήκε από την εκκλησία. Έξω τον περίμεναν οι υπηρέτες με το φορείο. Επειδή όμως η βοήθειά τους δεν του ήταν απαραίτητη, τους παράδωσε ακόμη και τα δεκανίκια του και χωρίς την βοήθεια κανενός διάνυσε δρόμο 250 μέτρων περίπου μέχρι τον ξενώνα. Την επομένη πήγε πάλι με τα πόδια στην εκκλησία, όπου μετέλαβε των Αχράντων μυστηρίων. Κατόπιν πήγε στο Σάρωφ και εκεί, στον τάφο του οσίου, έκανε μνημόσυνο. Το πρωί της επομένης, μετά την ακολουθία, πήγε χωρίς αναβολή στο ιαματικό φρέαρ, με το νερό του οποίου σώθηκε τόσο θαυματουργικά από τον θάνατο. Αυτό απέιχε κάπου δύο χιλιόμετρα από το μοναστήρι, αλλά ο ασθενής διάνυσε εύκολα τον δρόμο αυτό. Στην διαδρομή σκεπτόταν αν πρέπει να βγάλει από το άρρωστο πόδι τον επίδεσμο. Πολλοί τον συμβούλευαν να μην τον βγάλει και έκανε υπακοή. Όταν έφθασε στην πηγή, έβγαλε τα

ρούχα του και μπήκε μέσα. Μόλις αισθάνθηκε επάνω του το δροσερό νερό της πηγής, διαπέρασε όλο το σώμα του μία ευχάριστη ζεστασιά και νέα δύναμη. Βγαίνοντας από το νερό, είδε ότι ο ένας επίδεσμος δεν υπήρχε στο πρήξιμο και τότε έβγαλε και τον άλλο μόνος. Την επομένη στην λειτουργία μετέλαβε των Αγίων του Χριστού Μυστηρίων. Ο Ζασούχιν είχε θεραπευθεί ολότελα.

Το κεφάλι του οκταετούς γιου του Ζασούχιν είχε καλυφθεί ολόκληρο από σπυριά και πονούσε αφόρητα. Ο δερματολόγος καθηγητής Πολοτέμπνωφ που εξέτασε τον μικρό, διάγνωσε ότι για την ασθένειά του χρειάζεται θεραπεία δύο ετών το λιγότερο. Ο Ζασούχιν πήγε το παιδί στο Σάρωφ. Στον δρόμο προς την έρημο του Σάρωφ σταμάτησαν να ξεκουραστούν στην Σεραφείμια μονή του Ντιβιένιεβο στις πέντε Ιουνίου, εορτή της Αγίας Τριάδος. Εκεί έμαθαν από τις μοναχές ότι ο μακαριστός γέροντας είχε δώσει εντολή να περνούν όλοι μία τάφρο, προσευχόμενοι με την ευχή του Ιησού. Την τάφρο αυτή είχαν ανοίξει οι αδελφές κατά τις οδηγίες του ιδίου, διότι από εκεί, κατά την μαρτυρία του, είχε περάσει η ίδια η Παναγία. Ο Ζασούχιν πέρασε με όλη του την οικογένεια τη τάφρο, για να εκπληρώσει την εντολή του οσίου. Το άρρωστο αγοράκι, κατά την συμβουλή της μοναχής που το οδηγούσε, κατέβαινε μέχρι τον πυθμένα της τάφρου, έκοβε χλόη και ανθάκια και τα τοποθετούσε όλη την ώρα στο άρρωστο κεφάλι του. Όταν έφθασε στο Σάρωφ, πλύθηκε στο «φρέαρ του Σεραφείμ». Με την επιστροφή τους στο σπίτι τους, στην πόλι Μούρομ στις 15 Ιουνίου, το κεφάλι του μικρού όχι μόνο είχε εξ ολοκλήρου καθαρισθεί, αλλά είχαν φυτρώσει και ωραιότατα πυκνά μαλλιά. Τρίτο θαύμα της ευσπλαχνίας του Θεού συντελέσθηκε στην θυγατέρα του Ζασούχιν, της οποίας το τραυματισμένο δάκτυλο θεραπεύθηκε με λάδι από την κανδήλα που έκαιε στον τάφο του οσίου Σεραφείμ.

Πολλά είναι τα θαύματα και οι θεραπείες που ο όσιος Σεραφείμ μετά την μακάρια κοιμήσή του έκανε και κάνει σε όσους καταφεύγουν προς αυτόν με πίστη και προσευχή για να πρεσβεύσει προς τον Κύριο. Το δε έτος 1891 επάνω στον τάφο του κτίσθηκε παρεκκλήσιο.

Η ανάμνηση της υψηλής ασκητικής ζωής του και η πίστη στην δύναμη των πρεσβειών του, όχι μόνο δεν εξασθένησε με την πάροδο του χρόνου, αλλά αντίθετα συνεχώς μεγάλωνε και εδραιωνόταν σε όλα τα στρώματα του ορθοδόξου λαού. Η Ιερά Σύνοδος της Ρωσίας συμεριζόμενη πλήρως την πάνδημη αυτή πεποίθηση στην αγιότητά του έκανε επανειλημμένες δηλώσεις, ότι πρέπει να κινηθεί η ορισμένη διαδικασία για την ανακήρυξη του δούλου του Θεού ως αγίου. Το 1895 ο πανιερότητας επίσκοπος του Ταμπώφ υπέβαλε στην Ιερά Σύνοδο έκθεση με υλικό συγκεντρωμένο από μία ειδική επιτροπή που εξέτασε είκοσι τέσσερις περιπτώσεις θαυμάτων και θεραπειών οφειλομένων στις πρεσβείες του π. Σεραφείμ. Στη συνέχεια, στην αρχή και το τέλος του 1897, ο επίσκοπος του Ταμπώφ υπέβαλε στην Ιερά Σύνοδο δύο συλλογές από αντίγραφα δηλώσεων διαφόρων προσώπων περί των θαυμαστών σημείων και ιάσεων που έγιναν με τις πρεσβείες του π. Σεραφείμ. Τέλος, στις 19 Ιουλίου του 1902, ημέρα της γεννήσεως του π. Σεραφείμ, ο Τσάρος Νικόλαος Αλεξάνδροβιτς, έχοντας υπ' όψιν του τους ασκητικούς αγώνες του μακαριστού δούλου του Θεού και την γενική ευλάβεια του λαού προς την μνήμη του, εξέφρασε την επιθυμία να ολοκληρωθούν οι ενέργειες για την αγιοποίηση, τις οποίες είχε ήδη αρχίσει η Ιερά Σύνοδος. Κατά τις αρχές του 1903 η Ιερά Σύνοδος, βεβαιωμένη πλήρως για την αλήθεια και ακρίβεια των θαυμάτων που επιτελέσθηκαν με τις πρεσβείες του πατρός Σεραφείμ, αποφάσισε να τον κατατάξει στον χορό των υπό της χάριτος του Θεού δοξασμένων αγίων, το δε ιερό σκήνωμά του να αναγνωρίσει ως άγιο λείψανο. Για το άγιο λείψανο κατασκευάσθηκε με έξοδα του Τσάρου και της Τσαρίνας ασημένια επίχρυση λάρνακα. Η πανηγυρική ανακήρυξη του νεοφανούς αγίου του Θεού έγινε στις 19 Ιουλίου του 1903 παρουσία του Τσάρου, της Τσαρίνας, πολλών μελών της τσαρικής οικογενείας και χιλιάδων λαού. Την ημέρα αυτή έγιναν πολυάριθμες θεραπείες.

Με τις άγιες πρεσβείες του οσίου πατρός ημών Σεραφείμ του θαυματουργού ας σώζει και εμάς ο Κύριος από κάθε θλίψη και ανάγκη. Εις Αυτόν πρέπει κάθε δόξα, τιμή και προσκύνησις νυν και αεί και εις τους αιώνες των αιώνων, αμήν.